

č. 11-2015

MESIČNÍK O FILMOVOM ŽIVOTÍ NA SLOVENSKU

WWW.FILMSK.SK

film.sk

CENA 1 €

ROZHOVOR

► **Norbert Hudec**

TÉMA

► **Slovenské filmy
v českej kinodistribúcii**

RECENZIA

► **Anton Srholec** ► **Čakáreň** ► **Čistič**
► **Farby piesku** ► **Wilsonov**

FILMOVÝ KALENDÁR / FILM CALENDAR 2016
Ladislav CHUDÍK
LEGENDA SLOVENSKEHO FILMU
/ LEGEND OF SLOVAK FILM

V predaji od 16. novembra 2015 www.klapka.sk

NA ÚVOD

V rukách máte novembrové vydanie *Film.sk*. Štandardné, hoci pri pohľade na rubriku Recenzia vyzerá ako špeciálne. Je v nej až päť textov. Už to je nezvyčajné. No stalo sa to pre výnimočnú situáciu – v kinách je päť nových slovenských filmov. To je dobrá správa. To, že sa stretli v jednom období, už také dobré byť nemusí. Uvidíme, ako si diváci rozložia sily. Takže pre úplnosť, recenzujeme filmy *Anton Srholec* (r. A. Čermáková), *Čakáreň* (r. P. Korec), *Čistič* (r. P. Bebjak), *Farby piesku* (r. L. Kaboš) a *Wilsonov* (r. T. Mašín).

Život slovenských filmov v domácom distribučnom priestore mapujeme pravidelne. Ako to však s nimi vyzerá v Česku? Výsledky zväčša potvrdzujú, že tam nie sú „ako doma“. Jednoduché konštatovania tohto typu však nie sú na mieste. Téma čísla prináša oveľa podrobnejší rozbor situácie a pozerá sa na vec z viacerých uhlov.

O tom, v akých podmienkach tvoria slovenskí kameramani, hovorí Norbert Hudec v rubrike Rozhovor. Dostal aj otázku, či máme na Slovensku kameramanov, ktorí obstoja v medzinárodnej konkurencii. Jeho odpoveď sa začína tým, že v našej kinematografii je problém s otvorenosťou zahraničným vstupom producentov a väčšina domácich kameramanov má len lokálnu skúsenosť. Pokračuje však, že v kvalite ich práce problém nevidí. Tí najlepší za posledné dva roky získajú v novembri cenu Kamera 2015.

Hudec zároveň konštatuje, že aj vďaka dostupnosti digitálnej technológie sa zvyšuje produkcia filmov. Lenže ani toto konštatovanie nezostane trčať ako strohé pomenovanie celkovej situácie. Má to svoje „ale“ a Hudec tému rozvíja, až sa dostane k tomu, že obrazový názor je niečo iné ako len ovládanie technológie.

Budúce číslo už v počte recenzovaných slovenských filmov nebude výnimočné. Možno však ukáže výnimočnosť toho jediného – *Evj Novej*.

► Daniel Bernát

• FOTO: Alexandra Bališová

▲
Jarmila Mitríková,
výtvarníčka

AK JE OBDOBENÉ SLOVENSKE FILMY

▲
Ak pozerám nejaký slovenský alebo československý film, väčšinou sa to nedá bez vnímania dobového kontextu, osobnej a profesijnej histórie účinkujúcich a tvorcov. Keď som pred pár rokmi prvýkrát videla *Rodnú zem* (1953), ten pátos hrdosti na folklórne dedičstvo, krásy slovenských hôr a budovateľský optimizmus sa preniesol aj na mňa, viem si predstaviť, aký účinok musel mať na dobového diváka niekde v malom dedinskom kine. Odvtedy som tento film videla niekoľkokrát a stále si všímam nové a nové detaily. Nie je to úplne nepozerateľná politická propaganda ako napríklad film s podobnou tematikou *Zitra se bude tančit všude* (1952). Tvorcom *Rodnej zeme* sa podarilo do tejto etnomuzikologickej mozaiky pomerne nenásilne infiltrovať aj témy ako združstevňovanie, pracovná emancipácia žien, organizovanie folkloristov v súboroch pod politickými organizáciami, elektrifikácia a industrializácia krajiny, vnútroštátna migrácia za prácou. Páči sa mi tam aj idealizovaná postava etnografa, ktorý cestuje po rurálnych kútoch krajiny, zapisuje a nahráva zvyky a piesne s ľuďmi narodenými ešte v 19. storočí. Ak objaví mladý folklórny talent, veruje ho do SLUK-u. Ak sa odosobním z pozície poučeného diváka z budúcnosti, pri sledovaní tohto filmu ma naplňuje zvláštna nostalgia za zidealizovaným životom v krajine, kde žijú iba dobrí, pracovití, stále spievajúci a tancujúci ľudia, spolupracujúci nielen na hospodárskej prosperite, ale aj na zachovávaní kultúrneho a prírodného dedičstva svojej vlasti. ▲

18

38

29

Jaroslav Hochel,

filmový publicista

Minulý mesiac som mal tú česť byť členom poroty festivalu študentských filmov Áčko, čo znamenalo pozrieť si 35 hraných, dokumentárnych i animovaných filmov z tvorby poslucháčov Filmovej a televíznej fakulty VŠMU, teda mladých ľudí, ktorí sa filmárskemu remeslu ešte len učia, respektíve svojim absolventským filmom preukazujú, že sú pripravení na profesionálnu dráhu vo svete audiovizie. Ocitol som sa v podobnej úlohe už aj v minulosti a občas to bolo veru náročné. Medzi posudzovanými dielkami sa našla aj nuda, balast, školácke prešľapy či prázdne predvádzanie sa. Víťazov sme napokon vybrali, ale nebolo to ľahké.

Tohto roku som súťažné snímky sledoval so zatajeným dychom. Bol to priam gejzír nápadov, entuziazmu, tvorivej odvahy... Originálne témy uchopené kreatívnym spôsobom, spracované s mladíckym nadšením a so snahou vydať zo seba to najlepšie. Len tak pars pro toto: Lena Kušnieriková v dokumente *Ahoj Lásko* obdivuhodne prenikla do ľudskej intimity v sociálnom prostredí, kde to určite nebolo ľahké. Michal Blaško ako scenárista i režisér vybrúsil do podmanivej podoby jednoduchý príbeh o mladíkovi, ktorý sa stane svedkom násilného incidentu v autobuse. Hravé animované *Kovbojsko* Dávida Štumpfa pôsobí, akoby si ho autor urobil len tak mimochodom pre radosť...

Na študentských filmoch sa každoročne podieľajú desiatky mladých ľudí. Je mi vždy akosi smutno, keď mi utkvie v pamäti meno talentovaného tvorca a o niekoľko rokov neskôr ho – v lepšom prípade – zachytím v záverečných tituloch tuctového seriálu komerčnej televízie. V tom horšom je podpísaný pod reality show, ktorá nemá už nič spoločné nielenže s umením či remeslom, ale ani s etikou tvorby. A potom je tu svet reklamy, v ktorom ani nevieme, kto presne sa stratil, lebo reklamy záverečné titulky nemajú. Ich tvorcovia – mám dojem – žijú v uzavretom svete, v ktorom si aj ocenenia zvané Zlatý klinec navzájom udeľujú, no tie mi skôr pripadajú ako klice do rakvy talentu tvorcov (ktorí možno kedysi vyhrali Áčko).

Chápeť, že aj absolventi filmových škôl potrebujú z niečoho žiť, živiť rodinu, splácať hypotéku... Menej už beriem argument, že v prostredí reklamy sa mladí filmári naučia remeslu, ktoré potom úžasným spôsobom zužitkujú pri tvorbe artových filmov. Neverím totiž, že je návrat zo sveta komercie a reklamnej pozlátky do sveta skutočnej umeleckej tvorivosti systémovo možný a že môže byť prínosný.

Nemám patent na rozum ani návod na riešenie. „Trh“ umeleckej kinematografie zrejme všetkých absolventov neuživí. A každý ani nemôže byť novým Bergmanom či Dušanom Hanákom. Zdá sa mi však dôležité, aby mal tú ambíciu a poctivo sa o to snažil. ▲

CESSAK
11-2015
FILM.SK

- 03 **MYSLÍM SI**
- 04–08 **KALENDÁRIUM**
- 09 **KALENDÁRIUM 17. MFF Bratislava**
- 10–13 **PREMIÉRY** v kinách
- 13 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
- 14–15 **NOVINKY**: Eva Nová podľa Marka Škopa
- 16 **AKTUÁLNE**: Digitálna audiovizia
- 17 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
- 18–21 **ROZHOVOR**: Norbert Hudec
- 22–24 **TÉMA**: Slovenské filmy v českej kinodistribúcii
- 25 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
a uzávierky na granty a podporné programy
- 26–28 **RECENZIA**: Anton Srholec podľa Aleny Čermákovéj
- 29–31 **RECENZIA**: Čakáreň podľa Pala Korca
- 32–34 **RECENZIA**: Čistič podľa Petra Bebjaka
- 35–37 **RECENZIA**: Farby piesku podľa Ladislava Kaboša
- 38–40 **RECENZIA**: Wilsonov podľa Tomáša Mašina
- 41 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE**
- 42–43 **BCP NOSIČE SFÚ / DVD NOSIČE / ČO ROBIA**
- 44 **OHĽASY**: 16. česko-slovenská filmologická konferencia
- 45 **AKO ĎALEJ, ABSOLVENT?**
- 46–47 **AKO VZNIKÁ FILM**
- 48 **PROFIL**: herec Emil Horváth ml.
- 49 **SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU**: Týždeň vo filme
- 50 **TIPY Mesiaca**: Kino Lumière
- 51 **VÝROČIA** / Správy Z FILMOVÉHO DIANIA
- 52 **STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a Kino Lumière**

Film.sk
Mesačník o filmovom dianí na Slovensku (16. ročník)
Vydavateľ:
Slovenský filmový ústav
Adresa redakcie:
Film.sk / Slovenský filmový ústav
Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava
TEL.: 02/57 10 15 25
FAX: 02/52 73 32 14
E-MAIL: film.sk@sfu.sk
Šéfredaktor:
Daniel Bernát
Redakcia:
Zuzana Sotáková
Redakčná rada: Peter Dubecký
generálny riaditeľ SFÚ
Alexandra Strelková
riaditeľka NKC – SFÚ
Marián Brázda
vedúci edičného oddelenia SFÚ
Miroslav Ulman
odborný referent Audiovizuálneho
informačného centra SFÚ
Simona Nötová-Tušerová
tlačová tajomníčka SFÚ
Štefan Vraštiak
tajomník KFN SSN
Andrea Biskupičová
vedúca predajne Klapka.sk
Jazyková redakcia:
Jaroslav Hochel
Design & grafická úprava:
p & j
Tlač: Dolis, s. r. o.
Uzávierka čísla 11/2015:
27. 10. 2015
Snímka na prednej obálke:
Eva Nová – Igor Grossmann,
grafický dizajn: Martin Derner
Snímka na zadnej obálke:
Eva Nová – Artileria
Film.sk vychádza s podporou MK SR.
ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
s názormi prispievateľov.

Akkoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

FILMOVÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU ►

od 10. septembra

(51 SLOVENSKÝCH MIEST)

21. Projekt 100 – 2015

Najväčšia putovná prehliadka filmov na Slovensku pokračuje 21. ročníkom, v ktorom opäť ponúka desiatku výnimočných filmových diel. Počas niekoľkých mesiacov si diváci môžu pozrieť snímky *Koza* (r. I. Ostrochovský), *Aferim!* (r. R. Jude), *Klub bitkárov* (r. D. Fincher), *Fénix* (r. Ch. Petzold), *Okno do dvora* (r. A. Hitchcock), *Mladosť* (r. P. Sorrentino), *Ma ma* (r. J. Medem), *Východ slnka* (r. F. W. Murnau), *Love* (r. G. Noé) a *Zbrusu Nový zákon* (r. J. Van Dormael).

► www.asfk.sk

1., 30. november ► 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Mária Prechovská

V novembri uplynú 20 rokov od úmrtia divadelnej aj filmovej herečky Márie Prechovskej. Diváci si ju pripomenú filmami *Biela stužka v tvých vlasoch* (r. V. Kavčiak, 1977) a *Koncert pre pozostalých* (r. D. Trančík, 1976).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

1., 28., 29., 30. november ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Tandem

Cykklus predstaví štyri dvojice režisérů a herečiek, ktorí spolu nielen nakrúcali filmy, ale tvorili pár aj v súkromí. Film *Zatnenie* (1962) predstaví dvojicu Michelangelo Antonioni a Monica Vitti, *Starý dom uprostred Madridu* (1976) dvojicu Carlos Saura a Geraldine Chaplin, *Alphaville* (1965) dvojicu Jean-Luc Godard a Anna Karina, *Hana a jej sestry* (1986) Woodyho Allena a Miu Farrow.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

2., 23. november ► 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Krátky z archívu:

V zdravom tele zdravý duch

Monotematický cyklus prinesie pásmo zdravotníckych agitiek. Vo výbere filmovej historičky Evy Filovej sa premietnu filmy z rokov 1957 až 1976: *Aby vám slúžili, Aký bol dnešný deň, občan...?, Umývajte si ruky!, Srdce a svedomie, Hýbať sa je ľudské, Interview so Smrťou, Tučný pán Teofil a Výkričník.*

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

2. november ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Zabávajte sa, prosím!

Vyznávači kvalitnej zábavy si prídu na svoje s filmovou adaptáciou divadelnej hry Aba Burrowsa

Kaktusový kvet (r. G. Saks, 1969).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

3. november ► 15.00

(BRATISLAVA – KINO MLADOST')

Emil Horváth ml. – 70. narodeniny

Stretnutie s jubilantom – hercom, režisérom, moderátorom a pedagógom Emilom Horváthom ml. Na podujatí s voľným vstupom sa premietne film *Svět nic neví* (r. J. Svoboda, 1987). ► švr

3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10. november

► 17.00, 18.00, 19.00, 20.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Pier Paolo Pasolini: Láska a zúrivost'

Bohatá retrospektívna prehliadka pri príležitosti 40 rokov od smrti P. P. Pasoliniho. Kino v spolupráci s Talianskym kultúrnym inštitútom uvedie pri tejto príležitosti snímky *Accattone* (1961), *Teoréma* (1968), *Mamma Roma* (1962), *Rogopag* (r. P. P. Pasolini, R. Rossellini, J.-L. Godard, U. Gregoretti, 1962), *Evanjelium podľa Matúša* (1964), *Láska a zúrivost'* (r. P. P. Pasolini, C. Lizzani, M. Bellocchio, B. Bertolucci, J.-L. Godard, 1969), *Dekameron* (1970), *Canterburské poviedky* (1972), *Kytica z tisíc a jednej noci* (1974), *Saló alebo 120 dní Sodomy* (1975), *Poznámky k africkej Oresteie* (1970), *Pasolini* (r. A. Ferrara, 2014), *Pasoliniho zúrivost'* (r. G. Bertolucci, 2008) a *Prorocstvo – Pasoliniho Afrika* (r. G. Borgna, E. Menduni, 2013).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

4. november ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

Projekcia filmu *Revízori* (r. N. Antal, 2003).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

5. – 8. november

(PIEŠŤANY)

Brazil Visual

Putovný festival brazílskych filmov uvedie animované tituly *Chlapec a svet* a *Rio 2096*, dokument *Grey City* o konflikte streetartových umelcov s politikmi a komédiu *Durvalove platne*.

► www.brasil.sk

8. – 10. november

(KOŠICE – TABAČKA KULTURFABRIK)

Francúzske filmy v Tabačke

Prehliadka uvedie tituly *Detektívka Pauline* (r. M. Fitoussi), *Gazely* (r. M. Achache), *Pekní chlapi* (r. R. Sattouf) a *Hrám mŕtveho* (r. J.-P. Salomé).

► www.tabacka.sk

9. november ► 20.00

(BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY)

Elektro Moskva

Premietanie filmu (r. D. Spritzendorfer, E. Tichonova) v ruskom jazyku s anglickými titulkami.

► www.a4.sk

9., 12., 14., 15., 16. november

► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Mari Töröcsik

Okrúhle 80. narodeniny oceňovanej maďarskej herečky Mari Töröcsik si kino pripomenie päťcou filmov: *Mesačný dvor* (r. M. Mészáros, 1969), *Dáždňík svätého Petra* (r. F. Bán, V. Pavlovič, 1958), *Barón Trotta* (r. J. Schaaf, 1971), *Dni čakania* (r. K. Makk, 1971) a *Elektra a jej pravda* (r. M. Jancsó, 1974).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

10. november ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Jozef Sodoma

Pri príležitosti 35 rokov od smrti herca Jozefa Sodoma sa premietne snímka *Čert nespí* (r. P. Solan, F. Žáček, 1956).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

11. november

(BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY)

KineDok večer

Premietanie filmov *Vtedy v Bratislave* (r. T. Križková), *Joanna* (r. A. Kpacz), *Krv* (r. A. Rudnickaja), *Loptičky a melóny* (r. K. Kovács). ► www.a4.sk

11., 12., 14., 15. november

► 18.00, 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Emil Horváth ml.

Okrúhle 70. narodeniny v novembri oslavuje slovenský herec, režisér a pedagóg Emil Horváth ml. Pri tejto príležitosti kino uvedie filmy *Prokletí domu Hajnú* (r. J. Svoboda, 1988), *Kamarátky* (r. Š. Uher, 1979), *Jaškov sen* (r. E. Grečner, 1996) a *Sladké starosti* (r. J. Herz, 1984).

► Profil E. Horvátha ml. čítajte na strane 48.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

11. november ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle sa premietne film *2046* (r. Wong Kar-wai, 2004).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

12. – 14. november

(TRENČÍN)

10. HoryZonty

Súčasťou festivalu dobrodružných filmov bude aj súťaž slovenských a českých neprofesionálnych tvorcov. ► www.horyzonty.sk

12. – 17. november

(BRATISLAVA)

17. MFF Bratislava

► O festivale čítajte na strane 9.

► www.iffbratislava.sk

13. november ► 18.00, 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Double Bill

Cykklus Double Bill uvedie v piatok trinásteho dva filmy venované temným nadprirodzeným javom – *Deviatu bránu* (r. R. Polanski, 1999) a *Angel Heart* (r. A. Parker, 1987).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

15., 29. november ► 16.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Detská filmotéka

Programový cyklus prinesie filmy *Asterix a prekvapenie pre Cézara* (r. P. Brizzi, G. Brizzi, 1985) a *Mikola a Mikolko* (r. D. Trančík, 1988).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

16., 17. november ► 18.00, 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Eva Krivánková

Osemdesiate narodeniny oslávi v novembri slovenská herečka, scenáristka a dramaturgička Eva Krivánková. Kino si jej jubileum pripomenie projekciou filmov *Také sme + Predčasná leto* (r. O. Krivánek, 1964, 1982) a *Trio Angelos* (r. S. Barabáš, 1963).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

17., 19., 21., 22., 23., 24., 26., 27. november ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Herec v hlavnej úlohe: Alain Delon

Jeden z najslávnejších francúzskych hercov Alain Delon sa v novembri dožíva osemdesiatky. Kino mu pri tejto príležitosti venuje cyklus, v ktorom sa premietnu filmy *V žiari slnka* (r. R. Clément, 1960), *Melódia podzemia* (r. H. Verneuil, 1963), *Dobrodruhovia* (r. R. Enrico, 1967), *Sicilský klan* (r. H. Verneuil, 1969), *Spálené stodoly* (r. J. Chapot, 1973), *Dvaja muži v meste* (r. J. Giovanni, 1973), *Gepard* (r. L. Visconti, 1963) a *Swannova láska* (r. V. Schlöndorff, 1984).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

18., 27. november ► 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Adam Matejka

Pri príležitosti 110 rokov od narodenia herca Adama Matejku uvedie kino snímky *Orlie pierko* (r. M. Holý, 1971) a *Človek na moste* (r. J. Lacko, 1972).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

18. november ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný filmV programovom cykle sa premietne dobrodružná komédia *Darjeeling s ručením obmedzeným* (r. W. Anderson, 2007).▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**19., 28. november ▶ 18.15**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Kamila MagálováPri príležitosti 65. narodenín slovenskej herečky Kamily Magálovej si diváci budú môcť pozrieť tituly *Demokrati* (r. J. Zachar, 1980) a *Začiatok sezóny* (r. Z. Záhon, 1987).▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**21. november**

(NITRA)

10. festival Vysoké horyFestival o horách a cestovaní uvedie okrem iného film Pavla Barabáša *Suri*.▶ www.vysokehory.nihos.sk**21. november**

(VEĽKÉ UHERCE)

13. festival Hory objektívomFestival opäť predstaví filmy s horskou tematikou vrátane dokumentu *Suri*. Jeho režisér Pavol Barabáš na festival aj zavíta a medzi hosťami budú aj Zoltán Demján, Vladimír Končok či Dušan Haluška.▶ www.horyobjektivom.weebly.com**21. november ▶ 17.30**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Vladimír Biskupič

Okrúhle 60. narodeniny kameramana Vladimíra Biskupiča oslávi kino pásmom diel vo výbere Evy Filovej. Na večere sa zúčastní aj V. Biskupič.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**22., 24., 25., 26. november ▶ 18.15**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Ján ZemanV polovici novembra uplynie päť rokov od úmrtia režiséra a scenáristu Jána Zemana. Diváci si ho pripomenú filmami *Úsmev diabla* (1987), *V rannej hmle* (1990), *Hra na telo* (1979) a pásmom s názvom *Výročia: Ján Zeman (1973 – 1976)*.▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**24. november**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Music & Film: The Who – Hyde Park Live

Jedna z najslávnejších rockových kapiel oslávila tento rok svoju päťdesiatku koncertom v legendárnom londýnskom Hyde Parku pred 70 000 fanúšik-

mi. Príďte si do kina užiť strhujúcu atmosféru a hity ako *Pinball Wizard*, *Baba O'Riley*, *Won't Get Fooled Again* či *Who are you*.▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**25. november ▶ 19.00**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Ceny Kamera 2015

Slávnostné udeľovanie ocenení slovenským kameramanom. ▶ O podujatí čítajte viac v rozhovore s Norbertom Hudecom na stranách 18 – 21.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**25. november ▶ 20.15**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný filmV programovom cykle sa premietne film *Muž z Londýna* (r. B. Tarr, Á. Hranitzky, 2007).▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk**27. – 28. november**

(KOŠICE – TABAČKA KULTURFABRIK)

Filmový festival inakostiMedzinárodný filmový festival pre fanúšikov klubového filmu aj pre LGBTI ľudí, ich rodičov, deti a priateľov. ▶ www.tabacka.sk**PODUJATIA SLOVENSKEHO FILMU V ZAHRANIČÍ ▶****24. október – 1. november**

45. MFF Molodist, Kyjev (UKRAJINA)

Projekcia filmu *Koza* (r. I. Ostrochovský).▶ www.molodist.com**26. október – 1. november**

58. festival dokumentárneho

a animovaného filmu DOK Leipzig,

Lipso (NEMECKO)

V programe festivalu sú snímky *Rosso Papavero* (r. M. Smatana) a *Stabilita* (r. D. Krajčová).▶ www.dok-leipzig.de**27. október – 1. november**

19. Medzinárodný festival

dokumentárnych filmov Jihlava (ČESKO)

V súťaži Mezi moři festival uvedie filmy *Para nad riekou* (r. R. Kirchhoff, F. Remunda) a *Čakáreň*(r. P. Korec). V sekcii Česká radost sa premietne koprodukčná snímka *Česká cesta* (r. M. Kohout), v sekcii Doc-fi to bude film *Koza* (r. I. Ostrochovský), v rámci Zvláštneho uvedenia: Česká krajina dokument *Cesta hore* (r. D. Čálek) a v sekcii Dokument ČT sa predstaví film *Očami fotografky* (r. M. Mináč).▶ www.dokument-festival.com**29. október – 15. november**

Dni českej a nemeckej kultúry,

Drážďany (NEMECKO)

Na prehliadke budú v sekcii Slovensko vo filme uvedené diela *V tichu* (r. Z. Jiráský), *Slovensko 2.0* (r. 10 režisérov), *Návrat do veterného mesta* (r. K. Forbat) a *Koza* (r. I. Ostrochovský).▶ <http://tschechische-kulturtag.de/dresden/cz/programm/film.php>**30. október – 7. november**

MFF Mar del Plata (ARGENTÍNA)

Festival premietne snímku *Koza* (r. I. Ostrochovský).▶ www.mardelplatafilmfest.com**3. – 7. november**

DokEst89, Montreuil, Paríž (FRANCÚZSKO)

Podujatie uvedie film *Papierové hlavy* za účasti jeho tvorcu Dušana Hanáka.▶ www.dokest89.wordpress.com**3. – 8. november**

25. Film Festival Cottbus (NEMECKO)

V súťaži celovečerných filmov sa premietnu snímky *Rodinný film* (r. O. Omerzu) a *Fair Play* (r. A. Sedláčková). V súťaži krátkych filmov bude film *Čo sme robili predtým, ako sme šli spolu na kakao* (r. Aramisova). Sekcia Spektrum ponúkne aj slovenské tituly *Deti* (r. J. Vojtek) a *Čistič* (r. P. Bebjak). V programe Connecting Cottbus – Pitch Projects sa predstaví projekt *Posol* (r. I. Ostrochovský).▶ www.filmfestivalcottbus.de**6. – 12. november**

MFF Malatya (TURECKO)

Festival premietne snímku *Koza* (r. I. Ostrochovský).▶ www.malatyafilmfest.org**6. – 12. november**

15. MFF Kansas, Overland Park (USA)

Uvedenie filmu *Neznámi hrdinovia* (r. D. Hudec).▶ www.kansasfilm.com**6. – 13. november**

MFF Listapad, Minsk (BIELORUSKO)

V súťaži festivalu bude snímka *Eva Nová* (r. M. Škop).▶ www.listapad.com**6. – 14. november**

12. Sevillský festival

európskej kinematografie (ŠPANIELSKO)

Festival uvedie snímku *Koza* (r. I. Ostrochovský).▶ www.festivalcinesevilla.eu**6. – 14. november**

MFF Tous Ecrans Geneve, Ženeva (ŠVAJČIARSKO)

Festival uvedie snímku *Koza* (r. I. Ostrochovský)

v medzinárodnej súťaži celovečerných filmov.

▶ www.tous-ecrans.com**6. – 15. november**

Arras Film Festival, Arras (FRANCÚZSKO)

Uvedenie filmu *Koza* (r. I. Ostrochovský) v sekcii Visions de l'Est. V európskej súťaži divácividia tituly *Domáci péče* (r. S. Horák) a *Červený pavúk* (r. M. Koszałka). ▶ www.arrasfilmfestival.com**6. – 15. november**

56. MFF Thessaloniki, Solún (GRÉCKO)

Festival uvedie filmy *Koza* (r. I. Ostrochovský), *Deti* (r. J. Vojtek) a v súťažnej sekcii aj *Evu Novú* (r. M. Škop). V rámci filmového trhu Agora sa okrem spomínaných filmov dostala do mediátiky snímka *Čistič* (r. P. Bebjak). ▶ www.filmfestival.gr**9. – 11. november**

23. filmový seminár, Segedín (MAĎARSKO)

Na podujatí sa premietnu filmy *Koza* (r. I. Ostrochovský), *Deti* (r. J. Vojtek), *Láska na vlásku* (r. M. Čengel Solčanská), *Milan Čorba* (r. M. Šulík), *38* (r. D. Dangl, L. Zedníkovič), *Očami fotografky* (r. M. Mináč), *Rukojemník* (r. J. Nvota), *Tak ďaleko, tak blízko* (r. J. Vojtek) a študentské filmy z VŠMU.**10. – 14. november**

Medzinárodný festival horských filmov,

Graz (RAKÚSKO)

Projekcia filmu *Žit' pre vášeň* (r. P. Barabáš).▶ www.mountainfilm.com**11. – 22. november**

26. Stockholm Film Festival,

Štokholm (ŠVÉDSKO)

Festival premietne snímku *Koza* (r. I. Ostrochovský).▶ www.stockholmfilmfestival.se**12. – 13. november**

Výber z filmov 23. ročníka filmového

seminára, Budapešť (MAĎARSKO)

Premietať sa budú snímky *Koza* (r. I. Ostrochovský), *Deti* (r. J. Vojtek), *Očami fotografky* (r. M. Mináč), *Rukojemník* (r. J. Nvota) a *Láska na vlásku* (r. M. Čengel Solčanská).**12. – 15. november**

Medzinárodný festival animácie

a digitálneho umenia, Querétaro (MEXIKO)

Festival uvedie v súťaži film *Fongopolis* (r. J. Kožuch). ▶ www.cutoutfest.com**12. – 21. november**

14. festival európskeho filmu Cinedays,

Skopje (MACEDÓNSKO)

Projekcia snímky *Koza* (r. I. Ostrochovský).▶ www.cinedays.mk

13. – 22. november**33. Medzinárodný festival horských filmov,****Torello** (ŠPANIELSKO)Uvedenie filmu *Žiť pre vášeň* (r. P. Barabáš).► www.torellomountainfilm.cat**13. – 29. november****19. Black Nights Film Festival,****Tallinn** (ESTÓNSKO)V programe sa premietnu tituly *Eva Nová* (r. M. Škop), *Čistič* (r. P. Bebjak), *Koza* (r. I. Ostrochovský) a *Domáci péče* (r. S. Horák). ► **2015.poff.ee****15. – 19. november****Indický medzinárodný filmový festival****All Lights, Kochi** (INDIA)Festival uvedie snímku *Koza* (r. I. Ostrochovský).► www.aliiff.com**19. november****Filmový večer venovaný Ľudovítovi Štúrovi, Štokholm** (ŠVÉDSKO)Premietať sa budú tituly *Dobruo slovo Slovákom súcim na slovo* (r. P. Čalovka) a *Za práva ľudu* (r. I. J. Kovačević).**19. – 22. november****Festival českých a slovenských filmov v Austrálii, Perth** (AUSTRÁLIA)Filmová prehliadka premietne filmy *Sedem zhavraných bratov* (r. A. Nellis), *38* (r. D. Dangel, L. Zedníkovič), *Fair Play* (r. A. Sedláčková), *Kuku* (r. H. Žucha) a *Sila príťažlivosti* (r. E. Sekerešová).► www.casffa.com.au, www.iksifilms.com.au**19. – 25. november****Festival východo- a stredoeurópskej kinematografie, Cran-Gevrier** (FRANCÚZSKO)Na 10. stretnutí slovenského a stredoeurópskeho filmu sa premietnu tituly *Koza* (r. I. Ostrochovský), *Kandidát* (r. J. Karásek), *Cigán* (r. M. Šulík), *Kauza Cervanová* (r. R. Kirchhoff), *Všetky moje deti* (r. L. Kaboš), *Záhrada* (r. M. Šulík) a *Fair Play* (r. A. Sedláčková). Na festivale sa zúčastnia režiséri Martin Šulík a Jonáš Karásek a Viera Ďuricová zo SFÚ.**20. – 26. november****MFF Edirne, Kasim** (TURECKO)Premietanie filmu *Koza* (r. I. Ostrochovský).► www.edirnefilmfestival.com**20. – 28. november****Torino Film Festival, Turín** (ITALIANSKO)Mimo súťaže bude uvedený film *Eva Nová* (r. M. Škop). ► www.torinofilmfest.org**20. – 28. november****MFF Golden Anteaters, Lublin** (PÓLSKO)V súťaži bude film *Fongopolis* (r. J. Kozuch).► www.zlotemrowkojady.pl**21. – 29. november****Prehliadka slovenskej kinematografie,****Kodaň** (DÁNSKO)Podujatie premietne snímky *Koza* (r. I. Ostrochovský), *Až do mesta Aš* (r. I. Grófová), *Kandidát* (r. J. Karásek), *Môj pes Killer* (r. M. Fornay), *Vlna vs. breh* (r. M. Štrba), *Zamatoví teroristi* (r. I. Ostrochovský), *P. Pekarčík, P. Kerekes*, *Zázrak* (r. J. Lehotský), *Kým sa skončí táto noc* (r. P. Solan), *Obrazy starého sveta + Prišiel k nám Old Shatterhand* (r. D. Hanák).► www.dfi.sk**24. – 28. november****Stredoeurópsky filmový festival****Fantastická štvorka, Istanbul** (TURECKO)Počas festivalu sa v rámci Vyšehradského rodného dňa premietnu 28. novembra filmy *Láska na vlásku* (r. M. Čengel Solčanská) a *Perinbaba* (r. J. Jakubisko).**25. – 29. november****Medzinárodný festival horských filmov, Banská** (BULHARSKO)Uvedenie filmu *Žiť pre vášeň* (r. P. Barabáš).► www.banskofilmfest.com**27. november – 1. december****14. MF debutov a študentských filmov, Petrohrad** (RUSKO)Festival uvedie v súťaži film *Fongopolis* (r. J. Kozuch).► www.festival-nachalo.ru**27. november – 4. december****56. Festival dei Popoli, Florencia** (ITALIANSKO)Festival dokumentárnych filmov uvedie titul *Čakáreň* (r. P. Korec).► www.festivaldeipopoli.org**28. november****FFP projekcie európskych filmov uchádzajúcich sa o Oscara, Beverly Hills, Los Angeles** (USA)Slovensko sa už piaty raz zapája do projektu European Film Promotion – projekcií národných nominácií členských krajín EFP na cenu americkej filmovej akadémie v kategórii najlepší cudzoazyčný film. Slovensko bude reprezentovať snímka *Koza* (r. I. Ostrochovský).

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

► **Zuzana Sotáková**

Dobrodružstvo filmového objavovania

► **Zuzana Sotáková**

Ak neprideš, nezažiješ! odkazuje Medzinárodný filmový festival Bratislava, ktorý uvedie svoj 17. ročník v hlavnom meste od 12. do 17. novembra. Na festivalových návštevníkov čakajú desiatky filmov, mnohé z nich v slovenskej premiére, ako aj inovácia programovej štruktúry. MFF Bratislava má zároveň novú vizuálnu identitu.

„Bratislavský filmový festival sa od začiatku profiluje ako festival mladého filmu. Tejto identite veríme a chceme ju ďalej rozvíjať,“ hovorí na úvod nový programový riaditeľ festivalu Pavel Smejkal a pokračuje: „Hlavnou témou festivalu bude rodina a jej obraz v súčasnom filme. Aj v kontexte spoločenskej debaty, ktorá tento rok na Slovensku prebiehala, nás zaujímalo, akým problémom čelia filmové rodiny v rôznych kútoch sveta. Leitmotívom tejto tematickej filmovej kolekcie sú vzťahy medzi deťmi a rodičmi.“

Náplň súťaží ostáva rovnaká, teda o ceny sa budú uchádzať prvé a druhé celovečerné hrané aj dokumentárne snímky a takisto krátke tituly. Zmení sa však ich začlenenie do programu. „Každý súťažný film nájde svoje prvočné miesto v konkrétnej tematickej či prehľadovej sekcii. Súťaže sa vlastne menia na akýsi zoznam nominácií, ktoré programový tím predkladá porotám, novinárom a verejnosti,“ ozrejmjuje Smejkal.

V zozname hraných filmov, ktoré zabojujú o cenu, má zastúpenie aj Slovensko prostredníctvom minoritnej koprodukčnej drámy *Rodinný film* (r. O. Omerzu). V nomináciách nájdu diváci aj čerstvého víťaza festivalu v San Sebastiáne – islandský film *Vrabce* (r. R. Rúnarsson) alebo titul *Zem a tieň* (r. C. A. Acevedo), ocenený Zlatou kamerou v Cannes. V súťaži dokumentárnych filmov figuruje osem titulov, medzi nimi napríklad víťaz festivalu Sundance *Vlčia svorka* (r. C. Moselle), ďalej *16 rokov do leta* (r. L. McLoughlan) či *Flotel Europa* (r. V. Tomič). Do súťaže o najlepší krátky film zasiahne aj domáci titul *Play!* Andreja Kolenčeka.

Návštevníci MFF Bratislava nájdu v programe aj známe sekcie Európa špeciál – Cena LUX, Made in Slovakia, Focus, ktorý bude tentoraz zameraný na Grécko, a Made in Slovakia špeciál, venovaný Emílii

Vášaryovej. „Za dlhoročnú umeleckú tvorbu bude ocenená prvá dáma slovenskej filmovej a divadelnej scény, ktorá sa stane držiteľkou pamätnej dlaždice na Filmovom chodníku pred Mestským divadlom P. O. Hviezdoslava, a súčasťou ceremoniálu bude premietanie legendárneho filmu *Medená veža*,“ približuje vedúca realizačného štábu festivalu Lea Kaufmannová.

Z programových noviniek sa diváci môžu tešiť na sekcie Cinema Now (globálna perspektíva, naliehavé témy a filmárske hlasy, ktoré treba počuť), Európa (to najlepšie zo súčasnej európskej produkcie), Téma: Rodina, Nostalgia: Príbehy z videokaziet (rozmarná pocta médiu VHS), Lexikón: Formát obrazu (problematika formátu filmového obrazu), Junior: Súčasná animácia pre deti (v spolupráci s Fest Ančou) a Retrospektíva: Mišo Suchý (prehliadka filmov slovensko-amerického dokumentaristu aj so svetovou premiérou pracovnej verzie jeho nového krátkeho filmu *Paraskina záhrada*).

„Všetky súťažné filmy a väčšinu filmov v našom programe uvedieme v slovenskej premiére. Záleží nám na tom, aby sme nerecyklovali distribučné tituly a prinášali čo najviac diel, ktoré by sa do našich kín inak nedostali. Potvrdených však máme aj niekoľko atraktívnych predpremiér z katalógov slovenských distribučných spoločností,“ dodáva programový riaditeľ Pavel Smejkal.

Bratislavský filmový festival sa bude konať v troch kinosálach Kína Lumière, v kinách Mladosť a Nostalgia a v Gorila.sk Urban Space. Okrem projekcií ponúkne aj diskusie, master class Miša Suchého, stand-up comedy show a sprievodné hudobné predstavenia. Online rezervačný systém lístkov ostáva rovnaký ako vlani, novinkou bude možnosť online nákupu jednorazových vstupeniek. ▲

PREMIÉRA: 19. 11. 2015

Black Mass: Špinavá dohoda

(*Black Mass*, USA, 2015) DCP 2D, 122 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY,

AKČNÝ/KRIMI/DRÁMA

RÉŽIA: Scott Cooper **HRAJÚ:** Dakota Johnson, Juno Temple, Benedict Cumberbatch, Johnny Depp, Corey Stoll, Peter Sarsgaard, Kevin Bacon, Joel Edgerton, Sienna Miller

DISTRIBÚTOR: Continental film

John a James spolu vyrastali v uliciach južného Bostonu a stretávajú sa aj oveľa neskôr, keď je John agentom FBI a James „Whitey“ Bulger krstným otcom organizácie Irish Mob. Urobia špinavú dohodu týkajúcu sa obchodných tajomstiev a likvidácie bostonsko-talianskej mafie.

PREMIÉRA: 26. 11. 2015

Dobrý dinosaurus

(*The Good Dinosaur*, USA, 2015) DCP 2D + DCP 3D, 100 min., MP 7, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÁ RODINNÁ KOMÉDIA

RÉŽIA: Peter Sohn

V SLOVENSKOM ZNENÍ: Daniel Hudák, Martina Kapráliková, Peter Kollárik, Juraj Predmerský, Richard Labuda, Vladimír Jedlovský

DISTRIBÚTOR: Saturn Entertainment

Dobrodružná výprava do sveta dinosaurov, kde sa apatosaurus menom Arlo spriatelí s človekom. Na cestách drsnou, ale krásnou divočinou sa Arlo naučí čeliť svojmu strachu a zistiť, že je schopný veľkých skutkov.

PREMIÉRA: 19. 11. 2015

Eva Nová

(Slovensko/Česko, 2015) DCP 2D + blu-ray + DVD, 115 min., MP 12, SLOVENSKÝ, DRÁMA
RÉŽIA: Marko Škop **HRAJÚ:** Emília Vášáryová, Milan Ondřík, Anikó Vargová, Žofia Martišová
DISTRIBÚTOR: ASFK

Emília Vášáryová hrá hlavnú úlohu v príbehu ženy, ktorá by urobila čokolku, aby znovu získala priazeň svojho syna. Eva je abstinujúca alkoholička, no pred rokmi bola známa herečkou. Teraz sa chce vrátiť do života, ktorý mala kedysi.

► O filme čítajte viac na stranách 14 – 15.

PREMIÉRA: 5. 11. 2015

Love – Projekt 100

(*Love*, Francúzsko/Belgicko, 2015) DCP 2D + DVD, 180 min., MN 18, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Gaspar Noé **HRAJÚ:** Karl Glusman, Aomi Muyock, Klara Kristin, Juan Saavedra, Jean Couteau, Vincent Maraval

DISTRIBÚTOR: ASFK

Láska je mimo dobra a zla, je to genetická potreba, zmenený stav vedomia, tvrdá droga, duševná choroba, mocenská hra, oslepujúce svetlo... *Love* je vzrušujúci príbeh o chlapcovi, dievčati a ďalšom dievčati.

PREMIÉRA: 5. 11. 2015

Macbeth

(*Macbeth*, Veľká Británia/Francúzsko/USA, 2015) DCP 2D + blu-ray + DVD, 113 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/HISTORICKÝ

RÉŽIA: Justin Kurzel

HRAJÚ: Michael Fassbender, Marion Cotillard, David Thewlis, Elizabeth Debicki, Jack Reynor, Sean Harris **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Nová filmová verzia tragédie Williama Shakespeara nadväzuje na vlnu britských adaptácií jeho diel, v ktorých žiari súčasná herecká elita. *Macbeth* je obávaný škótsky vojvodca, ktorý sa nebojí divokých bitiek. Keď si vypočuje veštbu, že sa stane kráľom, uverí jej. Netuší, akú veľkú cenu bude za to musieť zaplatiť.

PREMIÉRA: 19. 11. 2015

Od Caligariho k Hitlerovi

(*Von Caligari zu Hitler – Das deutsche Kino im Zeitalter der Massen*, Nemecko, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 114 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DOKUMENTÁRNÝ

RÉŽIA: Rüdiger Suchsland

ÚČINKUJÚ: Fritz Lang, Volker Schlöndorff, Billy Wilder, F. W. Murnau, Ernst Lubitsch, Marlene Dietrich **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Weimarská republika bola érou kultúrneho rozkvetu, no poznačil ju aj rozklad a kríza. Zároveň išlo o zásadné obdobie nemeckej kinematografie. Siedme umenie vtedy získalo silné estetické základy a dokument *Od Caligariho k Hitlerovi* prináša pohľad na túto dobu, ktorá dala svetu filmy ako *Upír Nosferatu*, *Metropolis* či *Modrý anjel*.

PREMIÉRA: 26. 11. 2015

Gangster Ka 2: Afričan

(*Gangster Ka 2: Afričan*, Česko, 2015) DCP 2D, 90 min., MN 15, KRIMINÁLNY

RÉŽIA: Jan Pacht **HRAJÚ:** Hynek Čermák, Miroslav Ezler, Jan Vlasák, Jaromír Hanzlík, Alexej Pyško, Zdeněk Žák-Hákl, Predrag Bjelac, Jan Révai, Vlastina Svátková

DISTRIBÚTOR: Magic Box

Druhá časť kriminálky, ktorá vznikla podľa námietu Jaroslava Kmentu, je inšpirovaná skutočnými udalosťami a zobrazuje osudy bezcitného gangstra. Po nepochopiteľnom úteku priamo z rúk polície opúšťa Radim Kraviec Českú republiku. Začína sa nová etapa jeho zločineckého života.

PREMIÉRA: 19. 11. 2015

Hry o život: Drozdajka – 2. časť

(*The Hunger Games: Mockingjay – Part 2*, USA, 2015) DCP 2D + DCP 3D, 135 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, DOBRODRUŽNÝ/AKČNÝ

RÉŽIA: Francis Lawrence

HRAJÚ: Jennifer Lawrence, Josh Hutcherson, Liam Hemsworth, Julianne Moore, Woody Harrelson, Elizabeth Banks

DISTRIBÚTOR: Forum Film

Záverečná časť filmovej série *Hry o život* vracia na plátno Katniss Everdeen, ktorá teraz musí čeliť oveľa silnejšiemu súperovi, ako boli tí v Aréne, aby vrátila obyvateľom Panemu slobodu raz a navždy.

PREMIÉRA: 26. 11. 2015

Chaos na Vianoce

(*Love the Coopers*, USA, 2015) DCP 2D, MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, ROMANTICKÁ KOMÉDIA

RÉŽIA: Jessie Nelson **HRAJÚ:** Olivia Wilde, Amanda Seyfried, John Goodman, Ed Helms

DISTRIBÚTOR: Forum Film

Na Vianoce sa v jednom dome zídu štyri generácie rodiny Cooperovcov a množstvo nepravdepodobných situácií a náhod sa postará o to, aby sviatky neboli nudne pokojné. Napokon sa však ukáže sila rodiny a Vianoce nestratia svoje čaro.

PREMIÉRA: 5. 11. 2015

Love – Projekt 100

(*Love*, Francúzsko/Belgicko, 2015) DCP 2D + DVD, 180 min., MN 18, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Gaspar Noé **HRAJÚ:** Karl Glusman, Aomi Muyock, Klara Kristin, Juan Saavedra, Jean Couteau, Vincent Maraval

DISTRIBÚTOR: ASFK

Láska je mimo dobra a zla, je to genetická potreba, zmenený stav vedomia, tvrdá droga, duševná choroba, mocenská hra, oslepujúce svetlo... *Love* je vzrušujúci príbeh o chlapcovi, dievčati a ďalšom dievčati.

PREMIÉRA: 5. 11. 2015

Macbeth

(*Macbeth*, Veľká Británia/Francúzsko/USA, 2015) DCP 2D + blu-ray + DVD, 113 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/HISTORICKÝ

RÉŽIA: Justin Kurzel

HRAJÚ: Michael Fassbender, Marion Cotillard, David Thewlis, Elizabeth Debicki, Jack Reynor, Sean Harris **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Nová filmová verzia tragédie Williama Shakespeara nadväzuje na vlnu britských adaptácií jeho diel, v ktorých žiari súčasná herecká elita. *Macbeth* je obávaný škótsky vojvodca, ktorý sa nebojí divokých bitiek. Keď si vypočuje veštbu, že sa stane kráľom, uverí jej. Netuší, akú veľkú cenu bude za to musieť zaplatiť.

PREMIÉRA: 19. 11. 2015

Od Caligariho k Hitlerovi

(*Von Caligari zu Hitler – Das deutsche Kino im Zeitalter der Massen*, Nemecko, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 114 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DOKUMENTÁRNÝ

RÉŽIA: Rüdiger Suchsland

ÚČINKUJÚ: Fritz Lang, Volker Schlöndorff, Billy Wilder, F. W. Murnau, Ernst Lubitsch, Marlene Dietrich **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Weimarská republika bola érou kultúrneho rozkvetu, no poznačil ju aj rozklad a kríza. Zároveň išlo o zásadné obdobie nemeckej kinematografie. Siedme umenie vtedy získalo silné estetické základy a dokument *Od Caligariho k Hitlerovi* prináša pohľad na túto dobu, ktorá dala svetu filmy ako *Upír Nosferatu*, *Metropolis* či *Modrý anjel*.

PREMIÉRA: 12. 11. 2015

Otcovia a dcéry

(*The Fathers and Daughters*, USA/Taliansko, 2015) DCP 2D, 116 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Gabriele Muccino **HRAJÚ:** Russell Crowe, Amanda Seyfried, Aaron Paul, Diane Kruger, Jane Fonda **DISTRIBÚTOR:** Magic Box

Mladá Katie prekonáva problémy v partnerskom vzťahu, ktoré vyplývajú z jej ťažkého detstva. Strávila ho s otcom Jakom – známym a oceňovaným románopiscem, ktorý bojoval s depresiami.

PREMIÉRA: 5. 11. 2015

Prdiprašok doktora Proktora

(*Doktor Proktors prompepulver*, Nórsko, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 87 min., MP 12, ČESKÝ DABING, RODINNÝ

RÉŽIA: Arild Frøhlich **HRAJÚ:** Emily Glaister, Eilif Hellum Noraker, Kristoffer Joner, Atle Antonsen, Arve Guddingsmo Bjørn, Even Guddingsmo Bjørn **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Doktor Proktor nedopatrením vymyslel veľmi účinný prášok na prdenie. Keď ho nečakane navštívia dve deti zo susedstva, začne sa tým reťaz nepredvídateľných udalostí, odvážneho podnikateľského plánu, ale aj srdečného priateľstva. Deti sa totiž rozhodnú pomôcť doktorovi s tým, aby sa jeho prášok dostal do povedomia ľudí.

PREMIÉRA: 12. 11. 2015

Prečo som nezjedol svojho oka

(*Pourquoi j'ai pas mangé mon père*, Francúzsko, 2015) DCP 2D + DCP 3D, 95 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÝ

RÉŽIA: Jammel Debbouze

V SLOVENSKOM ZNENÍ: Juraj Kemka, Lucia Hurajová, Zoro Laurinc, René Jankovič, Gabriela Dzuríková, Štefan Skrúcaný, Roman Pomajbo

DISTRIBÚTOR: Continental film

Edward je starší syn kráľa Simianov – prauldí. Narodil sa príliš malý, preto ho jeho kmeň zatratil. No hoci vyrastal v izolácii, vďaka svojej genialite objavil tajomstvo ohňa či lovu. A keďže je Edward veľkorysý, chce sa o všetko podeliť. Vráti tak všetky zabehané poriadky.

PREMIÉRA: 19. 11. 2015

Pri mori

(*By the Sea*, USA, 2015) DCP 2D, 122 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, ROMANTICKÁ DRÁMA

RÉŽIA: Angelina Jolie Pitt

HRAJÚ: Angelina Jolie Pitt, Brad Pitt, Mélanie Laurent, Melvil Poupaud

DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Americký spisovateľ Roland a jeho manželka Vanessa prichádzajú v 70. rokoch do pokojného prímorského letoviska vo Francúzsku. V poloprázdnom hoteli sa zoznamujú s novými ľuďmi, a ako plynie ich čas strávený pri mori, začínajú sa aj pod vplyvom čerstvo získaných priateľských vzťahov navzájom otvárať.

PREMIÉRA: 26. 11. 2015

Rodinka Bélier

(*La Famille Bélier*, Francúzsko/Belgicko, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 106 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA/DRÁMA

RÉŽIA: Eric Lartigau **HRAJÚ:** Karin Viard, François Damiens, Louane Emera, Luca Gelberg, Eric Elmosnino, Roxane Duran, Mar Sodupe, Stéphan Wojtowicz **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Učiteľ hudby objaví v triedžerky Pauly spevácky talent a odporučí jej účasť v súťaži Radio France. Problém je v tom, že Paula je dcérou nepočujúcich rodičov, ktorí sú odkázaní na jej pomoc. Má opustiť rodinu a vydať sa za vlastným snom alebo plniť úlohu vďačnej dcéry a vzdať sa kariéry?

PREMIÉRA: 5. 11. 2015

Snoopy a Charlie Brown. Peanuts vo filme

(*The Peanuts Movie*, USA, 2015) DCP 2D + DCP 3D, 88 min., MP, SLOVENSKÝ DABING/MAĎARSKÝ DABING, ANIMOVANÁ KOMÉDIA

RÉŽIA: Steve Martino **V SLOVENSKOM ZNENÍ:** Michal Kaprálik, Richard Labuda, Daniel Hudák, Lilly Kolesárová, Mária Bernáthová **DISTRIBÚTOR:** Barracuda Movie

Charlie Brown, Snoopy, Linus, Lucka a ostatné postavičky z divácky obľúbenej partie Peanuts sa spolu predstavujú v filmovom plátne. Charlie sa teraz vydáva na nebezpečnú výpravu a Snoopy sa stretáva so svojím najväčším nepriateľom – Červeným barónom.

PREMIÉRA: 5. 11. 2015

Spectre

(*Spectre*, USA/Velká Británia, 2015) DCP 2D, 150 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ TRILER

RÉŽIA: Sam Mendes **HRAJÚ:** Daniel Craig, Christoph Waltz, Monica Bellucci, Andrew Scott, Ralph Fiennes, Naomie Harris

DISTRIBÚTOR: Forum Film

James Bond dostane záhadný odkaz z minulosti, ktorý ho privedie na stopu známej zločineckej organizácie. Postupne rozpletá zložitú pavučinu klamstiev, aby nakoniec odhalil dešivú pravdu o Spectre.

PREMIÉRA: 12. 11. 2015

Steve Jobs

(*Steve Jobs*, USA, 2015) DCP 2D, 122 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Danny Boyle **HRAJÚ:** Michael Fassbender, Kate Winslet, Seth Rogen, Jeff Daniels, Katherine Waterstone **DISTRIBÚTOR:** Barracuda Movie

Aký bol Steve Jobs? V čom spočívala jeho genialita? Aj na tieto otázky hľadá v novej snímke odpovede režisér Danny Boyle, tvorca filmov *Train-spotting*, *Milionár z chatrče* alebo *127 hodín*.

PREMIÉRA: 12. 11. 2015

Stratení v Mnichove

(*Ztraceni v Mnichově*, Česko, 2015) DCP 2D, 105 min., MP 12, ČESKY, KOMÉDIA/DRÁMA

RÉŽIA: Petr Zelenka **HRAJÚ:** Martin Myšička, Tomáš Bamušek, Marek Taclík, Marcial Di Fonzo Bo, Stanislas Pierret, Jana Plodková **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Sir „P“, deväťdesiatročný papagáj sivý, ktorý kedysi patrili Eduardovi Daladierovi, sa v roku 2008 ocitne v Prahe ako živá relikvia z čias Mníchovskej dohody. Sir „P“ stále dokáže Daladierovým hlasom zopakovať niektoré jeho dôležité výroky. Papagája unesie český novinár a na základe jeho kontroverzných citácií Daladiera rozpútava medzinárodný politický škandál.

PREMIÉRA: 26. 11. 2015

Tajomstvo ich očí

(*The Secret in Their Eyes*, USA, 2015) DCP 2D, 115 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KRIMI/TRILER

RÉŽIA: Billy Ray **HRAJÚ:** Julia Roberts, Nicole Kidman, Chiwetel Ejiofor

DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Dvojica vyšetrovateľov FBI Jess a Ray je rozdelená vo chvíli, keď sa obeť brutálnej vraždy stane Jessina dcéra. Po 13 rokoch nájde Ray stopu, ktorá by mohla znamenať vyriešenie prípadu. Lenže na šokujúce tajomstvo, ktoré sa vynorí, nie je nikto poriadne pripravený.

PREMIÉRA: 12. 11. 2015

Taxi Teherán

(*Taxi*, Irán, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 83 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/KOMÉDIA

RÉŽIA: Džafar Panahí **HRAJÚ:** Džafar Panahí a klienti v taxiku **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Renomovaný iránsky tvorca Džafar Panahí sa vo svojom druhom filme nakrútenom v rámci núteného domáceho väzenia premenil na taxikára, ktorý prostredníctvom rozhovorov s rôznymi klientmi ponúka kritický pohľad na iránsku spoločnosť. Film zvíťazil na Berlinale 2015.

PREMIÉRA: 26. 11. 2015

Viktor Frankenstein

(*Victor Frankenstein*, USA, 2015) DCP 2D, 109 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, HOROR/DRÁMA

RÉŽIA: Paul McGuigan **HRAJÚ:** Daniel Radcliffe, James McAvoy, Jessica Brown Findlay, Andrew Scott, Freddie Fox

DISTRIBÚTOR: Baracuda Movie

V dobe, keď sa zdá, že nič nie je nemožné, majú radikálny vedec Viktor Frankenstein a jeho chránenec Igor spoločnú víziu, ktorá zmení svet. Frankensteinovi sa však jeho plány vymknú spod kontroly a má to hrozné následky. Jedine Igor ho môže zachrániť pred ním samotným a pred jeho monštruóznym stvorením.

PREMIÉRA: 12. 11. 2015

Zbrusu Nový zákon

– Projekt 100

(*Le tout nouveau testament*, Francúzsko/Belgicko/Luxembursko, 2015) DCP 2D + DVD, 113 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Jaco Van Dormael **HRAJÚ:** Benoît Poelvoorde, Catherine Deneuve, Yolande Moreau, François Damiens, Pili Groyne **DISTRIBÚTOR:** ASFK

Boh existuje. Žije v Bruseli. A je to poriadne nezniesiteľný hundoš. Režisér Jaco Van Dormael prichádza s komédiou, postavenou na kvalifitnom scenári, ktorá pracuje s poetickými a vizuálne uhrančivými pasážami aj so situačnou komikou.

V Cinemaxoch je Spievankovo 5

Do siete viacsálových kín Cinemax vstúpila 29. októbra piata časť pesničkového filmu pre deti *Spievankovo*. Režisérkou projektu, v ktorom účinkuje viacero známych hercov, je Diana Novotná. Autormi piesní sú Mária Podhradská a Richard Čanaky a hudbu zložil Stanislav Palúch.

► dan

ASFK chystá ďalší seminár

V dňoch 13. až 15. novembra sa v martinskom kine Strojár uskutoční jesenný programovací seminár zástupcov filmových klubov registrovaných v Asociácii slovenských filmových klubov (ASFK). Súčasťou podujatia budú projekcie filmových noviniek ASFK s odbornými úvodmi, ale aj diskusie a prednášky na aktuálne témy týkajúce sa prevádzky kín na Slovensku. Na tému nového autorského zákona a zákona o audiovizii bude hovoriť právnička Adriana Tomanová, pozvaný je aj riaditeľ Audiovizuálneho fondu Martin Šmatlák v súvislosti s témou podpornej činnosti fondu na rok 2016. Za účasti tvorcov budú predstavené dve budúcoročné slovenské filmové novinky – dokumenty *Okhwan* režiséra Marka Mackoviča a *Cooltura* Mira Rema. Zo zahraničných noviniek sa premietne napríklad islandský film *Fúsi* Dagura Káriho, francúzsky titul *Tri spomienky* Arnauda Desplechina či *Láska z Khon Kaen* Apichatponga Weerasethakula. Nebude chýbať ani český zástupca – dokument *Takovéj barevnej vocas letící komety* o Filipovi Topolovi.

► Martina Paštéková

► Zuzana Sotáková a Daniel Bernát

▪ FOTO: Arteria

Návrat stratenej matky

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Marko Škop sa etabloval ako dokumentarista, spoluzakladal úspešnú produkčnú spoločnosť Arteria a teraz nakrútil svoj celovečerný hraný debut *Eva Nová*. Film vstupuje do slovenských kín po medzinárodnom úspechu na festivale v Toronte, kde získal cenu FIPRESCI. Dočkal sa tam hneď piatich uvedení.

Dokumenty Marka Škopa v sebe vždy niesli ľahký humor a iróniu. Vo svojom hranom debute však Škop divákov nešetří. Útočí na city, na našich vlastných kostlivcov v skriniach. *Eva Nová* môže byť ktokoľvek. „Každá krajina pozná Evu Novú,“ hovorí režisér. „Každá profesia má svojich mužov a ženy, ktorí sa dotkli pomyselného vrcholu a prepadli sa na dno. Je to univerzálny príbeh aj v pokuse o návrat. V prípade *Evy Novej* nejde až tak o návrat kariérny, ale súkromný a vnútorne najosobnejší.“

Škop je aj autorom scenára a inšpirácie sa v ňom zbierali niekoľko rokov. „Ako študent na VŠMU som mal na festivale urobiť rozhovor s Annie Girardot. Ráno v hoteli ma ako prvé poprosila o pivo, ale čašníci mi taktne povedali nie, že alkohol jej nesmú dať. Pôsobila veľmi krehko, no keď som položil prvú otázku, zmenila sa z uzlíčka nervov na lávinu. Mávala rukami vo vzduchu, vyskočila z kres-

la, aby lepšie ilustrovala, čo hovorí, smiala sa, dávala zo seba to najlepšie, hrala... Hrala svoju rolu, hrala samu seba. Bolo to veľmi intenzívne. Keď sme zastavili nahrávanie, v sekunde sa zlomila. Bolo to ako zažiť príbeh znovuzrodenia a zhorenia fénixa v priebehu niekoľkých minút. Nikdy na to nezabudnem. Bol to jeden z viacerých podnetov, prečo vytvoriť *Evu Novú*.“ Pri písaní Škop využil aj možnosti medzinárodnej konzultácie. „Scenár filmu sme vyvíjali aj v rámci tréningového programu Torino Film Lab, kde bol jeho konzultantom rumunský scenárista Razvan Radulescu – spolupracoval napríklad na filmoch 4 mesiace, 3 týždne a 2 dni či Pozícia dieťaťa –, ktorý prišiel s viacerými zaujímavými podnetmi k celkovej štruktúre a rozloženiu síl v príbehu. Trpezlivú, jemnú dennodennú dramaturgiu prinášali Zuzana Liová a František Kráhenbiel, čo bolo pre výslednú podobu scenára veľmi cenné.“

Film až voyeuricky nazerá do života jednej rodiny, kde sú vzťahy poznačené dávnymi krivdami a tie sa prenášajú na ďalšiu generáciu. „Hlavnou postavou tohto filmu je matka. A je tu jej syn. A jeho rodina s deťmi... Je láska a sú veci, ktoré boľia, ublíženia, nepochopenia, ktoré sa vedľa za roky nakopit. Je tu dusno a nikto sa v ňom necíti príjemne, ale neuniknú pred ním. A či už to riešia alkoholom, trpitelstvom, starostlivosťou o iných na vytvorenie pocitu vlastnej dôležitosti, alebo útekem niekam ďaleko, vždy je to tam,“ ozrejmjuje režisér. „Snažil som sa o ponor do intimity rodiny. Verím, že napriek všetkým chybám nám ľudom vždy ostáva možnosť objatia, akokoľvek nemotorného. Lebo len láska – bez zbytočného sentimentu – nás dokáže naozaj očistiť.“

Filmu dominuje minimalizmus – v snímaní, dialógoch, rozprávaní. A civilný prejav hercov. Škop na rozdiel od svojich kolegov neobsadil do filmu nehercov, ale vo výsledku sa mu s profesionálmi podarilo dosiahnuť rovnakú autenticitu. „Emília Vášáryová bola úžasná. Hovorili sme o potrebe de-gradovať sa pre túto úlohu. Bola otvorená, čo si nesmierne vážim. Spolu s maskérmi Zuzanou Paulini a Jurajom Steinerom sme hľadali základnú filmovú vizáž, ktorá by sa veľmi výrazne odlišovala od toho, ako Emíliu Vášáryovú poznáme v civilnom živote. Potom prišli na rad obmeny tejto podoby podľa subtilných rozdielov vo významoch pre každú scénu alebo blok. Maskéri prispeli k dotvoreniu

hlavnej postavy zásadným spôsobom.“ O to viac zasiahne diváka otvorená i skrývaná nenávisť medzi postavami, ich slabosť aj ľudskosť. „*Eva Nová* je prítomná v každej scéne filmu a je ohniskom každej mizanscény. S kameramanom Jánom Melišom sme sa snažili vo filme rozpracovať vizuálny kľúč, ktorý by čo najviac priblížil psychické prežívanie hlavnej postavy a zároveň ponúkal kinematografický prístup k človeku, ktorý je povolaním herec. Chcel som sa dotknúť zobrazenia tenkej hranice, keď je *Eva Nová* sama sebou a keď hrá svoje malé hry a divadielka. Dlhé detaily tváre Emílie Vášáryovej sú hlavnou vizuálnou charakteristikou filmu. Za spôsob, akým ponúkla hereckú mikrokresbu, má moju veľkú poklonu.“

Nie je to však iba sugestívny výkon hlavnej predstaviteľky, čo nekompromisne atakuje divákové emócie. „Hoci ide o ‚character-driven drama‘, nie je to film o jednej postave. Milan Ondřík pozdvihol intenzitu vo vzťahu matka – syn svojím dusným výkonom, ktorý mi často vyrážal dych. Dôležitú energiu a vrstvy priniesli herečky Anikó Vargová, Žofia Martišová, detskí predstavitelia a ďalší. S hercami som sa snažil veľa pracovať pri prípravách a potom s nimi stráviť čo najviac času na placi. Myslím si, že sa spolupracovníci v tíme snažili byť sústredení jeden na druhého, čo je kľúčové v práci aj v živote. Mám nádej, že je to na výsledku vidieť,“ uzatvára režisér Marko Škop. ▲

Eva Nová (r. Marko Škop, Slovensko/Česko, 2015)

▪ CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 502 000 eur (podpora z Audiovizuálneho fondu: 300 000 eur, koprodukčný vklad RTVS na základe zmluvy so štátom: 50 000 eur) ▪ POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSÝCH KINÁCH: 5 kusov DCP, 10 kusov blu-ray nosičov

Režisér Marko Škop pri nakrúcaní filmu. ▪ FOTO: Arteria

Filmové dedičstvo mieri do digitálneho kina

► Simona Nôtová

Národný projekt Digitálna audiovizia sa končí 30. novembra 2015. Vďaka nemu sa podarilo na Slovensku vybudovať dve digitalizačné pracoviská a spustila sa digitalizácia slovenského audiovizuálneho dedičstva. Slovenský filmový ústav (SFÚ) spolu s partnerom Rozhlasom a televíziou Slovenska (RTVS) projekt realizujú od roku 2011.

„Do konca projektu budeme mať zdigitalizovaných 1 000 filmových objektov,“ povedal v septembri v Kine Lumière na premiére zdigitalizovanej a zreštaurovanej verzie jedného z nich Peter Dubecký, generálny riaditeľ SFÚ. „Projekt potrvá v rámci udržateľnosti do roku 2020 a v každom ďalšom roku zdigitalizujeme minimálne ďalších 50 objektov. Týka sa to hraných, animovaných, dokumentárnych a spravodajských filmov,“ dodal na spomínannej projekcii filmu Miloslava Luthera *Zabudnite na Mozarta* z roku 1985, ktorá sa konala za účasti autorov filmu.

Pre tvorcov je uvedenie zreštaurovaného a zdigitalizovaného filmu dôležitou udalosťou. Vďaka projektu Digitálna audiovizia je dnes možné premietiť ich diela vo všetkých digitalizovaných kinách doma aj v zahraničí, po zreštaurovaní získal ich obraz aj zvuk na kvalite. Dospieť k digitálnej podobe diela si však vyžaduje veľa času, práce i súčinnosť viacerých odborníkov. Napríklad proces digitalizácie filmu *Zabudnite na Mozarta* na novovybudovanom digitalizačnom pracovisku SFÚ v suterénnych priestoroch Kina Lumière trval od prípravných prác cez digitalizáciu a reštaurovanie obrazovej a zvukovej stopy až po výrobu digitálneho kinomastera DCP a mastera na dlhodobú archíváciu plných osem mesiacov. Celkovo bolo na filme zdigitalizovaných 136 025 políčok a na celom procese sa v trojzmennej prevádzke podieľalo 46 odborných pracovníkov – skeneristov, retušérov, strihačov, koloristov, zvukového majstra, filmových archívárov a ďalších odborníkov.

Ide o náročný proces, ktorého hlavným výstupom je zreštaurovaný digitálny master vo vysokom

rozlíšení 4K/2K a originálny sken obrazu a prepis zvuku. Ako hovorí Peter Csordás, expert na digitalizáciu a manažér kvality a kontroly projektu Digitálna audiovizia, všetky zreštaurované diela od hraných cez dokumentárne, animované až po spravodajské budú dostupné na DCP nosičoch – medzi nimi napríklad dlhometrážne filmy *Súkromné životy* (1990) Dušana Hanáka, *Chodník cez Dunaj* (1989) Miloslava Luthera, *Soľ nad zlato* (1982) Martina Hollého, krátkometrážne *Poznačení tmou* (1959) Štefana Uhra, *Fotografovanie obyvateľov domu* (1968) Dušana Trančíka, *Burza* (1968) Petra Solana, *Batromijov dom* (1984) Fera Feniča, animované *Postup* (1968) Viktora Kubala, *Motoklavír* (1984) Vladimír Pikalíka a mnohé ďalšie. Partner projektu RTVS do konca projektu zdigitalizuje na vlastnom novovybudovanom digitalizačnom pracovisku 57 700 audio- a videoobjektov, konkrétne minimálne 49 700 audio- a 8 000 videoobjektov.

Vďaka projektu Digitálna audiovizia sa SFÚ stal moderným filmovým archívom. „Audiovizuálne dedičstvo je digitalizované v kvalite vhodnej na uvádzanie filmov v digitálnych kinách v prípade SFÚ a v kvalite vhodnej na digitálne televízne a rozhlasové vysielanie v prípade RTVS. Digitálne kiná, digitálne televízne a rozhlasové vysielanie sú hlavné spôsoby jeho prístupovania,“ hovorí Martina Polčíková, hlavná manažérka projektu. Prostriedky na realizáciu projektu čerpal Slovenský filmový ústav zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Pôvodná výška nenávratného finančného príspevku vo výške 24 089 940,37 eura bola v októbri 2015 upravená na 20 883 676,22 eura. ▲

V Prahe predstavia raritnú Konzervu

V pražskom kine Ponrepo sa 3. novembra uskutoční podujatie Mladá slovenská animácia, kde sa okrem snímok absolventov VŠMU premietne aj raritný animovaný film *Konzerva*. Ako mladí študenti ho v roku 1950 nakreslili Rudolf Urc a Jan Růžička technikou hand-animation priamo na filmový pás. Malý kotúč filmu s príbehom myšky, ktorá zápasí s konzervou, bol potom dlho stratený. Až po náhodnom objavení v roku 2007 ho zásluhou vedenia SFÚ renovovali v Zlíne a v Štúdiu 727. Vzácný 35 mm originál je uložený v archíve SFÚ. Už pred tvorcami *Konzervy* kreslili na filmový pás mnohí, dokonca aj v domácom prostredí – Viktor Kubal nakreslil v roku 1936 na pás čiernym tušom tank a lietadlo (bolo to rok po priekopníckom diele Lena Lyea *Colour Box*). *Konzerva* je pokračovaním tejto vývinovej línie, avšak prvý raz sa v domácom hand-made animovanom filme používajú farby a súčasne je to prvý pokus o príbeh nakreslený bez kamery na filmový pás. Šesťdesiatpäť rokov po svojom vzniku sa *Konzerva* predvedie v Ponrepe za účasti oboch jej autorov.

► Rudolf Urc, red

VŠMU bude hostiť medzinárodnú konferenciu

Na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU v Bratislave sa v dňoch 20. až 21. novembra uskutoční 5. ročník medzinárodnej konferencie Screen Industries in East-Central Europe s podtitulom Transformačné procesy a nové technológie v audiovizii. Tému podujatia budú systémové zmeny vo filmovom a v televíznom priemysle, ktoré prostredníctvom inštitucionálnych, legislatívnych a technologických zásahov viedli aj k zmenám hodnôt, estetických trendov či spôsobov produkcie, distribúcie a recepcie diel. Konferencia pritom zohľadní aj situáciu v audiovizuálnom priemysle hostujúcej krajiny, teda Slovenska. Pozvanie za hlavných prednášajúcich prijali Chuck Tryon (USA) a Mikolaj Kunicki (Veľká Británia), na paneloch sa zúčastnia významní bádatelia z Británie, z Francúz-

ska aj z viacerých univerzít a výskumných pracovísk Poľska, Maďarska, Rumunska, Srbska, Česka a Slovenska. Hlavnými organizátormi sú Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV, FTF VŠMU a Česká spoločnosť pro filmová studia CEFS. Konferencii bude 19. novembra predchádzať podujatie zamerané na prezentáciu akademických projektov a diskusiu o alternatívnych formách distribúcie na Slovensku a v Česku.

► dan

Štiavnica patrila strihu

V Banskej Štiavnici sa v dňoch 11. až 17. októbra konal 6. ročník medzinárodného vzdelávacieho workshopu European Editing Masterclass. Zúčastnili sa na ňom študenti strihu a pedagógovia piatich európskych filmových škôl vrátane bratislavskej VŠMU, ktorá ho organizovala. Každá z nich – okrem VŠMU to boli školy z Postupimu (Filmuniversität Babelsberg Konrad Wolf), Lodže (PWSFTvIT), Záhrebu (ADU) a Prahy (FAMU) – predstavila kolekciu vlastných študentských filmov a súčasťou programu boli aj prípadové štúdiá, ktoré sa zväčša týkali filmov pedagógov zúčastnených škôl. V pracovnej časti podujatia zadávali lektori z radov pedagógov úlohy študentom, rozdeleným do piatich skupín tak, aby nikoho neviezol pedagóg z jeho školy. Zadania boli rozličné, ale ako tvrdí Maroš Šlapeta, jeden z organizátorov workshopu, v konečnom dôsledku nešlo o to, aby sa študenti dopracovali k dokonalým výsledkom. „Dôležitejší bol samotný proces, získaná skúsenosť, práca v inom režime, než na aký je študent zvyknutý, pod iným spôsobom vedenia. Študenti zároveň dostanú pocit medzinárodného kontextu a môžu si takpovediac zmerať sily. Sami nám potvrdili, aké prínosné to pre nich z profesijného hľadiska bolo,“ hovorí Šlapeta, ktorý je i pedagógom, takže vidí význam akcie aj v pozorovaní iných metód práce so študentmi a v aktívnom udržiavaní kontaktov so zahraničnými kolegami. No a celkovo môže podľa neho tento workshop prispieť k propagácii samotnej strihačskej profesie. Na budúci rok bude podujatie hostiť Nemecko.

► dan

FOTO: Miro Nôta

Rukopis dobrého kameramana je jednoznačný

► Simona Nôtová

„Kameramani nie sú exponované osoby, väčšinou stojíme za kamerou,“ hovorí kameraman Norbert Hudec, ktorý je na čele Asociácie slovenských kameramanov (ASK). Pod jeho vedením sa tento rok uskutoční už siedme udeľovanie cien Kamera 2015. S Jarom Vojtekom nakrútil dokumenty *Tak ďaleko, tak blízko* a *Cigáni idú do voľieb*, momentálne nakrúca celovečerný hraný film *Nina* Juraja Lehotského, s ktorým pracoval aj na filme *Zázrak* a študentských projektoch. S Vojtekom a s kameramanom Tomášom Stanekom nedávno dokončili sériu dokumentov *Spravodliví* pre RTVS.

V novembri sa budú už po siedmykrát udeľovať ceny Asociácie slovenských kameramanov, ktorej si sa stal prezidentom. Čo je hlavným zámerom kameramanských cien?

– Zámer udeľovať ceny sa zhoduje s poslaním celej asociácie, ktorým je poukázať na prácu slovenských kameramanov. Znamená to, že súťažná prehliadka sa vo svojej štruktúre začína pri študentských filmoch a končí až pri prácach našich kameramanov v zahraničných produkciách. To je rozdiel oproti národným cenám, lebo prezentujeme celú slovenskú kameramanskú školu.

Bude tento ročník udeľovania cien v niečom odlišný od predchádzajúcich? Prinesie nejaké zmeny v nadväznosti na zmenu vedenia asociácie?

– V základnej štruktúre odlišný nebude. Kategórie zostanú podobné kategóriám z predchádzajúcich ročníkov. Už v minulosti pribudla kategória televízny seriál, pretože sa u nás zvýšila televízna produkcia a prácu kameramanov musíme reflektovať komplexne a v celom priereze toho, čo sa na Slovensku robí. Hlavná cena sa bude udeľovať za hraný film, druhá kategória je televízny film a seriál, tretia je dokumentárny a krátky hraný film – tieto dve kategórie boli zlúčené už dávnejšie, keď produkcia na Slovensku nedosahovala taký rozsah, aby sme obe samostatne dokázali plnohodnotne zaplniť. Tento rok sa nám to trochu vypomstilo, pretože sa nám prihlásilo množstvo prác. Ešte máme kategóriu reklama a videoklip a napokon kategóriu študentský film. Udeľujú sa ceny za diela posledných dvoch rokov. Samostatná je Cena za celoživotné dielo.

Máme na Slovensku kameramanov, ktorí obstoja v medzinárodnej konkurencii a môžeme sa nimi chváliť?

– Problém je, nakoľko je naša kinematografia otvorená zahraničným vstupom producentov. Keď kameraman spolupracuje na diele so širším producentským zázemím a distribučným rámcom, než ponúka Slovensko, môže sa dostať ďalej a aj dielo sa môže stať svetovo rešpektovanejšie. No naši tvorcovia robia väčšinou u nás, v Čechách a raz za čas sa niekomu podarí dostať von. Ťažko sa teda môže úplne porovnávať. Ale čo sa týka kvality práce, tak problém nie je. Medzi prihlásenými na našu cenu máme filmy, ktoré už boli na festivaloch ocenené priamo za kameru, napríklad Martin Žiaran

za *Hany* alebo Tomáš Stanek za *Deti*. Medzi prihlásenými je film *Koza*, ktorý je veľmi dobre reflektovaný aj vďaka kamere, a máme aj ďalšie práce od rešpektovaných autorov, ako sú Martin Štrba, Igor Luther, Ján Meliš, Ivan Finta a ďalší.

Asociácia kameramanov udeľuje svoju cenu každé dva roky už po siedmykrát, z profesijných združení je jediná, ktorá má takú dlhú históriu. V čom vidíš zmysluplnosť tohto podujatia a vďaka čomu sa vám podarilo udržať túto tradíciu?

– Ocenenie Kamera nás kameramanov nejakým spôsobom spája. Za posledných dvadsaťpäť rokov sme v kinematografii prešli obdobím, keď sa netočili filmy, veľa vzťahov sa rozpadlo a zanikli mnohé profesie. Tým, že sa nenakrúcalo, jedna generácia skončila a mladšia generácia nemala dôvod pracovať v niektorých profesiách, keď sa robil jeden film ročne a nikoho by to neuživilo. Kameramani zostali spolu v kontakte aj vďaka tejto cene. Stretli sme sa raz za dva roky, snažili sa pozrieť na svoju prácu komplexne, zodpovedne a profesionálne a povedať si, komu sa ktorá práca podarila najlepšie. A myslím si, že to bolo férové a nekonfliktné. Pri mnohých cenách to majú poroty komplikované, lebo rozhodujú v mnohých rôznych kategóriách. V našej porote sú aj tento rok traja kameramani, pretože sa snažíme mať kameramanský pohľad, aby sme profesijne vedeli povedať, ktoré dielo je najzaujímavejšie a najlepšie.

Do práce kameramanov pred pár rokmi výrazne zasiahli digitálne technológie. Čo podľa teba filmu a jeho obrazovému vyzneniu digitálne technológie dali a čo vzali?

– Digitálne technológie pomohli hlavne producentom. Zjednodušili výrobný proces najmä vo vzťahu k tomu, že sme si zničili laboratóriá na Kolibe a v Slovenskej televízii. Zaniklo u nás zázemie a všetko sa muselo zabezpečovať zvonku. Filmová technológia sa pre nás stala drahou a logisticky náročnou. Toto obdobie vďaka v slovenskej kinematografii sme preskočili alebo obišli, pretože prišla digitálna technológia, ktorá je dostupnejšia a aj vďaka nej sa dnes u nás vyrába viac filmov. Na jednej strane sa zjednodušila práca, no na druhej strane to pre kameramana znamenalo technologickú zmenu. Je výhodou, že moderná technika ponúka viac možností, no vyvíja sa tak neuveriteľne rýchlo, že vzniká veľký nápor na neustále vzdelávanie kamerama-

nov. Pritom ide o náročné technológie, menia sa aj normy.

Vďaka digitálnym technológiám sme však získali technicky kvalitnejší obraz.

– Je dôležitá povedať, že sme si neuvedomili, že keď sme v procese výroby filmu jednu fázu obišli, tak sme si to len zjednodušili, vynechať sa nedá. Aj pri digitálnych technológiách by mali nastúpiť profesie a technici, ktorí by na placi boli súčasťou kamerového štábu a starali by sa o to, čo s nakrúteným materiálom a ako riešiť celú technologickú časť digitálneho obrazu. Technologická časť, ktorú predstavovali laboratóriá, sa vo svete niekam presunula. My sme ju trochu ignorovali a už je problém vrátiť ju naspäť do reťazca výroby obrazu. Nemalo by to fungovať tak, že niečo len zaznamenáme kamerou a potom s tým niečo spravíme v postprodukcii. Vypadla tu, žiaľ, jedna časť výroby, ktorá môže obraz skvalitniť už pri samotnom nakrúcaní, a to je škoda.

Nové technológie sú oveľa dostupnejšie, aj vďaka nim dnes nakrúca takmer každý. Čo podľa teba robí kameramana dobrým kameramanom? Ak by si rozhodoval v porote, čo by pre teba bolo kritériom dobrého kameramanského výkonu?

– Technológie zobrali mnohým ľuďom a profesiám výlučnosť ich postavenia. Je to cena za slobodu. Technológia je teraz natoľko dostupná, že sa môže realizovať väčšie množstvo ľudí. Dnes sa môže niekto naučiť vytvoriť absolútne vynikajúci obraz za kratší čas, pokiaľ zvládne technológiu. Ak je to talent a dokáže byť konkurenciou profesionálnemu kameramanovi, ktorý prešiel dlhodobým vývojom, desiatky rokov venoval štúdiu kamery, pracoval na rôznych pozíciách, kde sa učil, ako to celé funguje, treba to rešpektovať. Ale je veľký rozdiel medzi prvotným ohúrením, keď je niečo len vizuálne zaujímavé, a obrazovým názorom, v ktorom je viditeľná komplexnosť riešenia. Keď totiž profesionálny kameraman pristupuje k práci, vidieť, že bol prítomný od začiatku diela až do konca a jeho rukopis je jednoznačný. A to by sme mali oceňovať.

Z filmov, ktoré si nakrúcal, mal naposledy premiéru dokument *Tak ďaleko, tak blízko* režiséra Jara Vojteka na veľmi intímnu tému autistických detí v rodinách. Bol náročné preniknúť s kamerou priamo do ich sveta? Ako kameru vnímali?

– Náročné to nebolo, len občas sa protagonisti na dohodnuté nakrúcanie necítili a museli sme ho zrušiť. Nedal sa postaviť plán a museli sme rátať s tým, že to možno niekedy nepôjde. Z technologického hľadiska to však bolo jednoduchšie. Neakrúcali sme na veľkú kameru, vďaka čomu to nebolo rušivé, a robili sme v minimalistickej zostave, v akej Jaro robieva – on, zvukár a ja, čo je najmenšie možné zloženie filmového štábu. Pre samotné nakrúcanie znamenala veľa aj Jarova filmová metóda. On kým pristúpi k finálnemu natáčaniu, tak so svojimi protagonistami dlhé obdobie žije, spoznáva sa s nimi a niektoré veci si aj nakrúca. Keď potom prideme s ním ako štáb, nevníkame už do ich súkromia ako úplne cudzí ľudia. Keďže Jara poznajú a akceptujú, je to veľmi prirodzené.

Aktuálne nakrúcaš s Jurajom Lehotským nový film *Nina* o mladom dievčati, ktoré prežíva náročnú situáciu rozvodu svojich rodičov. Rozlišuješ prístup k téme, keď nakrúcaš hraný alebo dokumentárny film?

– Kameraman si počas rokov vytvorí svoj rukopis. Každý jeden má prioritu v niečom, podľa čoho pri pozeraní filmu vieme povedať, kto za kamerou stál. Či v hranom, alebo dokumentárnom filme.

S Jurajom si nakrúcal aj *Zázrak*, kde bola kamera veľmi civilná. Pre slovenské filmy v súčasnej vlne sociálnych drám je príznačná dokumentaristická práca s kamerou. Vyžaduje si to podľa teba téma alebo je to len módné?

– Pri *Zázraku* vychádzal príbeh z toho, že kamera žila v priestore s ľuďmi, preto bola z ruky a civilná. Možno to je do istej miery aj módné, ale predovšetkým je to pre kameramana aj pre celkové vyznenie diela veľmi uvoľňujúce, všetko potom ide plynulejšie. Nemala by sa však z toho stať nejaká dogma. Pri *Nine* o tom teraz veľa hovoríme, pretože niektoré veci chceme robiť inak, no téma ma ťahá do živočejšieho používania kamery, keď sa hýbe po placi, lebo je to tak napísané a mám pocit, že je to už v pôvode celého diela, no zároveň sa snažíme používať aj iné postupy ako pri *Zázraku*.

V prípade týchto filmov ide o podobné témy. Mladé dievča v zložitej životnej situácii. V čom je to iné?

– V *Zázraku* išlo o príbeh iba jedného človeka, Ely, ktorá bola snáď v každom zábere. *Nina* je mladšia a jej svet nie je taký drsný, ako bol Elin. Jej videnie

▪ FOTO: Miro Nôta

je detskejšie, nie také surovo realistické. Je tam aj rodina a aj príbeh je trochu iný. V *Zázraku* boli vzťahy narušené, dalo sa odtrhnúť a byť iba s hlavnou hrdinkou. *Nina* je aj príbeh o rodine a vzťahy v nej by sa mali viac rozprestrieť a nájsť v nich väčšia jemnosť.

S Jurajom sa poznáte ešte od strednej školy, točil si s ním aj školské filmy. Rodia sa tvorivé dvojice na placi alebo počas práce vznikajú medzi tvorcami priateľstvá?

– Už na škole by mala filmárska komunita spolu žiť, aby mali ľudia k sebe o niečo bližšie. Ale možno to je len náš slovenský prístup. Vo svete sa to bežne robí tak, že keď je veľká produkcia, zavolá sa napríklad fínsky kameraman, dostane scenár, odsúhlasí sa mu honorár, príde, natočí to a ide domov. Ale ja si myslím, že pochopenie alebo väzba medzi režisérom a kameramanom, aká funguje v našich končinách, je dôležitá. Niekedy viem režisérovi vyjsť v ústrety vopred, lebo si rozumieme a viem, čo myslí. Keď sa má podariť dobré dielo, je dôležité, aby ľudia boli profesionáli, ale rovnako dôležité je, aby na placi bola dobrá atmosféra a ľudia spolupracovali, pretože film vytvárame spolu.

Áké máš ďalšie plány s asociáciou kameramanov?

– Cenu Kamera robíme opakovane a chceme, aby bola aj tento rok pripravená čo naj dôstojnejšie a aby sa vďaka nej ukázala kvalita kameramanskej práce. Ako zásadnú však vidím potrebu prehĺbiť historickú kontinuitu kameramanskej práce na Slovensku spracovaním histórie a generačným prepojením v rámci asociácie. Chýba nám jedna medzigenerácia kameramanov. Patrím k jedným z prvých absolventov kamery na VŠMU, naši pedagógovia boli absolventi pražskej FAMU. No medzi nimi a nami sú kameramani, ktorí takisto študovali v Prahe, ale ostali tam žiť aj pracovať, pretože tu nemali príležitosť uplatniť sa. Chcel by som obe generácie prepojiť, aby u nás fungovala kontinuita, pretože keď budeme mať historickú spojitost, nestane sa nám to, čo iným profesiám – že sa rozpadli. A takisto by som bol rád, aby ASK v čase rýchleho vývoja technológií prispievala ku skvalitňovaniu znalostí a práce kameramanov. ◀

Slovenské filmy bez protekcie

► Miro Ulman

V marci 2010 sme sa zaoberali témou uvádzania slovenských filmov v českej distribúcii v ére samostatného Slovenska, teda od roku 1993 do konca roku 2009. Teraz nás zaujíma, či a ako sa situácia v tejto oblasti za posledných päť rokov zmenila.

Po rozdelení Československa a vzniku dvoch samostatných republík sa v Česku stali zo slovenských filmov zahraničné diela. Je pre ne dlhá spoločná minulosť i koprodukčná súčasnosť oboch krajín výhodou? Spočiatku sa zdalo, že áno. V prvom období, v rokoch 1993 až 2000, vzniklo len 22 filmov, ale všetky s výnimkou *Jaškovho sna* Eduarda Grečnera boli uvedené v českej distribúcii! A sedem titulov je dodnes v prvej desiatke najnavštevovanejších slovenských filmov v Českej republike po roku 1993.

Druhé obdobie, tvorené rokmi 2001 až 2009, bolo síce pre slovenskú kinematografiu oveľa plodnejšie, pretože vzniklo 69 titulov, ale do českých kín sa z nich nedostala takmer štvrtina (17 filmov, čo je 24,63 %). A ak by sme počítali len slovenské a majoritné projekty, tak diváci v ČR nemali šancu vidieť takmer polovicu z nich! Pre toto obdobie je charakteristický nástup multiplexov a prehlbovanie jazykovej bariéry.

A čo prinieslo obdobie rokov 2010 až 2015? Predovšetkým veľký nárast domácej tvorby. V rokoch 2010 až 2014 vzniklo 91 slovenských filmov a po prikrátaní noviniek s rokom výroby 2015, ktoré mali distribučnú premiéru k 31. 8. 2015 – teda k termínu, ku ktorému sme získali údaje od Únie filmových distribútorov Českej republiky –, ich počet vzrastie na 96. Z nich 35 (36,46 %) nebolo uvedených v českej distribúcii. Po odrátaní minoritných koprodukcii (až na dve výnimky to boli koprodukcie s Českou republikou) sa tento podiel výrazne zvýši. V období od 1. 1. 2010 do 31. 8. 2015 vzniklo a distribučnú premiéru malo až 67 slovenských alebo majoritne koprodukčných filmov, no až 35 (52,24 %) z nich doteraz neuviedli v českej distribúcii. Viac než dve

tretiny z neuvedených filmov (22) tvoria dokumenty.

Z 91 všetkých slovenských a koprodukčných filmov vyrobených v rokoch 1993 až 2009 sa ich do českých kín dostalo 66 a spolu ich videlo 5 144 127 divákov. Ich podiel na celkovej návštevnosti v ČR bol 2,83 %, teda porovnateľný s návštevnosťou klubových titulov. Štyridsaťdva čisto slovenských filmov a majoritných koprodukcii videlo 1 777 364 divákov, čo je 34 % z návštevnosti všetkých slovenských titulov v tomto období. Treba však zdôrazniť, že až 929 288 divákov prišlo na koprodukčný film Juraja Jakubiska *Bathory* (2008). Vďaka tomu bola priemerná návštevnosť na jedno predstavenie majoritne slovenského filmu v Česku 53,46 diváka. Bez *Bathory* by klesla na 26,81 diváka, ale aj tak je to slušný výsledok, ak zväzíme, že priemerná návštevnosť na predstavenie v ČR v roku 2009 bola 30,92 diváka.

V období od 1. 1. 2010 do 31. 8. 2015 videlo 39 majoritne slovenských filmov a pásiem, ktoré mali premiéru v českých kinách, 292 758 divákov. Z toho 71 456 (24,41 %) ich prišlo na rozprávku Alice Nellis *Sedem zhavranelých bratov* (2015), ktorá sa po troch mesiacoch v kinách dostala medzi desať divácky najúspešnejších slovenských filmov v českých kinách po roku 1993. Tento úspech aj počet slovenských filmov v českej distribúcii by nás mohol tešiť. Veď za posledných 6 rokov sa ich premietalo len o 3 menej než za predchádzajúcich 17 rokov! Keď sa však bližšie pozrieme na ich výsledky, počítačová radosť vyprchá. Tých 292 758 divákov znamená veľmi výrazný pokles priemernej návštevnosti na predstavenie – z 53,46 na 17,45 diváka! Z tohto priemeru vyčnieva len zopár titulov – predpremiérové uvedenie filmu *Koza* (80,75), *Nickyho rodina*

TOP 20 NAJNAVŠTEVOVANEJŠÍCH SLOVENSÝCH FILMOV V ČESKÝCH KINÁCH V ROKOCH 2010 – 2015

NÁZOV (REŽIA)	ROK VÝROBY	KRAJINA PŮVODU	DÁTUM PREMIÉRY	POČET PREDSTAVENÍ	POČET DIVÁKOV	PRÍEMERNÁ NÁVŠTEVNOSŤ NA PREDSTAVENIE	DISTRIBÚTOR
1. <i>Sedem zhavranelých bratov</i> (r. A. Nellis)	2015	SK/CZ	4/6/15	3 701	71 456	19,31	Bohemia Motion Pictures
2. <i>Nickyho rodina</i> (r. M. Mináč)	2011	SK/CZ	3/2/11	1 071	58 771	54,87	Bontonfilm
3. <i>Rytmus: Sídlistvový sen</i> (r. M. Drobný)	2015	SK	20/8/15	1 093	27 096	24,79	Falcon
4. <i>Rukojemník</i> (r. J. Nvota)	2014	SK/CZ	4/12/14	1 246	21 031	16,88	CinemArt
5. <i>Dom</i> (r. Z. Liová)	2011	SK/CZ	20/10/11	1 457	16 946	11,63	Falcon
6. <i>Eštebák</i> (r. J. Nvota)	2011	SK/CZ/PL	5/7/12	1 094	14 648	13,39	Bontonfilm
7. <i>Kandidát</i> (r. J. Kašásek)	2013	SK/CZ	27/2/14	1 033	14 300	13,84	Bioscop/AQS
8. <i>Lóve</i> (r. J. Kronec)	2011	SK/CZ	12/1/12	1 431	14 273	9,97	Falcon
9. <i>Čigán</i> (r. M. Sulík)	2011	SK/CZ	7/7/11	729	10 309	14,14	Bontonfilm
10. <i>Viditeľný svet</i> (r. P. Kríštofčík)	2011	SK	18/8/11	1 222	8 839	7,23	Bontonfilm
11. <i>Můj pes Killer</i> (r. M. Fomay)	2013	SK/CZ	11/4/13	1 171	5 770	33,74	CinemArt
12. <i>Nebo, peklo... zem</i> (r. L. Sivalová)	2009	SK/CZ	28/1/10	418	5 640	13,49	Bioscop/AQS
13. <i>Všetky moje děti</i> (r. L. Kaboš)	2013	SK/CZ	13/3/14	124	5 447	43,93	Mirius FD
14. <i>Legenda o lietajúcom Cypránovi</i> (r. M. Čengel Šolčanská)	2010	SK/PL	21/10/10	554	2 543	4,59	Film Europe
15. <i>Až do mesta Aš</i> (r. I. Grófová)	2012	SK/CZ	15/11/12	134	2 036	15,19	CinemArt
16. <i>Marhuľový ostrov</i> (r. P. Bebjak)	2011	SK	22/3/12	238	1 595	6,70	Film Europe
17. <i>Tak fajn</i> (r. P. Janík ml.)	2012	SK	9/8/12	268	1 473	5,50	Pinot Film
18. <i>Vráčkovia, sirtky a blázni</i> (r. J. Jakubisko)	1969	ČSSR	14/1/10	106	1 273	12,01	AČFK
19. <i>Muzika</i> (r. J. Nvota)	2007	SK/DE	21/10/10	72	989	13,74	Hollywood Classic Entertainment
20. <i>Absolventi: Sloboda nie je zadarmo</i> (r. T. Krupa)	2012	SK	1/5/14	25	978	39,12	Mirius FD

TOP 10 NAJNAVŠTEVOVANEJŠÍCH SLOVENSÝCH FILMOV V ČESKÝCH KINÁCH V ROKOCH 1993 – 2015

NÁZOV (REŽIA)	ROK VÝROBY	KRAJINA PŮVODU	DÁTUM PREMIÉRY	POČET PREDSTAVENÍ	POČET DIVÁKOV	PRÍEMERNÁ NÁVŠTEVNOSŤ NA PREDSTAVENIE	DISTRIBÚTOR
1. <i>Bathory</i> (r. J. Jakubisko)	2008	SK/CZ/GB/HU	10/7/08	10 148	930 466	91,69	Bontonfilm
2. <i>Fontána pre Zuzanu 2</i> (r. D. Rapoš)	1993	SK/CZ	24/6/93	2 894	393 252	135,89	Bontonfilm
3. <i>Sokoliar Tomáš</i> (r. V. Vorlíček)	2000	SK/PL/FR/HU/CZ	9/3/00	1 761	75 934	43,12	Bontonfilm
4. <i>Sedem zhavranelých bratov</i> (r. A. Nellis)	2015	SK/CZ	4/6/15	3 701	71 456	19,31	Bohemia Motion Pictures
5. <i>Suzanne</i> (r. D. Rapoš)	1996	SK	19/9/96	933	61 582	66,00	Gemini
6. <i>Nickyho rodina</i> (r. M. Mináč)	2011	SK/CZ	3/2/11	1 071	58 771	54,87	Bontonfilm
7. <i>Vášnivý bozk</i> (r. M. Šindlerka)	1994	SK/CZ	9/2/95	1 322	57 323	43,36	Space Films
8. <i>Fontána pre Zuzanu 3</i> (r. D. Rapoš)	1999	SK/CZ	2/9/99	1 250	44 373	35,50	Intersonic
9. <i>Záhada</i> (r. M. Šulík)	1995	SK/CZ/FR	28/9/95	783	36 474	46,58	CinemArt
10. <i>Sinečný štát</i> (r. M. Sulík)	2005	SK/CZ	19/4/05	2 107	36 042	17,11	CinemArt

(54,87), *Všetky moje deti* (43,93) či *Absolventi/Sloboda nie je zadarmo* (39,12). Na druhej strane až 13 filmov malo priemernú návštevnosť na predstavenie nižšiu ako 10 divákov.

Podobné je to aj s nasadením slovenských filmov v českých kinách. Až 21 filmov malo menej ako 100 predstavení. A 5 z nich dokonca menej ako 10. A len 9 slovenských filmov videlo viac ako 10 000 českých divákov. Naopak, až 21 filmov malo návštevnosť nižšiu ako 1 000 divákov (častočné výsledky návštevnosti nájdete v tabuľke na str. 23).

Podiel premiérových majoritne slovenských filmov na celkovej návštevnosti v českých kinách postupne klesal. Zatiaľ čo v období rokov 1993 až 2009 tvoril 2,10 %, od roku 2010 do konca augusta 2015 to bolo už len 0,44 %, vďaka čomu klesol celkový podiel za obdobie 1993 – august 2015 na 1,37 %.

Slovenské filmy uviedlo v ČR za posledných päť rokov 14 distribučných spoločností. Najviac (7 filmov) distribuoval Artcam, nasledovaný Bontonfilmom a spoločnosťou Mirius FD (po 4). Práve Artcam prišiel so zaujímavým projektom putovnej prehliadky slovenských filmov v ČR, ktorá však po dvoch ročníkoch (2013 a 2014) už tohto roku nepokračuje. Přemysl Martinek, výkonný riaditeľ Artcamu od júla 2008 do apríla 2015, v súčasnosti umelecký riaditeľ slovenského MFF Febiofest, hovorí: „Dôvod vzniku tejto prehliadky bol jednoduchý. Chceli sme vrátiť pestrú ponuku slovenských filmov českým divákovi. Pracovali sme s producentmi aj na predaji ich filmov do Českej televízie, nasadzovali ich na VOD platformy. Verili sme, že je to pre divákov i filmárov výborný servis a že o divákov a publicitu nebudeme mať núdzu. Ukázalo sa však, že českých novinárov ani verejnosť slovenské filmy veľmi nezaujímajú, a tak sme veľmi rýchlo zistili, že budujeme dlhodobjšiu platformu, ktorá bude pomaly vracáť slovenský film do povedomia divákov, a že náš projekt nebude mať napriek historickej a jazykovej blízkosti žiadnu protekciu, práve naopak. Postupne sa to lepšilo a ukázalo sa, že tento cyklus je cenným nástrojom predovšetkým pre českých koproducentov slovenských autorských filmov.“ Ako to teda vyzerá s tretím ročníkom projektu? „Chceli sme ho usporiadať v inom termíne, pretože na jeseň distribútori nasadzujú svoje kľúčové artové tituly a v kinách je aj celý rad festivalov a prehliadok. No či bude projekt pokračovať na začiatku roku 2016, to v tejto chvíli netuším,“ odpovedá Martinek. (Súčasné vedenie Artcamu

do uzávierky *Film.sk* na túto otázku neodpovedalo – pozn. redakcie.)

O súčasnú slovenskú filmovú produkciu sa zaujíma aj Asociácia českých filmových klubov (AČFK). Jan Jílek, ktorý má v AČFK na starosti filmové akvizície, vysvetľuje: „Vzhľadom na to, že distribuujeme okolo päť nových filmov ročne a prioritu majú západoeurópske produkcie, musíme byť ako distribútor veľmi priberčiví. Nemám žiadny špeciálny label pre súčasný slovenský film, ale máme ročne jedno-dve okná, ktoré sa snažíme zaplniť zásadnými českými dokumentmi, a v prípade filmov, ktoré nás nadchnú a omráčia, prenecháme tieto okná veľmi radi a ohotne slovenskej produkcii, čo sa presne stalo tohto roku. *Koza i Eva* Nová na veľkých festivaloch úplne prevalcovali spiaci český film (s výnimkou Danielovho sveta v Berlíne) a v obrovskej konkurencii sovietskych filmov z celého sveta sa dokázali presadiť, získať ceny, skvelé recenzie v top časopisoch i world sales agentov. V prípade *Koza* neočakávame veľké čísla v návštevnosti, u *Evy Novej* sme vzhľadom na prítomnosť *Emílie Vášáryovej* väčší optimisti.“ A aké faktory ovplyvňujú podľa Jílka uvádzanie slovenských filmov v českých kinách a ich návštevnosť? „*Toto je veľmi zložitá a široká otázka. Záleží na desiatkach faktorov: na veľkosti filmu, prítomnosti českej koprodukcii, prítomnosti Českej televízie v koprodukcii, hereckom obsadení, mene režiséra, distribučnej spoločnosti uvádzajúcej film, nasadení či nenasadení vo viacsálových kinách, rozpočte na propagáciu, komunikácii s kinármi a podobne.*“

Ako vidieť – napriek uvedeným štatistikám –, českí distribútori na slovenský film nezanevrelí a snažia sa ho aj naďalej sprostredkovať divákovi. A hoci sa už roky uvažuje o titulovaní slovenských filmov pre české kiná, doteraz sa nenašiel nikto, kto by to uskutočnil. Distribútor sa radšej uchýli k dabingu, ako to bolo napríklad pri filme *Rukojemník*, ktorý mal aj iný distribučný názov – *Jak jsme hráli čáru*. Hoci podľa ohlasov v českej tlači dabing filmu skôr uškodil, než pomohol, s vyše 21 000 divákmi sa stal štvrtým najnavštevovanejším slovenským filmom v ČR od roku 2010. Návštevnosť najnovších titulov (*Sedem zhavranelých bratov*, *Rytmus: Sídliškovi sen*) je možno blýskavým sa na lepšie časy. Ale návrat slovenských filmov do povedomia českých divákov je ešte stále behom na dlhú trať. ▲

Festival nemého filmu v Pordenone

Le Giornate del Cinema Muto sa považuje za najvýznamnejší festival nemého filmu a od 3. do 11. októbra sa v talianskom meste Pordenone uskutočnil už jeho 34. ročník s bohatým programom. Festival je okrem iného každoročným bilancovaním súčasnej situácie v oblasti ochrany, reštaurovania a sprístupňovania diel nemého filmu a uvádza snímky, ktoré sú výsledkom práce reštaurátorov a archivárov z celého sveta. Všetky tieto vzácne diela nemej éry kinematografie boli na festivale sprevádzané živou hudbou. Súčasťou programu bol napríklad film *L'inhumaine* (r. M. L'Herbier, 1924), invenčné dielo francúzskej kinematografie, výrazne ovplyvnené rôznymi umeleckými prúdmi kumulovanými najmä vo vtedajšom Paríži. Viaceré snímky zo sekcie Italian Muscle predstavili supermanov obdobia nemého filmu, ktorí kralovali v podobe hereckých a hlavne atletických výkonov Luciana Albertiniho a Carla Aldiniho. Sekcia Beginnings of the Western predstavila filmy, ktoré tvoria korene westernového žánru. Reštaurované krátke filmy legendárneho Fregoliho, ktoré vznikli ešte pred rokom 1900, sprítomnili jedného z pionierov kinematografie. Komedialnu stránku nemej éry filmu zastúpili diela sovietskej kinematografie 20. a 30. rokov v sekcii Russian Laughter alebo titul *Die Puppe* (r. E. Lubitsch, 1919). Špeciálnym vyvrcholením festivalu bolo premietanie desiatky rokov strateného klenotu japonskej kinematografie *Chuji Tabinikki* (r. D. Ito, 1927) s benšim (rozprávačom, ktorý v tradícii japonského filmu sprevádzal projekcie) a rovnako premietanie novoreštaurovanej 397-minútovej verzie *Les Misérables* (r. H. Fescourt, 1925 – 1926).

Súčasťou festivalu bol tzv. Collegium Dialogue, kde bol priestor na diskusiu napríklad o problematike organizácie festivalu a projekcií nemých filmov či na tému reštaurovania ako transformácie – viacerí zástupcovia inštitúcií tu rozprávali o problémoch pri reštaurovaní filmových diel, ktoré boli v programe festivalu.

► Richard Šteinhübel

Creative Europe Desk Slovensko informuje

V septembri boli publikované nové výzvy v rámci programu Kreativná Európa – podprogramu MEDIA:

- Výzva EACEA/18/2015, Vývoj jednotlivých projektov, má dve uzávierky – 19. novembra 2015 a 21. apríla 2016. Vo výzve sa nič zásadné (okrem jednej zmeny v terminológii) nezmenilo, všetky podmienky ostávajú rovnaké.
- Rovnaké podmienky ostali aj v schéme TV vysielanie, nová Výzva EACEA/21/2015 má dve uzávierky – 3. decembra 2015 a 26. mája 2016.
- Výzva EACEA/13/2015, Kinodistribúcia – selektívna schéma, bola publikovaná v októbri a má dve uzávierky – 1. decembra 2015 a 14. mája 2016. Podmienky sú rovnaké ako v predchádzajúcej výzve.

V dňoch 19. a 20. novembra sa v Bratislave uskutočnil seminár Filmový projekt pre medzinárodný trh, ktorého cieľom je komplexne predstaviť proces efektívneho uvedenia filmového projektu na medzinárodný trh. Ozrejmi sa na ňom, čo všetko má balík projektu obsahovať, ako písať krátke literárne žánre a ktorý kedy použiť (tagline, logline, synopsis), ako priblížiť projekt budúcemu publiku a vytvárať účinné marketingové stratégie.

Pozvanie organizátorov (CHARACTER – Film Development Association a Creative Europe Desk Slovensko v spolupráci s MIDPOINT Central European Script Center) prijali experti Gabriele Brunnenmeyer, konzultantka filmových projektov a scenárov (Berlinale Talents, Sarajevo Talents, Robert Bosch Coproduction Prize), ktorá pracovala ako umelecká riaditeľka a vedúca programov Maia Workshops či Connecting Cottbus, a Domenico La Porta, šéfredaktor portálu Cineuropa.org, zakladateľ a riaditeľ spoločnosti KWEB, ktorá sa zaoberá transmediálnym rozprávaním, propagáciou crossplatformových filmov, crowd stratégiami aj sociálnymi sieťami.

Prvý deň bude seminár všeobecný a otvorený pre všetkých záujemcov až do naplnenia kapacity sály K2 v Kine Lumière, druhý deň budú medzinárodní experti poskytovať individuálne konzultácie štyrom vybraným projektom.

► vs

So Srholcom na jeho ceste životom

► Eva Vženteková (filmová publicistka)

Nemôže celkom prekvapiť, že v zostave posledných kinodokumentov portrérujúcich súčasné domáce autority sa okrem rapera (Patrik Vrbovský alias Rytmus) a hokejistu (Pavol Demitra) nachádzajú tri vysvätené osoby (Marián Kuffa, Róbert Bezák, Anton Srholec). A ešte príznačnejšie pre súčasné mediálno-mentálne nastavenie spoločnosti je, že dvaja z týchto troch vysvätených kňazov predstavujú v rámci cirkevného prostredia reprezentatívnu opozíciu voči jej hierarchii. Ich „disidentstvo“ aktivizuje vo verejnosti viaceré antipostoje, predovšetkým osvietenské barikády namierené proti novodobým prelátom.

Pokiaľ je vo filme *Všetky moje deti* zástupným predmetom obdivu kňaza jeho misijná práca (medzi Rómami v osadách), a teda obraz portrétovaného vychádza zo žánru sociálneho dokumentu, oba ďalšie filmy (*Arcibiskup Bezák Zbohom...* a *Anton Srholec*) sú klasické oslavné dokumenty a v rámci vzťahu k cirkevnej hierarchii sú jej „disidenti“ arbitrážne predstavovaní. Ak vo filme o arcibiskupovi Bezákovi bola miestna katolícka „moc“ až detinsky pamfletizovaná a dokument sa topil v horúcej kauze adorovaného hrdinu, film o kňazovi Antonovi Srholcovi narába s nie úplne inou motiváciou profesijne zdatnejšie a svedecky účinnejšie. Ponúka cestu životom mediálne známej a charizmaticky pôsobiacej osoby ako reprezentáciu (podľa jednej z recenzií) „autentického kresťana“ proti „oficiálnym postojom domácej katolíckej cirkvi“. Tento populárny antagonizmus tu na rozdiel od dokumentu *Arcibiskup Bezák Zbohom...* nie je tak explicitne živý, čomu napomáha aj jeho ústredná postava, nachádzajúca sa v odlišnom osobnom rozporení, v bilancujúcej plnosti prežitého života.

Na konci však film zaklincuje titulok, že arcibiskup Ján Sokol, jeden z vychýrených „nepriateľov“ krajiny, zakázal Antonovi Srholcovi vykonávať kňazskú službu. V zásade dobre koncipovaný dokument to degraduje zbytočným angažovaním sa v „situácii“, ktorú film svojím záberom na históriu života človeka i krajiny obchádza, lebo nevstupuje dovnútra cirkevného tela. Nijako neproblematizuje – v najlepšom zmysle slova a podobne ako pri portrétovaní arcibiskupa Róberta Bezáka – predkladané životné peripetie a výkon duchovného povolania ani hlbšie nepátra po ich okolnostiach. Nehľadá priestor za sebaaprezentáciou, pôvod či dôvod kňazovho „zápasu“ s režimom náboženského prenasledovania ani náboženskej slobody, keď sa obnovili či odtajnilo cirkevné štruktúry a opäť sa do nich zaradili, prinavrátili tajní kňazi, tajní rehoľníci, tajné rehoľné spoločenstvá aj kňazi bez súhlasu režimu na výkon služby. Anton Srholec predstavuje kňaza nielen ťažko skúšaného v období represie, ale aj formovaného apoštolátom saleziánskej „mentality“ a „koncilových“ šesťde-

siatych rokov, o čom nakoniec svedčia aj mnohé jeho skutky a vyjadrenia vo filme (otvorenie sa cirkevi svetu, nová úloha laikov a žien v cirkvi, práca pre najbiednejších, potreba ekumenizmu). Ďalšie vrstvené otázky a problémy, pred ktorými stála cirkev na začiatku deväťdesiatych rokov, mohli byť pre prenasledovaného kňaza na okraji oficiálneho života spoločnosti frustrujúce, a tak si zvolil svoju individuálnu „dobrodružnú“ cestu mimo kolektivistických či hierarchických štruktúr cirkvi. Silný spomienkový motív vo filme, spojený s návratom do detskej hry o „hľadanie baránka“, tlačí na obraz „baránkovej“ cirkvi, o ktorej podobe Anton Srholec – pastier „na voľnej nohe“ (podľa titulku vo filme) – sníva podľa svojich predstáv. V jednej z ďalších silných úvahových scén vyjavuje pri pohľade na sošku schúleného, do seba uzatvoreného muža pocit vlastného bezdomovectva a analogické prežívanie samoty a skrúsenosti. To je nečakané vyznanie od tohto takpovediac milovníka života a stvoriteľstva a takisto vzhľadom na zaľudnený svet, v ktorom sa ako obľúbená, vážená,

činná a bezprostredne družná osoba pohybuje. V dokumente sa však už ďalej nepátra po tomto paradoxe, vnútorných prežívaniach a polohách duše snímaného objektu.

Bez ohľadu na špecifický vzťah ku komunistickej moci má v snímke pôsobivú a aktuálnu výpoveď Srholcova úvaha o duchovných zbraniach a pokladoch človeka – viere, vzdelaní a dôvere v karmarátu, čím podľa neho dokázali mladí rehoľníci začiatkom päťdesiatych rokov vzdorovať represívnemu nátlaku a rafinovaným manipuláciám režimu. Okrem Srholcovej nevysýchajúcej a obdivuhodnej schopnosti komunikovať s ľuďmi z najpestrejšieho spektra aj, ako sa ukázalo, bezprostredne nadviazať kontakt s potenciálnym divákom, film ľahko odkryl aj osobnú nevrlosť pri vtipkovaní na jeho účet (zo strany sestry) či zabudnutie na kameru, keď sa v dave prihorlivo usiluje nájsť prezidenta. Akokoľvek sú vo filme mizivé, tieto úsmevné kňazove „neresti“ robia portrét plastickejšim, no, žiaľ, fungujú separátne, mimo zacielenia tvorivého konceptu.

▪ FOTO: archív A. Čermákovej

Po náročnom osemročnom zbere materiálu stála pred tvorcami zrejme ešte oveľa náročnejšia práca nad jeho zostrihom do výslednej kompozície. V skladbe dokumentu vyniká invenčné prelínanie štátnych a osobných archívov s aktuálnou návštevou spomínaných miest s komentujúcim a vysvetľujúcim aktérom. Pôsobivo vytváraný obraz prebývania dejín v človeku finalizuje dômyselná dramaturgia, ktorá v jemne existenciálnej polohe účinne kladie vedľa seba oslavu kňazovho životného jubilea v kruhu bezdomovcov vo vybudovanom útulku a slávnostné odovzdávanie ceny Pamäti národa v pražskom Národnom divadle. V rámci zostrihu však ostala nejasná kronika niektorých faktov. Ak kňazovi vysvätenému v zahraničí po návrate domov koncom šesťdesiatych rokov nedal komunistický režim súhlas na prácu kňaza, takže robil kostolníka, ťažko mu mohli v pokračujúcich sedemdesiatych a začiatkom osemdesiatych rokov pridať „neatraktívne“ farnosti. A ak mu v rámci neodbytných eštabáckych praktík, vrcholiacich v roku 1985 v rámci Srhoľcovej aktívnej účasti na cyrilometodskej púti na Velehrade, (akoby opäť) odobrali štátny súhlas na prácu kňaza, informačná nejasnosť sa chronologicky vrství.

Z formálneho hľadiska je v tomto dokumente málo prijateľné, keď režisérka krúži v zábere s kamerou okolo rozprávajúcej osoby. Uvedenie filmu

autorkinou osobnou motiváciou je zbytočné a „redaktorský“ spôsob vedenia rozhovorov s Antonom Srhoľcom do kinodokumentu občas nevhodne vnáša postupy televízneho formátu, čo dokladá aj slabý – či už schopnosťou, alebo vôľou – režijný zámer vstúpiť zaberovaním do existenciálnej, hlbšej polohy dokumentu. Tieto prešľapy však význam snímky veľmi neoslabujú. Dokument potvrdzuje hodnotu a dôležitosť filmovej výpovede pri hľadaní a portrétovaní osobností, potrebu autentických autorít novodobej domácej štátnosti. Jej krehké dejiny začínajú pomaly vystužovať viaceré výskumy a úsilie hodnovernejšie pracovať s obrazom hrdinov, k čomu môže film prispieť svojimi špecifickými prostriedkami a bezprostrednou účinnosťou. To, že spomínané dokumentárne kinoportréty sú prevažne oslavné, súvisí zrejme s charakterom nanovo sa prebúdajúcej a formujúcej národnej štátnosti, za ktorej všeobecný záujem sa akoby považuje ochraňovať jej reprezentantov v útlom dejinnom raste. Hoci v historizujúcej dokumentárnej tvorbe je už zjavný posun k vyzretejšiemu dejinnému diskurzu, hľadanie kľúčových hrdinov či reprezentantov doby v ich viacrozmerom, priesťorovo náležitom portréte možno ešte potrebuje svoj čas. ▲

• FOTO: Arterlia

RECENZIA

Čakárne Pala Korca

► Pavel Branko (filmový publicista)

Po viacerých filmoch na rozličné témy autor nakoniec objavil sám seba v téme čakania, niekedy skôr medzičasom. Čakania na čokoľvek, od Godota po správneho partnera na tango argentino. Korcove Exponáty alebo príbehy z kaštieľa sú hnetené z príbuznej hliny ako Čakáreň, ibaže determinácia seniorským vekom v nich predurčuje popri odlišnosti ciest aj spoločný konečný cieľ. Rovnako ako Exponáty aj Čakáreň stavia na koncentrovanej jednote priestoru, kde sa všetky osudy navzájom stretnú či pretnú, ibaže sedem protagonistiek predstavuje generačný prierez od tínedžerstva po starobu – okrem tej poslednej, kde sa čaká už len na smrť.

Protagonistky Čakárne nečakajú na smrť, skôr im život vo vybranej fáze preteká na rôzne spôsoby pomedzi prsty. Predznamenáva to metaforický svorník farbistej lopty. Hneď v úvode sa s ňou na morskom brehu hrá dievčatko, no keď mu lopta spadne do vody a vetrík ju unáša pozdĺž brehu, dievčatko len bezradne kráča vedľa nej. Voda je plytká, lopta na dosah, stačilo by si trochu namočiť nohy a má loptu v rukách. Dievčatko sa však neodhodlá a po chvíli je lopta už ďaleko, šanca preč. V závere sa medzi nahromadenými rárohami, bilanciou nevyžitého života, objaví aj fotografia dievčatka s loptou, teraz už za rozbitým sklom. Kaput, ktorým stará upratovačka skomentuje ne-

funkčnosť jednej z pamiatok, sa nevzťahuje iba na ňu. Dojemné, clivé priateľstvo s krčľom holubov, ktorého zvyky za roky spolužitia tak dobre spoznala, je len náplasťou na osamelý tanec s metlou. V tejto životnej fáze sa človek veľa už nedočká.

Naproti tomu mladá záškoláčka, pomaly už sexy slečna, má život pred sebou a je na nej, čo z neho urobí. Podľa všetkého jej je to fuk a vzdorovitým postojom k ústupčivo rezignovanej mamine neprípomína rebelov bez príčiny (ba ani s príčinou), len ľahučko a s polodetským pôvabom zabíja čas, lebo schéma, do ktorej ju matka tlačí, jej lezie krkom, a čo by sama chcela, nevie. Je zabíjanie času čakáním? Ak áno, na čo? Tu sa totiž nezahadzujú

Anton Srhoľec (Slovensko, 2015)

__RÉŽIA: Alena Čermáková __KAMERA: A. Čermáková, Mario Homolka, Henrich Bródy __STRIH: Peter Kotrha __HODBA: Ivan Čermák
__MINUTÁŽ: 96 min. __HODNOTENIE: ●●●

• FOTO: archív A. Čermákovvej

šance, tu sa žije vospust sveta, zo dňa na deň, vystrojená skejtbordom, ktorý akoby dával ilúziu motýľích krídel. Z tej brilantne režirovanej, snímanej a hranej epizódy mrazí.

Už od začiatku dominuje filmu ďalší, pritom vlastne ústredný protagonist – mesto a jeho hlavná stanica. Ich obraz má v podaní Jána Meliša dynamiku a premenlivú, hutnú atmosféru, kde známe zákutia zažiaria novosťou a intimitou a hmýrenie v staničných priestoroch, patriace k všednodennosti, ich zrazu premení na sociálny megastroj, ktorý svojím večným prúdením na pohľad nuka stovky možností a šancí. Len keby za tým kmitaním, zastávaním a pohýnaním vlakov, nad spleťou tratí a pomaly sa sunúcich vozňov či rušňov, splošňovaných teleobjektívom, napravo v rohu podchvíľou nepadol do oka semafor (zavše aj dva), ktorý signalizuje vždy len červenú, čím ponúkané hneď aj popiera. Akoby sa nad tým rušným vírením zároveň vznášal duch Karvašovho *Absolútneho zákazu*.

Tak sledujeme, generáciu po generácii, útržky zo života žien postupne narastajúceho veku a rozličných postojov, ktoré však spája jedno – žijú osamotene vo svojom ženskom údele, kam muži nemajú prístup, protagonistky sa k nim nevzťahujú ani ako k potenciálnym partnerom a synovia, pokiaľ sa vyskytnú, nemajú pre ne v srdci miesto. V dnešnom presexualizovanom svete sa toto vylúčenie mužov z poľa záujmu vymyká pochopeniu a priebežný motív tanga, jedného z najerotickejších tancov, akoby nám v tom nechápaní prítakával. Objavuje sa najprv len pod povrchovo, náznakovo, kým sa nevyonori naplno v príbehu elegantnej, príťažlivej a napriek tomu do seba schúlenej úradníčky, aby na záver ovládol pole v „marquezovskej“ scéne, ktorá staničnú čakáreň premení na polo-rozprávkový tanečný parket, kde sa nakoniec stretnú tie, čo sa dosiaľ iba míňali.

Aj toto vylúčenie mužov z hry má však paradoxný protipól. Životom uvľáčenú, scyničtenú gamblerku, ktorá sa poneviera po stanici a utĺka čas pri jednorukom banditovi, mobil neustále vyvoláva naspäť, kamsi, kde má muža (či druhu) a plačúce nemluvňa z odmietnutého života. Teda do ešte existujúcich väzieb, z ktorých ušla a s ktorými už nechce nič mať. Teraz, po úteku, je z nej však troška zmietaná vlnami života v čakárni, kde na ňu naozaj nič nečaká.

Jej protipól predstavujú až dve „ženy smutnej

postavy“ – matka ťažko retardovanej dcéry v úpravnom bytíku vláči svoju trestaneckú guľu, ktorú by mohla odložiť aj do ústavu, ale ani na to nepomyslí a dobromyseľne, s pochopením nesie svoj kríž, pri ktorom nemá zmysel čakať na zmenu. Dokonca si v tom vzťahu vie vyčleniť priestor, kam sa v oveveričieho šliapacieho bubna dá s cigaretkou uchýliť kamsi, kam za ňou jej bremeno nemôže, a po návrate ďalej vytvára pre nerovnú dvojicu príležitosti na chvíle pohody.

Druhá je asi učiteľka v dôchodkovom veku a s veľkým srdcom, o ktoré syn nestojí a ona ho celé rozdáva na Luníku 9, hmýriacom sa deckami (aj dospelými) nie v čakárni, ale na slepej koľaji vegetovania a hľivenia. Skúsenosť jej hovorí, že veľa tam nezmôže, tie šantivé, nezvládnuteľné decká sa však na ňu tešia a starnúca žena sa ta vypraví aj zajtra, pozajtre... No teraz, po šichte na stratené varte, si sadne k počítaču a vyšle do internetového neznáma signál: *Nefajčím, nepijem... a mám rada sex*. Teda čosi, čoho sa jej telu ani duši zjavne už roky nedostáva, ale nerezignovali na to. Ona jediná, pritom už vo veku, sa odváži namočiť si nohy a natiahnuť ruky za loptou.

Nič také nezrakdlí príbeh sympatickej tridsiatničky, ktorá by od hodiny mohla robiť dvojníčku Barbre Streisand v časoch jej mladosti a teraz sa bez záujmu živí čašníctvom a so záujmom venuje bizarným fotografickým kreáciami s priateľkou ako modelom. Ona je v tej virtuálnej čakárni možno najbližšie tomu, aby sa čohosi aj naozaj dočkala – a či k tomu predrala –, no priebežné vymedzenie témy nedovoľuje nahliadať za obzor etúd vytrhnutých z času. Ako keď reflektor vytrhne z tmy výsek priestoru a všetko naokolo necháva len tušené, neviditeľné oku.

Pritom *Čakáreň* vôbec nie je tzv. tunelový film, kde by sa toho veľa odohrávalo potme. Exteriéry (aj nočné) zväčša žiaria farbami, panorámy vzdvihujú skôr krásu pohľadov na mesto, zábery obytných domov a širších komplexov nesmerujú k *estetike škaredosti*, ktorá sa v niektorých filmoch Dušana Hanáka ukázala taká výrečná a funkčná. Slovom, obraz vonkajších prostredí *Čakárne* skôr svedčí, že by sa v tom sociálne vrstevnatom meste dalo žiť. A presne odtienená atmosféra obytných interiérov síce výstižne charakterizuje svoje obyvateľky, ale ani v nich nenájdeme vonkajší depimujúci faktor. Podoby čakania či hľivenia vyrastajú

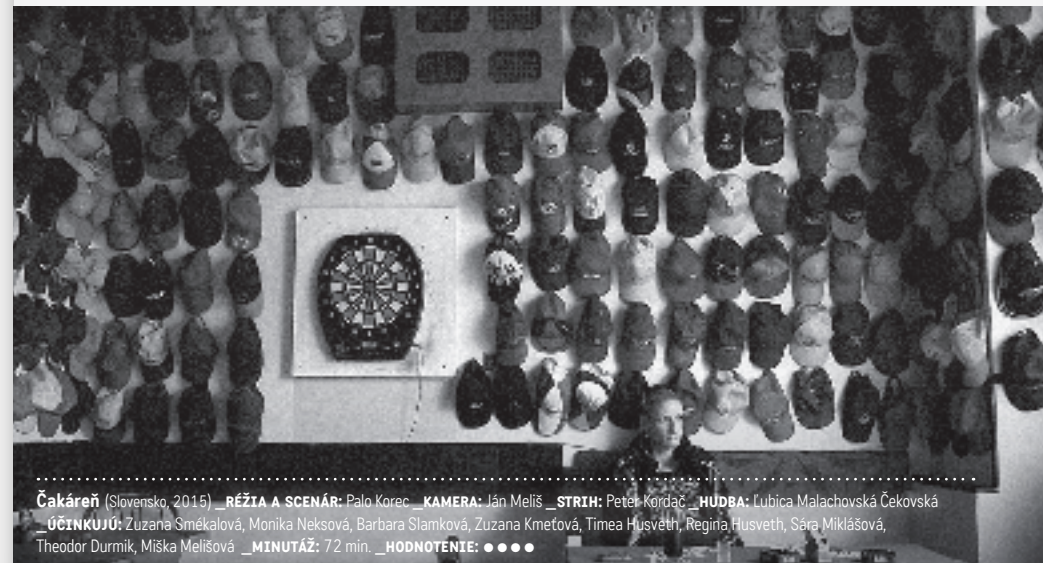
teda skôr z psychických nastavení protagonistiek než z tzv. objektívnych okolností, na ktoré nemajú vplyv. Tým sa táto bohatá a rôznovárna mozaika rozchádza so základnou axiómou sociálnych drám, kde sa nepriazeň osudu spravidla odvodzuje od životných podmienok, takže výsledný obraz protagonistov to zväčša aspoň čiastočne posúva do polohy obetí.

Čakáreň tak predstavuje tichý, empatický, no vôbec nie nekritický hold ženstvu v mnohovárnosti jeho pasívnejších, tradičných podôb a generačnej postupnosti. Tým však autor nechal bokom typ cieľavedomej modernej ženy, ktorá si aktívne vytvára seberealizačný priestor. Tak vznikol nádherné melancholický a nevelmi radostný, ale aj nekompletný skupinový portrét, kde každá postava hrá svoj nezameniteľný part v čisto ženskom orchestri, ktorý nakoniec vyústi do polosnového tanga. Lenže aj na tango treba dvoch...

Poetikou patrí *Čakáreň* k produktívnemu a výdatnému prúdu, kde sa fikcia tak očividne inšpiruje netvárnou, bezprostrednou skutočnosťou, že realizácia musí skoro zákonite siahať po naturšičikoch, teda takzvaných nehercoch, ktorí postavy čerpané z nich a šité na ich mieru pod taktovkou majstra modelujú tak plasticky, ako sa kreatívnym herectvom sotva dajú vytvoriť. Tento životodarný prúd spustila Generácia 90 slovenských dokumentaristov a zjavne fascinuje aj tie mladšie.

Palo Korec, ktorý sa k prúdu pridal *Exponátni*, mal šťastnú ruku, keď rozhranie medzi fiction a non-fiction posunul ešte trochu smerom k fiction, lebo vycítil svoju vlohu inšpirovať nehercov k samorastlej spontánnosti. Vlohu dať im vžiť sa do svojho alter ega a zžiť sa s ním tak, že mu ich kreácie-nekreácie zrástli do koherentného celku, obdareného výpoveďou, ktorá presahuje výpoveď etúd.

Čakárňou posunul toto rozhranie ešte ďalej smerom k fikcii. Jednotlivé epizódy sú síce nabité auroou reálnych životov, kde prevažuje pasivita, utiahnutosť, rezignácia či zavše až depresia, pričom nič z toho nevyklučuje apriórne veľkosť srdca, no autor ako básnik stavia tieto medzičasy na generačnej stanici života, kde svoje hrdinky práve zastihol, do kontrastu s pomaly narastajúcim spodným proti-prúdom tanga, až kým v magickom oratóriu finále, kde sa tie osamelé osudy nakoniec spoja v spoločnom zážitku, nezašepká, že kvôli lopte, ktorú nám vietor už-úž ide odviať, sa hádam predsa len oddá namočiť si nohy. Aspoň v piesni či rozprávke, ktoré nevyklučujú možnosť siahnúť po nemožnom. ▲

Čakáreň (Slovensko, 2015) _ **RÉŽIA A SCÉNÁR:** Palo Korec _ **KAMERA:** Ján Meliš _ **STRICH:** Peter Kordač _ **HUDBA:** Ľubica Malachovská Āekovská
ÚČINKUJÚ: Zuzana SmĀkalov, Monika Neksov, Barbara Slamkov, Zuzana Kmetov, Tímea HusvĀth, Regina HusvĀth, Sra Miklsov,
 Theodor Durmik, Mska Melišov _ **MINUTŽ:** 72 min. _ **HODNOTENIE:** ●●●

Slovenská žánrovka

► Zuzana Mojžišová (filmová teoretička)

Asi niet pochýb o tom, že rané detské zážitky niekedy (s)formujú aj celý nasledujúci život človeka. O zložitosti sveta vypovedá fakt, že škaredé, smutné, traumatické situácie majú na budúcnosť deštruktívnejší dosah, než sú tie pekné, veselé a láskavé schopné pôsobiť konštruktívne, obohacujúco. Zlá postavička z disneyovskej rozprávky, hrubý sused, otcov nadmieru spýtavý pohľad na mamu, nezvyčajné zvuky na schodisku do pivnice alebo len mimochodom utrúsená škodoradosná poznámka spolužiaka z tej istej lavice sa stávajú škvrnami na duši, nech si rozum a skúsenosť hovoria, čo chcú.

Asi sa nikto nebude sporiť o tom, že prostredie, v ktorom vyrastáme a žijeme, nás meritórne ovplyvňuje. Nemám teraz na mysli ľudí, vzťahy, politickú či sociálnu atmosféru krajiny, ale iba fyzické okolie – domy, vchody, schodiská, chodby, ulice, nadchody, podchody, pasáže, tunely, staveniská, parkoviská, industriálne komplexy, garážové územia, opustené budovy s narušenou statikou... Mohli by to byť aj hory, lúky, lesy, stromy, potoky, záhrady, parky, rybníky, pasienky, polia, ale nie sú. Nachádzame sa totiž v Bratislave a v nej sa aj nenahraditeľnejšie poklady zalievajú betónom. V meste, kde veru nie je núdza o šerednosť, kde sú šeredné celé štvorcové kilometre, kde sa musíte čertovsky zvrtať a navyše privrieť jedno oko, ak mienite tým druhým spočinúť na niečom milom. No ale čo má rub, máva aj líce. V našom hlavnom meste sa dajú poľahky nakrúcať ponuré urban filmy a architekt možno nemusí ani krížom slamy preložiť.

Asi to poznáte – vraví sa, že v románoch, novelách, poviedkach je najdôležitejšia prvá veta. A ešte dve, tri, štyri nasledujúce. Ak sa vydarí, autor má

to podstatné za sebou, chytil čitateľa na háčik. Potom sa už treba starať „iba“ o to, aby sa mu z neho nevyšmykol. Pri filme sme trochu zhovievavejší, zvykli sme si dožiť mu na rozbeh viac priestoru. Ale niekedy stačí aj pár desiatok sekúnd a... sme vnútri.

Ošarpaná, nevlúdne úzka chodba v paneláku. Prázdna. Dvere do bytu. Za nimi sú ľudia. Žena a muž, ak dobre rozoznávame podľa hlasov. Muž zúrivo reve. Žena prosíka o zľutovanie. Nerozumieť každé slovo, ale základná emócia je jasná. Po chvíli hádky sa ozve hlasný zvuk, šuch, ticho. Strih. Paneláková chodba. Dvere bočného bytu otvorené. Preniká cez ne svetlo. V ráme dverí stojí žena. Mlčky pozerá na malého chlapca, ktorý kľačí na zemi a handrou utiera podlahu chodby. Takto sa začína najnovší film slovenského režiséra Petra Bebjaka *Čistič*, podľa autora inšpirovaný viacerými situáciami zo života. „*Býval som na ulici, kde sa z jedného bytu stále ozýval hrozný krik. Všetci z ulice sme boli svedkami domáceho násillia, párkrát prišla aj polícia, ale nič sa nezmenilo. Napokon to*

prestalo...“ No hlavný hrdina príbehu, teraz už dospelý Tomáš, ostáva minulosťou – on bol totiž za tými dverami, nie pred nimi ako kamera – poznačený navždy. Vlastne do času záverečných titulkov (či skôr toho skvelo zvládnutého finále okamih pred nimi), ale to je vlastne na večnosť.

Tomáš pracuje. V ktorúkoľvek dennú či nočnú hodinu. Zazvoní mobil, Tomáš prijme inštrukciu, sadne na bicykel, uháňa cez mesto, stretne sa s dvomi chlapičkami, tí mu podajú kľúče, povedia pár slov. Tomáš vchádza do bytov, do domov, dáva si na tvár rúško a umýva, čo zostalo špinavé. Je čistič. Čistič miest, na ktorých len pred pár hodinami umrel človek, možno štvornohý domáci maznáčik. (Umierať prirodzenou smrťou? Alebo násilnou?) Tomáš sa vo svojej práci vyzná. Je kompatibilná s jeho naturou i psychickou traumou z detstva. Zarobí viac, než minie. Zvyšok si odkladá do papierovej škatule uloženej v skrini. (Keď sa povie čistič, filmovému divákovi sa vynoria dve postavy. Viktor z Bessonovej *Nikity*, ktorého hrá Jean Reno, no a potom fakt nezabudnuteľný Harvey Keitel v úlohe Winstona

Wolfa z *Pulp Fiction* Quentina Tarantina. A naozaj majú s Tomášom niečo spoločné – majú čudné povolanie, sú čudní, ale aj precízni, strácať hlavu nemajú vo zvyku...)

Čo sa takzvaných žánrových filmov týka, trpí slovenská kinematografia od útleho detstva chronicou anémiou. Režisér Peter Bebjak zastáva z tohto uhla pohľadu rolu záchranára – dodáva tunajším snímkam krvné transfúzie, kriminálne, hororové, trilerové. Žánrové. Hoci na počiatku, po skvelom debutovom *Marhuľovom ostrove* to vôbec nevyzeralo, že to tak bude, i keď dovtedajšia Bebjakova televízna seriálová tvorba už všeličo napovedala (*Mesto tieňov*, *Kriminálka Anděl*, *Dr. Ludský*, neskôr k nim pribudli napríklad *Případy 1. oddělení* alebo súčasný *Četníci z Luhačovic*). No a potom sa stalo, že po intímnej dráme jednej ženy, otca a dvoch synov, odohrávajúcej sa na slovenskom juhu, prežiaranom slnkom, prišlo *Zlo*. Horor blairwitčovského razenia, pravdepodobne inšpirovaný prácou na televíznom dokumentárnom seriáli o paranormálnych javoch *Záhady SK*, kde sa trojica mladíkov,

zaznamenávajúcích reportáže o nevysvetliteľných, okultistických záležitostiach, ocitne v naozaj strasidelnom dome. A teraz tu máme *Čističa*. Urban triter – a to sme tu, zdá sa mi, ešte nemali.

Pre Tomáša sú skrine dôležité. V nich sa totiž môžu skrýť nielen peniaze, ale aj celý človek. Aby z ich útrobov cez úzku štrbinu (výrazne ovplyvňujúcu kameramanskú stratégiu pri riešení mnohých scén filmu) pozoroval ľudské vzťahy, ktoré by inak ostávali ním neodhalené. Vo vonkajšom svete sa Tomáš zdržuje čo najkratšie, mestom na bicykli len prefrčí, nakupuje úchytkom, stále sa maskuje kápucňou bundy. A doma má poriadok, že by sa aj z dlážky dalo najesť. A niekedy sa okrem skríň skrýva aj pod posteľou (a vtedy sa vo viditeľnom výseku reality zjavujú nohy – Kristínine, nohy jej brata Adama, večného „prúseráka“, nohy chlapíka s kufrikom, nožičky nábytku). Už od detstva sa Tomáš skrýva v presvedčení, že dobrý úkryt dokáže zachrániť život. Lebo tá tí druhí nevidia.

Čistič váži slová, pri prenášaní emócií a informácií do hladiska sa radšej – a vcelku úspešne – spolieha na obrazovejšie výrazové prostriedky. V tomto filme sa slovami naozaj nepletá, všetko potrebné je však odčítateľné: niečo z minulosti, niečo o motiváciách... A dozvedáme sa to postupne, niektoré zápletky sa rozuzľujú na viac ráz a s istým prekvapením (napríklad tá o mieste, odkiaľ prichádzajú telefonáty Tomášovej mamy, alebo tá, ktorá vysvetľuje dôvod, prečo hlavný hrdina kupuje tolko ozdôbných sviečok). Málo dialógov však neznamená chudobnú zvukovú stopu. Hudba – tak ako aj v predchádzajúcich Bebjakových filmoch – vstupuje do

deja, komunikuje, nielen znie. Last but not least: ambientné zvuky, zvuky prichádzajúce spoza stien, z miest, kam sa nedá dovidieť, hlasy ľudí, čím rozrušenejšie, tým pre Tomáša rozčuľujúcejšie, ničivejšie.

Náhody atakujú našu realitu deň čo deň, raz v dobrom, raz v zlom. S náhodami žijeme voľky-nevoľky v symbióze. To je život. Ale film nie je život. Vo filme treba s náhodami zaobchádzať veľmi opatrne, lebo sa môže stať, že budú vnímané ako autorská školácka chyba, ako drzá schválnosť... Aj v *Čističovi* je jedno hniezdo náhod – obchod s oblečením. Kristína v ňom pracuje, predávajú sa v ňom sviečky, práve v tom čase zomrie Adamova stará mama, navyše si obrad objednáva v pohrebnej službe, kde pracuje Tomáš... Diváčka skúsenosť potvrdzuje, že s náhodou v úlohe posúvača deja treba zaobchádzať čo najopatrnejšie. *Čistič* vo svojej obozretnosti na chvíľu poľavil.

Režisér Peter Bebjak v jednom interview rozprával o tom, v čom vidí rozdiely medzi svojou televíziou a filmovou tvorbou: „*V tom, že televízny projekt je podriadený číslam a úspešnosti v diváckej sledovanosti a tomu sú prispôbené všetky ostatné zložky výroby. Pri filmoch, ktoré som robil do kina (tým, že sme ich aj produkovali v DNA) – je to o slobode tvorby. Limitovaná je len financiami, ktoré sa nám podarí na daný film zohnať – od toho sa odvíja, koľko bude filmovacích dní, honoráre, technika atď. Tvorcovia sú zodpovední sami sebe za prácu, ktorú odvedú.*“ Čo sa *Čističa* týka, myslím, že v podstate môžu mať čisté svedomie. ▲

Krvavá farba piesku

► Petra Macháliková (scenáristka a dramaturgička)

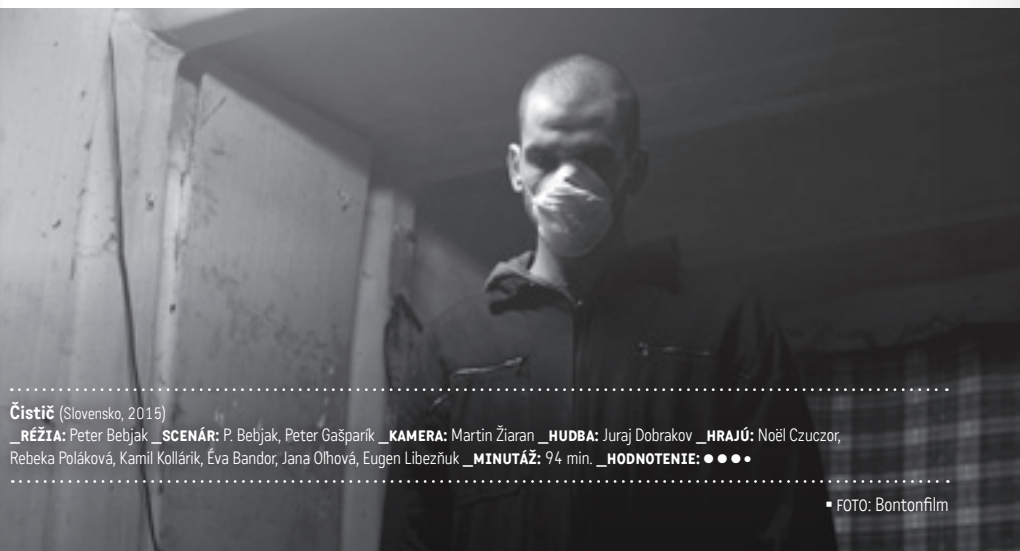
Do kín prišli *Farby piesku* – film, ktorý sa za jedinú noc zmenil z poetického putovania za červeným pieskom Sahary na vojnovú drámu. Režisér si aktuálnejší čas na uvedenie snímky ani nemohol želať – teraz, keď Európa rieši humanitárnu krízu na svojich hraniciach. Osudy ľudí vo vojrovej oblasti prestávajú byť akýmiś abstraktným problémom, ktorý nám „približujú“ len televízne obrazovky.

Režisér Ladislav Kaboš uviedol do kín krátko po sebe dve dokumentárne snímky – *Zmenil tvár Šanghaja* a *Farby piesku*. Prvá z nich mala televíznu premiéru už v roku 2010 (a vyšla aj na DVD), no do kín sa dostala až tento september. V tejto snímke rozprávajú traja súrodenci – Alessa (82 rokov), Theo (85 rokov) a Martin (87 rokov) o svojom otcovi, slávnom architektovi Ladislavovi Hudecovi, ktorý dal „tvár“ šanghajským mrakodrapom.

Druhý dokument *Farby piesku* je natočený časozbernou metódou, podobne ako Kabošov predchádzajúci (divácky úspešný) film *Všetky moje deti* (2013). V oboch prípadoch si tvorca vybral aktuálnu tému.

Ladislav Kaboš sa stretol s protagonistkou *Farieb piesku* Lubicou El Malaheg ešte v roku 2006. Zoznámil ich slovenský veľvyslanec Ján Bóry na

Lubicinej výstave obrazov v Tripolise. Režiséra natoľko zaujala tvorba a život Slovenky žijúcej v moslimskom svete, že sa rozhodol nakrútiť o nej film. Jeho pôvodnou nosnou témou bolo Lubicino putovanie saharskou púšťou až k pohoriu Akakus, kde sa nachádzajú prehistorické maľby, ktoré ju inšpirovali. Lubicica maľuje svoje obrazy práve púšťnym pieskom, ktorý obsahuje rozsiahle farebné spektrum. A film mal byť akousi meditačnou cestou za červeným pieskom Sahary a zároveň obrazom života v moslimskom svete. Lubicica El Malaheg sa zoznámila so svojím líbyjským manželom v nemocnici v Misráte, kam sa dostala ako zdravotníčka sestra a kde bol jej muž Ahmed miestnym chirurgom. Vďaka láske k manželovi objavila aj lásku ku krajine a nakoniec konvertovala na islam. S Ahmedom mali dve deti...

Čistič (Slovensko, 2015)

REŽIA: Peter Bebjak SCENÁR: P. Bebjak, Peter Gašparík KAMERA: Martin Žiaran HUDBA: Juraj Dobrakov HRAJÚ: Nojč Czuczor, Rebeka Poláková, Kamil Kollárik, Éva Bandor, Jana Oľhová, Eugen Libezňuk MINUTÁŽ: 94 min. HODNOTENIE: ●●●●

Do filmu však zasiahli dve neočakávané udalosti. Prvou bola smrť Lubinho manžela, ktorý sa nakažil pri operácii a krátko nato zomrel.

Druhou bola takzvaná arabská jar. V Líbyi vtedy panoval diktátorský režim Muammara al-Kaddáfího. Ten viedol krajinu od roku 1969, keď zvrhol vládu kráľa Idrisa, až do roku 2011. Líbyjčania povstali proti jeho diktátorskému režimu a hlavným bojiskom sa stala práve Misráta. A tak nám režisér namiesto poetickej snímky prináša skoro až reportážny vojnový film.

Ladislav Kaboš je autorom scenára a režisérom snímky, no stáva sa aj jej kameramanom. Natáčanie počas vojnového konfliktu bolo zložité – vo filme sa objavujú reálne zábery z útokov na Misrátu, vidíme zranených, krvácajúcich ľudí aj tých, čo takmer bezhlavo strieľajú na nepriateľa a posmeľujú sa výkrikmi „Allahu akbar“. Režisérovi sa podarilo získať do filmu autentické zábery od bojujúcich povstalcov, ktorí sa snažili všetko dianie zaznamenať na kameru. Ako hovorí sám Kaboš: „Boli sme vo veľmi úzkom kontakte s povstalcami... Hned' ako vypuklo povstanie, skupinka mladých ľudí začala nakrúcať dianie v Misráte a v blízkom okolí na všetko, čo mali poruke – na mobil, fotoaparát, neskôr na kamery.“ Napriek týmto autentickým a často surovým záberom sa Kaboš neusiluje diváka šokovať. Realitu zobrazuje prsto takú, aká je. Neprikrášľuje ju, no ani nič nezatajuje. Z „prvej línie“ vidíme napríklad operáciu postrelených ľudí a v konečnom dôsledku pôsobia *Farby piesku* ako memento.

Režisér zároveň dáva kameru do rúk samotnej predstaviteľke filmu, vďaka čomu získava zábery aj zo situácií, keď sa sám nemôže zúčastniť na natáčaní. Vo filme sa tak ocitajú aj akési denníkové záznamy, keď nám Luba sprístupňuje atmosféru v nemocnici v Misráte počas jej bombardovania.

Z pôvodného zámeru snímky neostalo takmer nič. Lubicina v priebehu dokumentu maľuje obraz, ktorý má byť pripomienkou vojny a jej prežitia. A hlavnou témou sa stáva človek v hraničnej situácii. Luba je po manželovej smrti na všetko sama, s dvomi deťmi v krajine zmietanej vojnou. No napriek tomu, že by sa mohla vrátiť na Slovensko, ostáva a snaží sa spolu so zaťom pomáhať raneným. Obe deti aj s vnúčaťom však posielajú do bezpečia na Slovensko. Všetko sa zmení, keď sa útok presunie na samotnú nemocnicu a Lubicina sa do-

stáva do priameho ohrozenia. Jej vnútorný konflikt, ako sa zachovať – či zostať, alebo utiecť –, pozorujeme s odstupom cez jej komentár mimo obrazu. Ten komentár vznikol až dodatočne, po jej úteku na Slovensko, a film tak šťastí stráca vnútorné napätie, nesledujeme ho s očakávaním, pretože už poznáme výsledok. Lubicine pocity zároveň ostávajú čiastočne skryté, nedokážeme sa s ňou úplne stotožniť. Dramatický konflikt filmu sa presúva do obrazov vojnovkej skazy.

Rozpor medzi európskym (slovenským) a moslimským ponímaním sveta sa Ladislavovi Kabošovi podarilo dostať do filmu, až keď Lubicina potrebuje odísť do poľnej nemocnice a prichádza po ňu na aute neznámy muž. Luba ho najprv musí zoznámiť so svojimi švagrami, ktorí jej takú pomoc nakoniec neschvália a radšej s ňou pošlú synovca Mohameda. Inokedy sa protagonistka pohybuje po uliciach a na pracovisku bez problémov (ak pominie nebezpečenstvo útoku) a žiadna konfrontácia kultúr sa nekoná. Len v úvode nás Lubicina oboznámi, ako to fungovalo pred dvadsiatimi rokmi, za čias Kaddáfího a islamského práva šaría. Lubicina si radšej ostrihala a zafarbila vlasy na čierne, aby mohla bez problémov viesť auto. Niekoľkokrát však zdôrazní, že jej manžel bol pokrokový a postavil sa proti vlastným tradíciám, keď si vzal za manželku Európanku a dovolil jej, aby chodila nezahalená.

Kaboš nám umožní viac nahliadnuť do moslimského sveta vlastne až na konci, keď sa vďaka jeho kamere zúčastníme na tradičnej svadbe Lubinho synovca Mohameda. Dovtedy sledujeme len vojnový konflikt. Priveľa smrti si však žiada nový život...

Zvukovú zložku filmu tvoria reálne ruchy, Lubicin komentár a pôvodné líbyjské povstalecké piesne. Režisér sa nesnaží nasilu dotvárať atmosféru filmovou hudbou, čím si snímka udržiava autentickosť. Ladislav Kaboš zároveň zachytil univerzálny problém, ktorý zažívajú migranti všade vo svete – vykorenenosť. Luba už nevie, kde je vlastne doma. Pre Líbyjčanov je stále cudzinka napriek tomu, že tam žila dvadsať rokov, ošetrovala miestnych a pomáhala im počas obliehania. Pre Slovákov a najmä pre tunajšie úrady sa stala cudzinkou tiež. V zahraničí žila niekoľko rokov, a tak nemá nárok ani len na dôchodok. Jej ďalšia existencia je neistá. A podobné pocity zažíva aj jej mladší syn. Možno

by stálo za to venovať sa tomuto problému viac, ale priestor vo filme už nedostal. Jediný, kto sa v Líbyi úplne začlenil, je Lubicina staršia dcéra, ktorá sa stihla vydať a porodiť dieťa. Jej puto ku krajine je silné, a keď odtiaľ musí bombardovanie odísť, zažíva ťažké chvíle. So svojím mužom a s malým dieťaťom sa tam vracia napriek matkiným prosbám.

Ladislav Kaboš vo svojom najnovšom filme nezobrazuje, ale zaznamenáva. A to, čo sa mu nepodarí zaznamenať, dovysvetľuje komentárom protagonistky a medzitulkami, ktoré používa aj ako časový predel medzi udalosťami. Podľa slov Lubicine je úlohou ženy v arabskom svete rodiť čo najviac detí a dobre sa starať o domácnosť. Úlohou muža je zase dobre sa postarať o ženu. Dokument *Farby piesku* zobrazuje vojnový konflikt očami ženskej protagonistky v tomto mužskom svete. Režisérovi sa však nepodarilo preniknúť hlbšie do problému a ostal skôr pozorovateľom.

Farby piesku (Slovensko, 2015) **_RÉŽIA, SCENÁR A KAMERA:** Ladislav Kaboš **_STRIH:** Darina Smržová **_ÚČINKUJÚ:** Lubicina El Malaheg a jej líbyjská rodina **_MINUTÁŽ:** 79 min. **_HODNOTENIE:** ●●●

Hybrid, ale trochu iný

► Jana Dudková (pracovnička Ústavu divadelnej a filmovej vedy SAV)

V čase, keď moderný európsky Západ začal objavovať neznámy zvyšok Európy, vznikol základ pre veľkú časť dnešných predsudkov o jej východných a juhovýchodných častiach. Aj sebaidentifikácia niektorých oneskorene vznikajúcich národov na Východe sa začala uberať v konfrontácii s predstavami, ktoré o nich má Západ. V niektorých prípadoch tvorila takáto sebaidentifikácia dôležitú súčasť prehodnocovania vlastného miesta vo svete. Takým prípadom boli aj české bláznivé komédie, objavujúce sa od polovice 60. rokov a prakticky počas celej normalizácie. Práve na ne má nadväzovať nový film Tomáša Mašína *Wilsonov*.

Lenže keď si film pozrieme, zistíme, že všetko je inak. Vznikol na základe predlohy Michala Hvoreckého a mnohé z jeho žánrových alúzií i motívov nadväzujú viac na jeden z trendov slovenskej literatúry 90. rokov, kde prvky populárnej až brakovej kultúry slúžili na vytvorenie špecifickej atmosféry odľahčenej dekadencie, upozorňujúcej často aj na negatívne javy v spoločnosti so špecifickým humorom. Tieni tejto atmosféry – najmä z próz Dušana Taragela – môžeme nájsť vo filmovom *Wilsonove*. Oveľa menej podobností nájdeme s takými kultúrne hybridnými filmami, akým bol *Adéla ještě nevečeřela*. Povaha hybridity Mašínovho filmu je skrátka iná: v prvom rade je mimoriadne poučená súčasnými zahraničnými filmami, čo české bláznivé komédie neboli. Po druhé, nenapodobňuje až tak americký žánrový film, ako skôr snímky, ktoré sa ironicky stavajú k sebakolonizačným praktikám východoeurópskych národov. A po tretie, čerpá z hyperbolického herectva Kusturicovho *Undergroundu* či z hereckého prejavu Borata Sachu Barona Cohena, pričom rekonštrukcie historickej doby posúva skôr smerom k pestrofarebnosti reklám než k neutrálnej imitácii predvojnových westernov.

Navyše, česká apropriácia slovenskej predlohy vo filme, ktorý vznikol ako koprodukcija oboch krajín, zdôrazňuje české „kolonizačné“ tendencie objavujúce sa v Prešporoku tesne po prvej svetovej vojne. Nachádza sa tu politicky nekorektné zosmiešňovanie snaživých slovenských úradníkov, ktorí však po slovensky rozprávajú len výnimočne (podobne ako v amerických filmoch prehovorila len z času na čas vo vlastnom jazyku postavy z tretieho sveta, a to aj vtedy, keď sa nachádzame na ich území). Objavuje sa tu aj veľa nekorektných žartov na margo exotických Maďarov – hlavne ich zo dňa na deň nadobudnutej servility a nezrozumiteľnosti ich jazyka (ktorým donedávna hovoril prakticky celý Prešporok). A vo vyratúvaní na prvý pohľad chybných reprezentácií môžeme ísť ďalej: zobrazenie židovskej komunity zodpovedá viac mýtizovaným predstavám o pražskom stredovekom gete než zobrazeniam bratislavskej židovskej štvrte, až na to, že namiesto Golema sa tu potuluje strašidelný nekromant, démon, ktorý vraždí mladé dievčatá a odnáša si ich jazyky (pretože nie je schopný kopulácie).

Wilsonov je film, ktorý vo veľkej miere prezrá-

dza podprahový kvázikolonializmus českej kultúry, no zároveň si z neho strieľa podobne ako z primitívne zosmiešnených pôvodných obyvateľov Prešporoka. Mýty nereprodukuje, ale recykluje a posúva k absurdným alebo historicky nepravdepodobným novým verziám. Neskrýva pritom inšpiráciu viacerými filmami, v ktorých sa objavili prvky zosmiešňovania sebakolonizačnej mentality tej časti sveta, ktorá leží kdesi medzi predstavami o modernom Západe a Orientom. Vidíme v ňom nielen záblesky bizarného humoru populárneho *Borata*, ale aj inšpiráciu prepracovanosťou stredoeurópskej atmosféry Andersonovho *Grandhotela Budapešť* či viaceru priamych vizuálnych i vizuálno-akustických parafráz Kusturicovho *Undergroundu*. Nie je pritom náhoda, že Mašín si vyberá filmové vzory spomedzi najpopulárnejších klubových hitov v Česku a na Slovensku. Tým vlastne zabíja dve muchy jednou ranou: na jednej strane mieri exotizmus *Wilsonova* k odcudzeniu vlastného kultúrneho priestoru domácim divákovi a k jeho zatraktívneniu v novej verzii. Ale na druhej strane vytvára obraz strednej Európy, ktorý kopíruje západné exotické predstavy, aby mohol zaujať aj zahraničných divákov. Prešpo-

rok je asociovaný s prahom Balkánu podobne ako Viedeň v Stokerovom *Drakulovi*. Preto hoci sa zdá, že nič horšie ako nekromantom sužované mesto ani nemôže existovať, čím viac by sme šli za jeho hranice, tým horšie to tam bude.

Tak ako je *Wilsonov* plný politicky nekorektného humoru, je plný aj historických neznmyslov. Niektoré z nich sú nezmyslami tak otvorene, že im divák ani nemá tendenciu veriť: a pritom samotný námet, podľa ktorého sa v tesne povojnovom boji o moc skupinka miestnych politikov pokúša vnútiť Prešporok americkému prezidentovi a urobiť z neho novú „guberniu“ Spojených štátov amerických, vychádza z historických prameňov. Aj tie sú však posunuté do novej dimenzie: o existenciu *Wilsonova* sa pokúšala skôr nemecká väčšina žijúca v Prešporoku, no vo filme je jej identita zmlčaná, až sa zdá, že v meste neostala po Nemcoch ani noha. Z niektorých vtipov alebo „vtipných“ posunov historickej reality môže divák ostať až v rozpakoch a pýtať sa, čo chceli autori tými nedôslednosťami povedať. Napríklad prečo sa Maďari tak rýchlo zmierili so stratou časti územia a strážia si hranice pred provokujúcimi zamerikanizovanými

Slovákmi? Alebo odkiaľ sa v Prešporku nabralo tak rýchlo tak veľa (už dobre zabývaných) Čechov?

Hoci zámerom je výsmech kolonializmu a sebakolonializmu v akejkoľvek podobe, zdá sa, že negatívne reakcie kritiky na mystifikácie, politickú nekorektnosť a zjavné posuny oproti histórii nie sú náhodné. *Wilsonov* totiž mohol byť výbornou ironickou mystifikáciou. Výsledkom je však film s nablýskaným výtvarným, kostýmovým a zvukovým dizajnom, ktorý miestami tápe v dramaturgii, a to natoľko, že často nemotivovane mení žánre, nedarí sa mu udržať hranicu medzi zámerným a nezámerným prekrúcaním dejín ani jasnú predstavu o pointe niektorých žartov. Ide o film s mimoriadne vydareným atmosférotvorným úvodom, ktorý však na hranicu trápnosti uvrhne už nasledujúca sekvencia, vysvetľujúca hlasom Milana Lasicu (a za pomoci názorných ukážok napodobňujúcich staré novinové ilustrácie), kde presne sa nachádzame.

Aj touto dramaturgickou nedokonalosťou pripomína *Wilsonov* iný nedávno uvedený film – takisto ho nakrútil režisér odchovaný reklamou a bol to konšpiračný príbeh o zápase, ktorý viedol k prevzatíu najvyššej moci v štáte. V oboch filmoch hrajú dôležitú úlohu mýty a manipulácia masami. V oboch dvoch sa zapája do hry aj impulzívne demaskova-

nie česko-slovenských vzťahov s využitím vzájomných predsudkov, dovedených ad absurdum. Obidva ponúkajú dokonalý vizuálno-akustický dizajn, dvojité kódovanie schopné zasiahnuť zrozumiteľnými, až populistickými žartmi široké publikum a intertextovými odkazmi aj to elitnejšie. Rozdiel je v tom, že slovenský *Kandidát* Jonáša Karáska je nízkorozpočtový film zo súčasnosti a hororová kultúra a komiks, z ktorých čerpá *Wilsonov*, sú mu vzdialené. A ďalším rozdielom je, že *Wilsonov* sa orientuje na mocenské hry celosvetového významu, odkazuje na geopolitické miesto Slovenska na veľkej mape sveta, pričom neváha dovoliť si aj historickú nekonzistentnosť, keď sa napríklad prešporský starosta omylom dovoľá Rusom namiesto do Bieleho domu.

Jedno sa však *Wilsonovu* uprieť nedá: úspešne sa mu darí poukazovať na mechanizmy, ktoré stoja v pozadí manipulácií masami nielen na úrovni geopolitiky a vzťahov k žižkovskému Veľkému inému, ale práve aj na úrovni lokálnej politiky a formovania vzťahov k menšinám. Detektívny príbeh vyšetrovania sériových vrážd pripísaných strašidlu z podsvetia sa tak racionálne vysvetlí ako pokus miestneho politika vzbudiť strach zo Židov. *Wilsonov* tak môže byť aktuálnejším príspevkom k dnešným xenofóbnym náladám, než by sme čakali. ▲

Wilsonov (Slovensko/Česko, 2015)
REŽIA: Tomáš Mašín **SCENÁR:** Marek Epstein **KAMERA:** Martin Štrba **STRIH:** Petr Mrkous **HUDBA:** Michal Novinski **HRAJÚ:** Vojtěch Dyk, Jiří Macháček, Taňa Pauhofová, Jan Kraus, Hoji Fortuna, Richard Stanke, Luboš Kostelný a iní **MINUTÁŽ:** 115 min. **HODNOTENIE:** ●●●

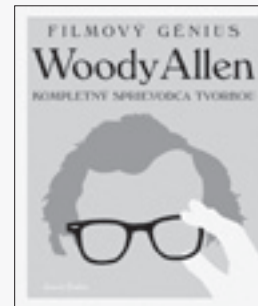
• FOTO: PubRes

Radomír D. Kokeš:
Rozbor filmu

(Masarykova univerzita, Brno, 2015, 264 strán)

Každý film môže byť zaujímavý, ak si pri ňom divák kladie tie správne otázky, mieni teoretik filmového štýlu a fikčných svetov Radomír D. Kokeš, expertný vyznávač analytického prístupu k reflexii filmu, tzv. neoformalizmu. V tejto knihe popularizuje prostriedky umožňujúce preniknúť k významom a ku konštrukcii filmového rozprávania a porozumieť účinkom, ktoré vyvoláva. Ozrejmjuje, ako pozorne sledovať film, ako plánovať riešenia otázok, ktoré sa pri jeho sledovaní dostávajú – a ako zariadiť, aby sa dostavovali –, aj to, s použitím akej osvedčenej štruktúry je potom možné formálne vystavať formulovaný text, ktorý zaznamená výsledok usporiadania vlastných myšlienok o filme a bude o nich účinne referovať. Množstvo použitých príkladov známych filmov, vlastné ukážkové analýzy, jasnosť výkladu a schopnosť byť zrozumiteľný širokej obci filmových fanúšikov podporujú autorov zámer inštruktážne naviesť k hlbšiemu, presnejšiemu a poučenejšiemu uvažovaniu. A to radí podporiť čítaním odporúčaných kníh.

Jason Bailey:
Filmový génius Woody Allen. Kompletný sprievodca tvorbou

(preklad z originálu *The Ultimate Woody Allen Film Companion* Janka Jurečková, Slovart, 2015, 196 strán)

Prvú knihu newyorského filmového publicistu Jasona Baileyho, v ktorej písal o vzniku, vplyve a rôznych detailoch Tarantinovho filmu *Pulp Fiction*, vydal Slovart v českom preklade. Po roku prináša vydavateľstvo v podobnom formáte a rozsahu, ale tentoraz popri českom aj v paralelnom slovenskom vydaní Baileyho knihu s kompletným prehľadom filmovej tvorby Woodyho Allena, sledovanej prostredníctvom jednotlivých diel a aj z hľadiska ich spoločných charakteristík. Autor opisuje, ako filmy vznikali, aké produkčné okolnosti a zákulisné udalosti ich spre vzdzali, ako ich prijímala filmová kritika a diváci. Zaoberá sa ich témami a motívami, použitou hudbou, filozofickým podhubím. Pripája citáty z Allena a hojný počet fotografií. Rozširujúci pohľad na Allenove filmy možno nájsť aj v stále dostupnom českom knižnom vydaní rozhovorov Erica Laxa, stálicami na trhu sa vďaka reedíciám stali české preklady Allenových poviedkových zbierok. Na konci roka má pribudnúť ďalší poviedkový Allen v slovenčine, Tatran avizuje titul *Bez peria*.

Ivan David:
Filmové právo.

Autorskoprávní perspektiva
 (Nová beseda, Praha, 2015, 239 strán)

V tomom vydavateľstve vyšla jedinečná, v Česku aj na Slovensku dlho absentujúca kniha, ktorá prináša komplexný pohľad na autorskoprávne súvislosti filmovej tvorby. S rozvojom digitálneho veku, ktorým sa okrem iného markantne zjednodušili možnosti produkcie aj používania vytvorených diel, začínala byť jej potreba naozaj naliehavá. So syntetizujúcim prehľadom prichádza mladý právnik a filmový vedec Ivan David, ktorý obsiahol široké spektrum judikatúrnej problematiky týkajúcej sa filmu a jej kontextov. Vysvetľuje pojmy, koncepcie príslušnej právnej ochrany, druhy zmluvných vzťahov. Zaoberá sa regulačnými pravidlami filmovej výroby a distribúcie aj súvislosťami práva a technologického vývoja. Píše o historickom vývoji filmového práva v Československu a USA, porovnáva domáce a zahraničné právne úpravy, venuje sa filmovému pirátstvu. Svoje kapitoly majú v knihe napríklad aj product placement, filmový merchandising, mediálne VOD služby, plagáty, titulky a dabing či autorstvo pri reštaurovaní a remasteringu.

► Peter Ulman (filmový publicista)

Slávnosť v botanickej záhrade

(1969)

V kolekcií digitálne reštaurovaných filmov SFÚ na DCP nosičoch sú aj dva výnimočné tituly z roku 1969 – *Slávnosť v botanickej záhrade* a *Vtáčkovia, siroty a blázni*. Prvý z nich nakrútil Elo Havetta ako svoj drzý a sebavedomý vstup do slovenskej kinematografie. Film podáva originálny pohľad na život obyčajných dedinských ľudí a zhmotňuje režisérove spomienky na jeho detstvo a mladosť vo vinárskom kraji. Štruktúra filmu je voľná a má epizodický charakter. Je to jeden veľký happening, ohňostroj gagov, medzikultúrnych odkazov a citácií. Je naivný, vážny a romantický zároveň. Režisérovi sa spolu so scenáristom Luborom Dohnalom podarilo vytvoriť svet, kde sa sny stávajú skutočnosťou a nemožné možným. „*Pre mňa je zo všetkého najdôležitejší štýl. Vari preň zabudnem aj na ostatné. Čistota štýlu, ladenie, z ktorého film nevybočí. To je potom ako horúčka, ktorá zmizne, až je film hotový*,” povedal o svojom diele režisér Havetta. Film vyniká aj svojou vizualitou, ktorá je dielom kamermana Doda Šimončiča. O hudobný sprievod sa postaral Zdeněk Liška. V snímke sa okrem množstva autentických nehercov predstavili aj známe herecké osobnosti, ako Hana Slivková, Dušan Blaškovič, Jiří Sýkora, Nina Divišková, aj spisovateľ Vincent Šíkula.

Vtáčkovia, siroty a blázni

(1969)

Tretí celovečerný film režiséra Juraja Jakubiska vznikol ako koprodukcija s francúzskou spoločnosťou Como films Paris. Preto aj jednu z hlavných postáv stvárnila francúzska hviezda Philippe Avron. Sekunduje mu český herec Jiří Sýkora v tragikomickú úlohu Yoricka, ktorá bola asi jeho najlepšou filmovou inkarnáciou. Snímka rozpráva o troch sirotách hľadajúcich lásku, rodinu a šťastie. Svoju neistotu skrývajú za hranie sa na bláznov. Jakubisko tu pracuje len s fragmentom príbehu, no filmu to neuberá na spáde a dramatickosti. Dvaja muži, jeden sukníčkár a bohém, druhý nesmelý rojko, sa snažia získať priazeň osudovej ženy v podaní Magdy Vášáryovej. „*Mladí ľudia, o ktorých ten film je, ma nezaujímajú ako výstrední hrdinovia. Sú svojím spôsobom typickí. Najskôr prechádzali obdobím morálnej chudoby, teraz zasa hľadajú šťastie v bláznivosti a odmietajú každú angažovanosť. Nedokážu ani len namaľovať, čo by chceli, a nakoniec šliapu povšetkom, čo majú radi*,” povedal o svojom zámere režisér. Jakubisko kladie veľký dôraz na vizuálnu stránku, ktorú v sugestívnych obrazoch a snových farbách realizoval kameraman Igor Luther. Vyzdvihnúť treba aj vynikajúcu hudbu Zdeňka Liška. *Vtáčkovia* však podobne ako Havettova *Slávnosť* skončili napokon v trezore.

► Róbert Šulák

Pozostalí

(Magic Box)

Dve percentá celosvetovej populácie zmiznú z povrchu zemského. Doslova sa vyparia bez zjavejšieho dôvodu. Navonok demonštrovaná normálnosť nášho vnímania sveta je narušená a jej relatívnosť sa začína hrozivo obnažovať v čoraz naliehavejších a extrémnejších prejavoch a podobách. Scenáristi Damon Lindelof a Tom Perrotta primárne potlačili akékoľvek vysvetlenie či pravdepodobnú teóriu „zmiznutia“ a naplno sa sústredili na ústredné postavy, ich charakter a súkromný vesmír, v ktorom riešia banálne i úplne vážne problémy. Kľúčovú úlohu v ich príbehu zohráva aj atmosféra. Jej mysteriózna temnota vyvažuje prípadné sklzávanie ku schematickej prezentácii príbehových klišé. Desať epizód prvej série rozložil distribútor na tri DVD nosiče. Prvý a druhý disk obsahujú po štyri epizódy seriálu, tretí záverečné dve. Posledný disk prináša aj pomerne bohatú bonusovú výbavu s audiokomentárom tvorcov, dokumentmi o nakrúcaní a upútavkou na práve premiérovanej druhej sérii. Štandardná výbava v podobe originálneho znenia, českého dabingu aj titulok je samozrejmosťou.

Mad Max: Zbesilá cesta

(Magic Box)

Austrálsky režisér, scenárista a producent George Miller debutoval v oblasti celovečerného filmu v roku 1979 kultovým postapokalyptickým sci-fi *Mad Max*. Neskôr stihol nakrútiť jeho dve pokračovania a niekoľko ambiciózných i komerčne nadmieru úspešných filmov. Neobmedzil sa iba na jeden žáner. Obsiahol komédiu, drámu, hraný detský aj animovaný film. Na prahu sedemdesiatky resuscitoval svoju úspešnú prvotinu a doslova vrhol do kín akčnú jazdu naprieč žánrom, ktorý už nejavil známky života. *Mad Max* nového milénia opäť nestojí na brilantnom scenári či oscarových hereckých výkonoch. Dokonca ani Mel Gibson nebol povolovaný dokazovať svoju hviezdnu nenahraditeľnosť. Ako vypovedajú aj tučné celosvetové tržby, to, čo divákov zhypnotizovalo, spočíva v poctivo odvodenom rmešle, pri ktorom sa kladie dôraz viac na nefalšovanú, vizuálne opulentnú a dynamickú akciu než na digitálne efekty. Keďže komerčný potenciál vkladá distribútor najmä do nosičov s vysokým rozlíšením, na DVD sú v rámci bonusovej výbavy iba vystrihnuté scény.

► Jaroslav Procházka

ZUZANA PIUSSI

scenárista a režisér
Michal Baláž

V uplynulých dňoch bol „do éteru“ vypustený televízny stredometrážny film o Ludovítovi Štúrovi *True Štúr*, ktorého som scenáristom a režisérom. Film by mal mať projekciu aj na MFF Bratislava. Tento rok dokončujem doktorandské štúdium na VŠMU, mám rozobehené dva krátkometrážne filmy. Spolu so svojou dlhoročnou tvorivou partnerkou, divadelnou a televíznou režisérkou Adrianou Totikovou, pripravujeme nový sitkom a autorské divadelné predstavenie – westernový muzikál. A okrem množstva ďalších vecí skúšam konečne nájsť producenta a priestor na svoj celovečerný debutový film.

dokumentaristka
Zuzana Piussi

Pre *Český žurnál* momentálne spracávam tému Islam a antiislam, a keďže strach z utečencov sa spája so strachom z islamu, nakrúcam aj ich. S mojím mužom Vítom Janečkom robíme ďalšie filmy, založili sme firmu s názvom D1film. Spolupracujeme s Českou televíziou a českým fondom, podporili nám dokonca aj slovenský politický film *Prezident a ja*. V Prahe sa cítim pracovne výborne, prestala som finančne strádať, nemusím prosiť a bojovať o každú korunu na film. Smutno mi je za rodinu, kamarátmi a Dunajom, ale našťastie nie sme od seba až tak ďaleko.

scenárista a organizátor filmových podujatí
Peter Gašparik

Finišujem mimoriadne nabitý rok a neviem sa dočkať Vianoc. Okrem propagačných prác okolo filmu *Čistič* sa venujem spolu s režisérom Petrom Bebjakom práci na treťom spoločnom projekte – po horore a „mestskej“ dráme sme sa rozhodli skúsiť komédiu. S dokumentaristkou Paulou Ďurinovou spolupracujem na dvoch krátkometrážnych projektoch ako dramaturg a ako organizátor začínam spolu s celým tímom pripravovať nasledujúci ročník zimnej a letnej verzie filmového seminára 4 živly. Čo je však najdôležitejšie – zo všetkých spomenutých projektov mám (momentálne) radosť.

Do Krpáčova zavítali filmové vlaky

► Marcel Šedo (poslucháč audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

V Krpáčove sa v dňoch 15. až 18. októbra uskutočnila 16. česko-slovenská filmologická konferencia, ktorá sa zaoberala problematikou vlakov vo filme. Okrem množstva zaujímavých príspevkov padli v jej závere aj rozhodnutia, ktoré sú významné pre všetkých slovenských filmových vedcov.

Hneď prvá prednáška, v ktorej sa Michal Michalovič (SFÚ) venoval jednak dekonštrukcii viacerých mýtov viažucich sa ku kinematografii (napríklad príchodu vlaku bratov Lumièrovcov) a jednak predstaveniu a výhodám kartografickej metódy v prístupe k filmovým dejinám, sa vyznačovala dôkladnou pripravenosťou a skvelými postrehami.

Kontext v oblasti slovenskej kinematografie rozšírilo hneď niekoľko príspevkov, k tým najzaujímavejším patrili prezentácie Petry Hanákovéj (SNG), Martina Ciela (VŠMU) a Jána Kraloviča (VŠVU). Kým prví dvaja poukázali na funkciu vlaku ako ideálneho symbolu modernizácie v službách fašistickej a socialistickej propagandy, Kralovič hovoril o svia-točnej poslednej ceste vlaku Gondkuláka (služil na prepravu dreva do Oščadnice) – happeningu, ktorý vytvoril Alex Mlynarčík a Dušan Hanák ho zachytil vo filme *Deň radosti*.

Ďalšie tri zaujímavé príspevky sa týkali vlaku v kontexte sovietskej kinematografie. Tomáš Petrání (FAMU) hovoril o dvoch rôznych podobách agitačných vlakov v sovietskej histórii – jedna bola revolučná, druhá slúžila už len na udržanie štátnej moci. Na tento príspevok nadviazal Georgi Bagdasarov (FAMU), ktorý sa venoval vlaku v tvorbe Sergeja Ejzenštejna. Zdeněk Hudec (Univerzita Palackého v Olomouci) pre zmenu hovoril o prvej „filmovej hviezde“ Levovi Tolstom, ktorého smrť i pohreb dôkladne zaznamenávali filmové kamery, čím poukázal na prítomnosť voyeurizmu už v ranej kinematografii. O popkultúrne poňatie vlaku sa už tradične postaral Juraj Malíčik (Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre), ktorý sa týmito prostriedkom zaoberal v súvislosti s akčnými filmami, a takisto „bondológovia“ Josef Fulka a Radek Buben (Univerzita Karlova v Pra-

he), skúmajúci vo vtípnom texte vlaky a iné dopravné prostriedky vo filmoch o agentovi 007.

Do kontextu vlakov v českej kinematografii uviedol poslucháčov najskôr Luboš Ptáček (Univerzita Palackého v Olomouci) príspevkom o filme *Kalamita* Věry Chytilovej, kde skúmal vlak ako alegóriu malomesta, a potom Jan Bernard (FAMU), ktorý sa zameriaval na vlak ako prostriedok transcendentie v snímkach Sašu Gedeona.

V neposlednom rade treba spomenúť text Viery Langerovej (FAMU) o modernizácii a vlaku v ázijskej kultúre. Pre nedostatok času však stihla poukázať len na širší kontext a celkový dosah západnej modernizácie na ázijské krajiny a čo-to povedať o vlaku v indickom filme.

Konferencia bola významná pre celú česko-slovenskú filmologickú obec, lebo sme sa mohli dozvedieť hneď o troch podstatných novinkách. Tou prvou je odborný občasník *A & P*, ktorý sa venuje popkultúre a pochádza z dielne UKF v Nitre. Druhou je zmena periodicity konferencie, keďže česká strana prišla s rozhodnutím organizovať ju každý rok. Tá najbližšia sa bude konať v Macedónsku, kde FAMU pomáha pri vytváraní filmovej univerzity, a bude venovaná spiritualite a balkánskemu filmu. Najvýznamnejšou však bola informácia generálneho riaditeľa SFÚ Petra Dubeckého o vytvorení nového vedeckého oddelenia SFÚ.

Žiaľ, na záver musím skonštatovať, že na podujatí som sa zúčastnil ako jediný študent. Pritom pre poslucháčov umenovedných odborov môže byť neformálnejšia atmosféra tejto konferencie výborným vstupom do vedeckých kruhov. Pre mňa bola možnosť diskutovať s odborníkmi a odprezentovať vlastný príspevok zlomovou skúsenosťou. ▲

AKO ĎALEJ, ABSOLVENT?

KATARÍNA HLINČÍKOVÁ

V redakcii *Film.sk* sme sa rozhodli vrátiť k staršej rubrike *Ako ďalej, absolvent?*, aby sme predstavili začínajúcich filmárov, zistili, aké skúsenosti získali počas štúdia a s akými predstavami a ambíciami vstupujú do profesionálneho života. Tentoraz prinášame vyjadrenia vlašnej absolventky dokumentárnej tvorby na VŠMU v Bratislave Kataríny Hlinčíkovej.

Zhruba na konci bakalárskeho ročníka som si začala uvedomovať, že je načase získavať profesionálne skúsenosti. Z okolia som poznala takýto model fungovania: chlebovka v televízii, tvorba zákazkových filmov pre inštitúcie alebo občianske združenia ako zdroj príjmu a popritom snaha dosiahnuť najvyššiu métu – tvoriť autorské diela. Tak nejako som sa do toho chcela napasovať aj ja.

*Veľmi si vážim, že som mohla ešte na škole pracovať na projekte *Iné ženy*, veľkou vecou bol aj televízny seriál *Fetiše socializmu*. Veľmi veľa som sa naučila aj pri bežných natáčaniach TV relácií, ako sú *Umenie a Cesta*.*

Škola mi dala najmä filozoficko-teoretický základ. Prehľadila moju fascináciu dokumentmi a lásku k nim, obohatila a nasmerovala moje nazeranie na proces tvorby. Očakávania pedagógov na réžii boli vždy viac orientované na zmysel, myšlienku a autorský vklad, aj keď išlo o najjednoduchšie cvičenia, ako napríklad pracovný postup. Doteraz mi v ušiach znejú slová Jara Vojteka, že nech robí akúkoľvek prácu, pýta sa: „Čo je za tým? Ako to možno spraviť inak? Ako to vidím ja?“ Alebo Roba Kirchoffa: „Natočte film, aký chcete sami vidieť!“

Väčšinu praktických poznatkov som však získala až hodená do vody, keď som pracovala s profi štábmami. Musela som sama prísť na to, ako fungo-

vať na pláci, ako rozprávať s jednotlivými členmi štábu, aké sú kompetencie režiséra, ako točiť tak, aby som si v strižni netrieskala hlavu o stenu pre nekompatibilný materiál (občas si ju aj tak trieskam).

Na VŠMU mi chýbalo tesnejšie prepojenie s katedrou kamery, kde sa študenti orientujú prevažne na hranú tvorbu. Takisto by som prijala, keby škola kládla trochu väčšie intelektuálne nároky. Jeden z mála seminárov, ktoré boli intelektuálne výzvou (okrem tých tvorivých, režijno-dramaturgických), boli hodiny s Máriou Ferenčuhovou o dejinách, rétorike a teórii dokumentárneho filmu.

Keď však človek neberie školu ako jedinú inštitúciu, odriech chce získať poznanie, je to skvelá pôda na to, aby mal priestor na hľadanie vlastnej cesty.

Dala som si záväzok, že tri roky po škole skúsím byť autorkou na voľnej nohe, a keď to nepôjde, tak sa niekde zamestnám. Práve vstupujem do druhej polovice trojročia a, našťastie, môj pracovný potenciál nachádza využitie. Už tretí rok robím portréty spisovateľov nominovaných na cenu Anasoft litera, teraz k tomu pribudla práca pre Slovenskú národnú galériu, pripravujem projekty pre televíziu a skúdam podnety, ktoré by, dúfajme, mohli viesť k autorskému filmu. ▲

Nezломní superhrdinovia

► **Pavla Rachelová** (absolventka audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Vznik filmu je náročný proces, o tom niet pochýb. Dá sa to stroho skonštatovať, ale čo sa za tým skrýva? Ak je niečo náročné, žiada si to podrobnejší pohľad, ktorý môže byť o to zaujímavejší. V mesačníku **Film.sk** prinášame seriál, v ktorom počas roka prevedieme čitateľov rôznymi fázami tvorby a výroby filmu až po jeho verejnú prezentáciu. V aktuálnej časti priblížime, čo všetko sa skrýva za profesiou produkčného, ktorý má v štádiu filmovej výroby plné ruky práce.

Produkcja je sama osebe široký pojem. Filmová produkcia má svoju hierarchiu, preto poďme po poriadku. Pripomeňme si, že filmový projekt zastrešuje producent, respektíve produkčná spoločnosť. Tá je zodpovedná za zabezpečenie finančných prostriedkov, výber témy a stáva sa celkovým garantom projektu. Výkonný producent „mŕňa“ peniaze – pripravuje rozpočet, zostavuje štáb, na jeho pleciah leží administratíva. A vedúci výroby, hovorovo produkčný, je človek, ktorý zaistí všetko ostatné. Mohli by sme ho charakterizovať ako organizačno-kreatívneho pracovníka, ktorý musí vždy nájsť nejaké cestičky, ako zabezpečiť hladký priebeh vzniku filmu – či už počas prípravy na nakrúcanie, výroby alebo postprodukcii. Taká je teória.

Teória a prax

V praxi to však býva rozmanitejšie. Slovenský audiovizuálny priestor je malý, preto sa niektoré pozície prepájajú. A to rôzne. Napríklad mnohí dokumentaristi si založili vlastné filmové spoločnosti, ktoré sa stávajú značkou, a produkčná Simona Hrušovská v tejto súvislosti vysvetľuje: „V niektorých prípadoch je režisér, respektíve jeho firma, aj producentom svojho diela. Počas prípravnej fázy sa šťastí podieľa na filme ako producent – tvorí rozpočet, chodí na pitching fóra, hľadá koproducentov, vhodné kontakty a podobne. Avšak tesne pred nakrú-

caním a počas neho sa ako režisér musí sústrediť hlavne na umeleckú zložku a nemôže riešiť záležitosti týkajúce sa rozpočtu. Preto si najíma výkonného producenta. V ideálnom prípade si najíma výkonného producenta už na začiatku projektu.“ Inak to zväčša funguje v televíznej seriálovej tvorbe. Pozície a ich náplne sa pri výpravných projektoch dodržiavajú dôslednejšie, dalo by sa povedať, že hierarchia sa dokonca rozrastá o nové pozície. Televízia sa v takom prípade stáva producentom a externe si najíma výkonného producenta, štáb a celé produkčné zázemie. Vedúci výroby sa pre veľký obsah administratívnej práce sústredí na kancelársku prácu – harmonogram, organizáciu, zmluvy –, zatiaľ čo vedúci nakrúcania zabezpečuje plynulý chod na placi.

Veľké produkcie

Podobne rozvetvené je to pri nakrúcaní historického kostýmového filmu. Ide o väčší objem práce, štáb sa rozrastá o odborníkov v rôznych sférach – od architektov cez kostymérov a rekvizitárov až po ostričov kamery či švenkerov a ďalšie špecifické profesie. Preto je nevyhnutná precízna príprava časových dispozícií celého projektu. „Robia sa veľmi podrobné denné dispozície. Obrazy sa, samozrejme, nenatáčajú chronologicky, skáču podľa možností hercov, priestorov, počasí a iných fakto-

rov, takže musíte dohliadať na veľa vecí súčasne – napríklad na počasie, keď točíte dve na seba navzájomjúce scény s týždenným rozdielom a nesedí svetlo. Tak sa môže natáčanie posunúť o dve hodiny skôr. Ale potom môže vzniknúť problém, keď sa deň predtým točilo dlho a sú tu odborové zložky, ktoré vyžadujú istý počet hodín pauzu – zrazu to nevychádza. Alebo mešká herec či maskér alebo sa stratí či zabudne dôležitá rekvizita. Čiže stále sme v strehu a musíme dohliadať aj na ostatné zložky výroby filmu. Platí, že čím viac ľudí na filme pracuje, tým viac ‚časovaných bômb‘ môže vybuchnúť,“ ozrejmjuje Simona Hrušovská, ktorá sa podieľala na produkcii rozprávky *Láska na vlásku* (r. Maria-na Čengel Solčanská).

Práca ma dokumentoch

Dokumentárny film si spravidla vyžaduje komornejšie obsadenie štábu a povedzme „iný druh nasadenia“. Kým v hranom filme je objem práce väčší, no produkčná práca sa obyčajne rozloží medzi viaceré zložky, v dokumente to zvyčajne neplatí. Vyskytujú sa aj extrémny, ako to bolo napríklad v prípade niektorých projektov dokumentaristky Zuzany Piussi alebo dokumentu *Kauza Cervanová* Roberta Kirchhoffa. S oboma autormi spolupracoval produkčný Robert Zipser. Na snímke *Od Fica do Fica* tvorili štáb len dvaja ľudia – Zuzana Piussi ako režisérka a kameramanka a Robert Zipser v úlohe produkčného, asistenta zvuku aj réžie a vodiča. Výhodou takéhoto ozaj komorného štábu je, že sa ľahšie dostane k veľkým výpovediam. Protagonisti nie sú „prelanknutí“ z množstva ľudí a veľkej techniky, preto sú ich reakcie často spontánnejšie a úprimnejšie. Zipser zároveň pripomína, že dokument pri naša nepredvídateľné situácie, a preto treba byť pripravený na 120 percent. Nemožno sa spoliehať len na predstavy režiséra, treba počítať aj s tým, čo sa môže stať. Dokument je živý organizmus, do ktorého možno v procese výroby vstupovať a ovplyvňovať ho, čo má svoje výhody. „Veľakrát sa mi pri nakrúcaní v nejakej lokalite stalo, že som nadabíl na človeka, ktorý sa spontánne stal postavou nášho filmu. Potom je už na umení režiséra, ako spontánnu situáciu využije a ako improvizuje v prospech filmu,“ hovorí Robert Zipser.

V súvislosti s improvizáciou je významná autenticnosť prostredia a účinkujúcich. Produkčný pracuje s nehercami a to si vyžaduje citlivé zaobchádzanie

– či už ide o oslovenie protagonistu do filmu, alebo hoci o vysvetlenie dámam, že vyzerať upravenejšie, než bývajú bežne doma, nie je v dokumente žiaduce. V hranom filme sa s podobnými problémami nestretneme, herci sú na placi sústredení, prípravení a oboznámení so svojou hereckou úlohou. Čo sa týka prostredí, nie je to jednoznačné. Do historickej pamiatky – napríklad do hradu – by sa ľahšie dostal malý štáb dokumentárneho filmu ako množstvo početný štáb výpravnej rozprávky. Na druhej strane, hraný film si vie vypomôcť aj ateliérmi a nemusí do takej miery dbať na autenticnosť. Predstavme si však, že by sa scéna rozhovoru patológov z dokumentu *Kauza Cervanová* natáčala v umelo vytvorenom prostredí v ateliéroch.

Kauza Cervanová je špecifická jednak tým, že natáčanie trvalo sedem rokov, a jednak tým, že sa na nej podieľali dvaja produkční. Spolu s Robertom Zipserom na projekte pracovala aj Olga J. Hromkovičová. Podľa nej musí produkčný vedieť vybaviť a vyriešiť všetko, nikdy si nemôže povedať, že na to a to neostal čas, lebo ochorel, a podobne. V produkcii pristo neexistuje „nedá sa“. „Keď ma vyrazia dverami, vrátim sa oknom. Čím väčšia výzva, tým väčšie nasadenie do projektu vkladám,“ vysvetľuje Olga J. Hromkovičová. Takisto zdôrazňuje, že najdôležitejšia je dokonalá príprava. Ak je všetko precízne pripravené, natáčanie je už iba radostná čerešnička na torte, keď všetko ide, ako má. No zároveň podčiarkuje, aké dôležité je udržiavať na placi dobrú atmosféru. „Produkčný, to je taký hromozvod pre celý štáb.“

Trpezlivosť a kontakty

Dôležité sú nesporné kontakty. Na základe nich a „božskej trpezlivosti“ sú produkční schopní vybaviť aj ozaj ťažké zadanie, ako napríklad presvedčiť majiteľov továrne na výrobu mydla, ktorá bola roky zavretá, aby znovu spustili prevádzku, ako sa to stalo vo filmovej poviedke Zuzany Liovej, nakrútenej do projektu *Slovensko 2.0*, alebo vybaviť natáčanie v cele smrti, čo bol prípad dokumentu *Kauza Cervanová*. Spokojnosť režisérov a producentov s prácou produkčných im zaisťuje kontinuálnu spoluprácu.

Keby sme sa teda pokúsili redefinovať úvodnú charakteristiku profesie produkčného, azda by na to stačili dve slová – nezломní superhrdinovia. ◀

EMIL HORVÁTH ML.

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

„Chcel by som mať úsmev sladší ako Emil Horváth mladší.“ Herec, o ktorom spieval Jaro Filip, sa v novembri dožíva sedemdesiatky, a hoci účinkoval najmä v televíznych snímkach a divadle, navždy sa stal predovšetkým cukrárom Šimonom z filmu *Sladké starosti* – jednej z mála (vydarených) slovenských komédií.

Pre Emila Horvátha ml. to nebola typická rola, ako povedal pri príležitosti vydania DVD *Sladké starosti*: „So scenáristami Jozom Paštekom a Milanom Ležákom sme sa poznali z internátu. Túto úlohu mi však ponúkli až po plejáde dramatických postáv, ktoré som stvárnil v divadle. Hoci som hral aj tragikomické úlohy, toto bolo niečo iné.“ V tom istom rozhovore v denníku *Sme* si zároveň pochvaloval spoluprácu s režisérom Jurajom Herzom: „Bola to nesmierne príjemná práca, pretože Ďuro je pohodový človek, ktorý tvorí s ľahkosťou. Spôsob takejto práce mi vyhovuje. Komédia je navyše žáner, ktorý si vyžaduje matematickú presnosť. Aby všetko vyšlo tak, ako má, som napríklad kolegovi Andymu Hrycovi natieral tortu do tváre asi sedemkrát.“

Emil Horváth ml. sa narodil v Nitre, ale otcov herecký život zaviedol celú rodinu do Martina. V tamomšom divadle napokon pôsobil niekoľko sezón (1968 – 1976) aj on, po absolvovaní herectva na VŠMU. V ročníku boli vtedy iba štyria, medzi nimi aj hercova budúca manželka Viera Richterová. Do divadla nastupoval Horváth ml. v zlomovom roku 1968. „Na Slovensku vládlo vtedy uvoľnené obdobie, mohli sme cestovať do zahraničia. Núkali sa mi celkom dobré možnosti. Mal som ísť točiť do Francúzska film *Na kometě*. Čítal som scenár, tešil sa z neho. Rovnako ako zo zájazdu do Ameriky. Lenže prišli Sovieti... Chcel som emigrovať, ale v ten deň som zaspal. Potom som už rodinu nedokázal opustiť. Vôbec som si nevedel predstaviť, ako budem v takej situácii hrať divadlo. Lenže potom sa to akosi utriaslo. Svoj občiansky zástoj sme sa snažili vyjadriť cez klasiku. Takto som to robil osem rokov v Martine, potom som v roku 1976 odišiel do Bratislavy,“ zaspomínal si v jednom z rozhovorov pre *Sme*. Priznal v ňom aj to, že pôvodne chcel byť lekárom. „Okrem medicíny som si však poslal prihlášku aj na FAMU a VŠMU, hoci nikto by u mňa predpoklady netušil. Bol som výrazne hanblivý a tichý... Lenže prijali ma. A keďže VŠMU robilo talentové skúšky v januári, cez ktoré som prešiel, ostatné školy som už neskúšal.“

Vo filmografii Emila Horvátha ml. výrazne prevláda televízna tvorba, spomeňme aspoň tituly *Peter a Lucia*, *Americká tragédia*, *Ďapákovci*, *Ako sa Vinco zafal*, *Puto najsilnejšie*, *Mário, zapískaj...!* Nevyhýbal sa ani seriálom a účinkuje v nich dodnes. Niekoľko televíznych projektov navyše sám režíroval.

V oblasti celovečerných filmov pre kiná ho preslávili najmä *Sladké starosti*, kde stvárnil sympatického cukrára Šimona – starého mládenca, ktorý je ľahkou obeťou svojho šéfa, matky a množstva vydajachtivých žien. Okrem toho si zahral napríklad v snímkach *Niet inej cesty*, *Južná pošta* či *Jaškov sen*.

Emil Horváth ml. patrí k hercom, „na ktorých sa chodí“. V posledných rokoch zaujal v niekoľkých výrazných javiskových úlohách, okrem iného v inscenácii Viliama Klimáčka *Dr. Gustáv Husák* na doskách divadla Aréna alebo v oceňovanej Klimáčkovej hre *Mojmír II. alebo Súmrak riše* v jeho domovskom SND. ▲

Emil Horváth ml. vo filme *Sladké starosti*.
 ■ FOTO: archív SFÚ/Václav Polák

Slováci aj Česi sa mohli opäť vrátiť k Jadranu

► Milan Černák

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku *Film.sk* ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

Skaly a pláže (česko)slovenského mora v týchto dňoch osireli... Tisíce Slovákov v sychravom novembri už zabudli na slastné ničnerobenie pri letných brehoch Jadranu. Bez víz – ba i bez pasov –, bez obmedzených devíz a každodenného váhania, či kúpiť deťom zmrzlinu, aby zostalo aj na večeru. V roku 1956 to bolo ináč. Československí turisti prišli na Jadran „po dlhej prestávke“, hovorí komentátor v *Týždni vo filme* č. 39.

Nepripomína, čo tú prestávku spôsobilo: dôsledky politickej roztržky medzi hlavou juhoslovanských komunistov Titom a Moskvou. A filmoví spravodajcovia, vari aby tú prestávku nahradili, začali sypať informácie z Juhoslávie ako z vreca: slávni americkí basketbalisti Harlem Globetrotters hrali v Belehrade (č. 37), Československo vystavovalo na veľtrhu v Záhrebe (č. 40), kamera navštívila koloseum v Pule (č. 41) a v severnej Istrii si všimla originálny spôsob odparovania soli v morských nádržiach veternými mlynmi (č. 42). V reportáži zo slovinského mestečka Piran (č. 43) ukázala dom talianskeho barokového skladateľa Tartiniho a na dôvažok zaznamenala úspech veslárskej osmy na majstrovstvách Európy v Bledě.

O zaujímavosti zo sveta nebola ani v tomto období núdza: v Estónsku vychovali „nový druh“ koňa, ktorý utiahol náklad vážiaci 17,8 tony (č. 37)! V New Yorku vypukol taký veľký požiar, že pri jeho hasení vytopili metro (č. 40). Svoj prídel bonbónikov dostali aj milovníci filmových hviezd: kým Horst Buchholz sa predstavil v programe cirkusu Medrano ako drezér koní, Gérard Philipe hral v Nemecku hlavnú postavu legendárneho stredovekého vtipkára Tilla Eulenspiegla (č. 42).

Pred mesiacom bola v zostave týždenníkov zmienka o tom, že Československo vlastní zaoceánske lode. Teraz (č. 38) prekvapí informácia, že vo výzbroji československého letectva nechýbajú prúdové bombardéry.

Kritika nekonečnej stavby svitskej staničky (stavať ju začali v roku 1947 a ešte nebola dokončená – č. 43) takmer pripravila o miesto šéfredaktora Ladislava Kudelku. Ešte ostrejšie bolo *žihadlo* v č. 44: v Bratislave vydali nariadenie, že každý majiteľ domu si musí sám odmerať prieduchy komína, lebo „komisii sú neprístupné“... Hľa, kam chodia dnešní byrokrati po skúsenosti! ▲

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – NOVEMBER 2015

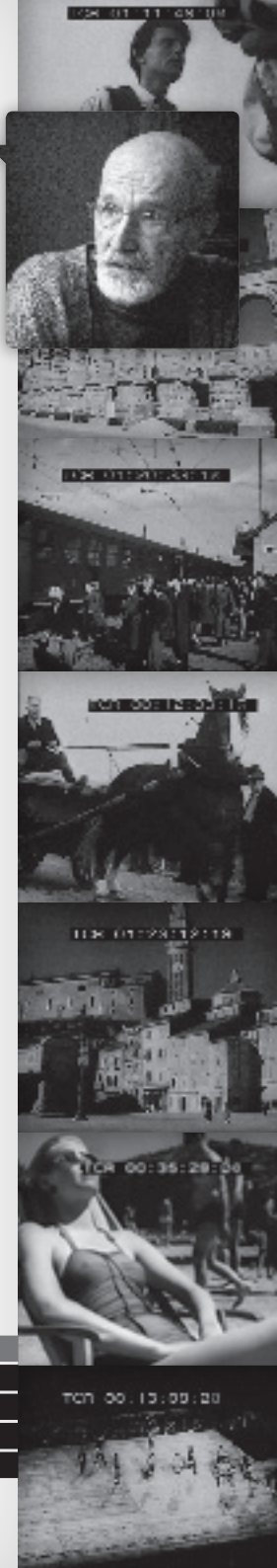
7. 11. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 37/1956 a 38/1956 (repríza 8. 11. o 15.30 hod.)

14. 11. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 39/1956 a 40/1956 (repríza 15. 11. o 15.30 hod.)

21. 11. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 41/1956 a 42/1956 (repríza 22. 11. o 15.30 hod.)

28. 11. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 43/1956 a 44/1956 (repríza 29. 11. o 15.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

Alphaville • archív SFU

KINO LUMIÈRE V NOVEMBRI:

Po stopách Alphavillu

odporúča
estetik filmu
Juraj Oniščenko

Pred akýmkoľvek bližším a konkrétnejším odporúčaním z Filmotéky Kina Lumièr na mesiac november je nutné priznať, že program je kvalitný a hodnotný ako celok. Aby však toto tvrdenie nevyznelo ako fráza z úst nepoučenej hlásateľky, predsa len sa dá za týmto celkom vidieť určitý rez, hĺbka alebo zámer, ktorý bol možno sprvu ukrytý aj dramaturgom. Cyklus Vlak zvaný film netreba divákovi špeciálne predstavovať a chváliť ho, ide o tematiku rozvíjanú počas celého roka a ten, kto venuje trochu pozornosti Kínu Lumièr, akiste tento cyklus pozná. Popri vrcholiacich Vlakoch a priestore pre slovenskú kinematografiu (predovšetkým tvorbu režiséra Jána Zemana) sa Filmotéka tento mesiac venuje najmä francúzsko-talianskej kinematografii 60. a 70. rokov. Centrálnymi postavami, okolo ktorých sa dramaturgický plán krúti, sú Pier Paolo Pasolini a Alain Delon.

Ťažisko filmového novembra v Lumièri je ukotvené práve vo francúzskej a v talianskej kinematografii v období, keď sa vyrovnáva s vplyvnou bazinovskou náukou, určujúcou rolu filmu ako záznamu skutočnosti. V tomto období sa vnímanie filmu mení smerom k uchopeniu filmu ako zložitého textu, ktorý nesie posolstvo komunikujúce s divákom. Takýto prístup, keď sa odkladá vzťah filmu a skutočnosti a ťažisko sa presúva k vzťahu medzi filmom ako nositeľom in-formácie a divákom, ktorý je ním formovaný, sa nazýva semiotický a postupom času sa práve v 60. rokoch stáva symptomatickým. Sám Pasolini sa horlivo teoreticky zapájal do diskusií, v ktorých sa mali rozriešiť základné semiotické problémy – napríklad aká časť filmu je najmenšou významovou jednotkou, prípadne či je možné, aby film vytvoril slovník a systém ustálených znakov a významov.

Preto za centrálny film celého mesiaca považujem *Alphaville* režiséra Jeana-Luca Godarda, paradoxne zo sekcie Tandem. Hoc ide o film žánru sci-fi, predsa len veľa vypovedá práve o tejto situácii okolo roku 1965, keď vznikol. Hoci je tu prítomné odosobnenie a existenciálna vyprahnutosť supermoderného mesta, nie je to to najdôležitejšie. Najdôležitejšie je spietanie štruktúr, tvorba systémov. V architektúre mesta je to centrálny počítač, okolo ktorého je celá spoločnosť usporiadaná. V štruktúre jazyka filmu sú to zábery na blížajúce svetlá, signály, zvláštna hrdelná hlasová komunikácia superpočítača, až po úroveň miesenia rôznych znakových systémov a umeleckých druhov – literatúry, divadla, hudby a predovšetkým filmu. ▲

Evanjélium podľa Matúša • archív SFU

KINO
LUMIÈRE

KINO
SLOVENSKEHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVU

ŠPITÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

NOVEMBER 2015

- 2. 11. 1965 **Mária Landlová** – herečka
- 7. 11. 1935 **Peter Gažo** – herec (zomrel 7. 10. 2008)
- 8. 11. 1950 **Marcela Košťálová** – filmová publicistka
- 10. 11. 1955 **Lubica Konrádová** – herečka
- 11. 11. 1915 **Gejza Sedlák** – herec (zomrel 21. 12. 1993)
- 12. 11. 1940 **Magdaléna Fauthová** – skriptka
- 12. 11. 1945 **Emil Horváth ml.** – herec
- 12. 11. 1955 **Margita Nagyová** – odborná pracovníčka SFÚ
- 12. 11. 1965 **Daniela Kuffelová** – herečka
- 13. 11. 1925 **Júlia Ballagová** – kostymérka (zomrela 11. 12. 2008)
- 14. 11. 1940 **Helena Filová-Šandorová** – animátorka
- 15. 11. 1950 **Ludmila Swanová** – herečka
- 16. 11. 1935 **Eva Krivánková** – herečka
- 16. 11. 1950 **Kamila Magálová** – herečka
- 17. 11. 1955 **Vladimír Biskupič** – kameraman
- 17. 11. 1965 **Vlado Balko** – režisér
- 19. 11. 1925 **Štefan Tkáč** – herec (zomrel 14. 9. 1994)
- 19. 11. 1930 **Štefan Jančí** – herec (zomrel 18. 9. 1994)
- 21. 11. 1905 **Adam Matejka** – herec (zomrel 21. 4. 1988)
- 22. 11. 1935 **Gabriela Kulišková** – dramaturgička (zomrela 4. 12. 1982)
- 22. 11. 1945 **Peter Drobka** – vedúci výroby
- 29. 11. 1940 **Andrej Barla** – kameraman

zdroj: Kalendár filmových výročí 2015

- Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFÚ)
- zostavila **Renáta Šmatláková**

Nové svetlo študentských filmov

Jedenásť ocenených filmov, plné kinosály a vydarené master classy. Áčko, festival študentských filmov, ktorý sa konal od 14. do 17. októbra v Bratislave, má za sebou úspešný 19. ročník. „Zaujím divákov bol veľký. Jednotlivé bloky, pomenované v duchu témy *Svetlo, ktorá sa niesla celým programom festivalu, boli hojne navštevované,*“ zhodnotili organizátori festivalu, ktorý sa skončil slávnostným udeľovaním cien. Za najlepší film vyhlásili dokument *Ahoj Láška* režisérky, kameramanky a autorky scenára Leny Kušnierikovej. Rozpráva o mladej matke, ktorá s dcérou čaká na návrat svojho priateľa z väzenia. Titul *Ahoj Láška* sa stal aj najlepšími dokumentárnym filmom a Kušnieriková zaň navyše získala Cenu LITA za najlepšiu réžiu. Cenu za najlepší hraný film si odniesol Michal Blaško za snímku *Strach* a získal s ňou aj Cenu LITA za najlepší scenár. *Kovbojsko* je zase dielo Dávida Štumpfa, ktorý zaň dostal cenu za najlepší animovaný film. Cenu za najlepší zvuk (pre Michala Horvátha) i cenu divákov získal šmagisterský film Martina Hnáta *Balada o Tereze a Šimonovi*. Cenu za najlepší strih udelila porota Romanovi Kelemenovi za snímku *Kto chytá skryté* a ceny za najlepšiu kameru (pre Martina Chlpíka) a vizuálne efekty si odniesol zaujímavý projekt Martina Kazimíra *Chronos*. Víťazné filmy vyberala veľká porota v zložení Peter Konečný, Peter Nevedal, Ivan Ostrochovský, Juraj Štepka a Jaroslav Hochel z 35 diel, ktoré jej posunula malá porota, zložená zo študentov Katedry audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU. Tá na začiatku vyberala z 85 prihlásených snímok.

► ZS

► www.csfilm.cz, www.filmpost.cz

Televízia českých a slovenských filmov
Slovenské pondelky 2015

2. november 2015

20.00 ► *Volanie démonov*, r. A. Lettrich, 1967, 93 min.

9. november 2015

20.00 ► *Sedím na konári a je mi dobre*, r. J. Jakubisko, 1989, 110 min.

16. november 2015

20.00 ► *Južná pošta*, r. S. Párnický, 1987, 96 min.

23. november 2015

20.00 ► *Volanie démonov*, r. A. Lettrich, 1967, 93 min.

30. november 2015

20.00 ► *Majster kat*, r. P. Bielik, 1966, 105 min.

Zmena programu vyhradená!

► Na 59. ročníku Londýnského filmového festivalu Britského filmového inštitútu (7. – 18. 10.) sa premietal dokument Martina Štrbu *Vlna vs. breh*.

► Film *Koza* Ivana Ostrochovského získal na 31. MFF vo Varšave (9. – 18. 10.) cenu Free Spirit Award. Okrem nej získal aj Cenu za najlepší film na 47. festivale Detour Travel Film Festival v talianskom meste Padova (14. – 18. 10.). Hlavnú cenu Zlatý debut si Ostrochovský za snímku *Koza* odniesol z 23. prehliadky Filmové babí léto, ktorá sa konala od 7. do 11. 10. v českých mestách Bystřice a Třinec.

► Film *Rukojemník* (r. J. Nvota) získal na 47. ročníku Detského filmového a televízneho festivalu Otu Hofmana (11. – 15. 10. v českom meste Ostrov) Zvláštnu cenu poroty za dielo s najvýraznejším morálnym akcentom, Cenu Otu Hofmana za najlepšie dielo v kategórii od 13 do 18 rokov a Zlatého dudka za najlepší chlapčenský herecký výkon (pre Richarda Labudu). Rozprávka *Sedem zhavranelých bratov* (r. A. Nellis) získala Cenu Otu Hofmana za najlepšie dielo v kategórii do 12 rokov a Krištáľový šatón v rovnakej kategórii.

► Dokument *Suri* (r. P. Barabáš) získal Cenu za dobrodružné objavovanie kmeňových tradícií na Medzinárodnom festivale horských filmov v Poprade (14. – 17. 10.). Film získal aj Cenu za najlepšiu tému na festivale Kolkata International Wildlife & Environment Film Festival v Indii (11. – 12. 10.). Ďalší film Pavla Barabáša *Žití pre vašeň* získal čestné uznanie na 13. Medzinárodnom horskom festivale v Tegernsee v Nemecku (21. – 25. 10.).

► Film *Comeback* režiséra Mira Rema získal hlavnú cenu v súťaži medzinárodného festivalu dokumentárnych filmov CinéDOC, ktorý sa konal v Tbilisi v Gruzínsku od 21. do 25. 10.

► Kino Lumière a Kino Film Europe hostili od 21. do 25. 10. deviaty ročník Filmového festivalu inakosti. Uviedol aj slovenské snímky *V Adamovom rúchu* (r. M. Velič) a *Manželky* (r. T. Vitek) z cyklu *Família*. Divácku cenu získal film *Nová priateľka* (r. F. Ozon).

► Dňa 22. októbra sa v Slovenskom dome v Prahe uskutočnilo podujatie Igric 2015 v Prahe, ktoré ponúкло výber zo slovenskej audiovizuálnej tvorby za rok 2014 – konkrétne filmy *Svätenie* (r. P. Gábor), *Prvá – Hana Gregorová* (r. Z. Liová), *Zabudnite na Macbetha* (r. B. Gomolčák) a *Fongopolis* (r. J. Kozuch).

► V dňoch 26. až 28. októbra sa v kinosále FTF VŠMU, Goetheho inštitúte a Kine Lumière v Bratislave konalo podujatie Synergia tvorby – Pina Bausch a Wim Wenders. Tvorbu týchto nemeckých umelcov priblížili projekcie, prednášky slovenských a českých osobností z oblasti divadla, filmu a tanečného umenia aj diskusie.

► ZS

NAJPREDÁVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► OKTÓBER 2015

► PUBLIKÁCIE

1. Cinepur č. 101/2015 (Sdružení přátel Cinepuru, Praha)
2. František Gyárfáš a Juraj Malíček: *Naše filmové storočie* (SFÚ, Bratislava)
3. Eduard Grečner: *Film ako voľný verš* (SFÚ, Bratislava)

► AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. DVD *Obrazy starého sveta* (SFÚ, Bratislava)
2. 2-DVD *August '68/November '89* (SFÚ, Bratislava)
3. DVD *Záhrada* (Magic Box)

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► SEPTEMBER 2015

1. *Koza* (r. Ivan Ostrochovský, Slovensko/Česko, 2015, ASFK – Projekt 100)
2. *Amy* (r. Asif Kapadia, Veľká Británia, 2015, ASFK)
3. *Iraciónálny muž* (r. Woody Allen, USA, 2015, Magic Box Slovakia)
4. *Klub bitkárov* (r. David Fincher, USA/Nemecko, 1999, ASFK – Projekt 100)
5. *Divoké historky* (r. Damián Szifron, Argentína/Španielsko, 2014, ASFK)

100
2015

OD KLASIKY PO SÚČASNÉ TRENDY

PROJEKT

ASOCIÁCIA SLOVENSKÝCH FILMOVÝCH KLUBOV
UVÁDZA NAJVÄČŠIU PUTOVNÚ PREHLIADKU
FILMOV NA SLOVENSKU

od 10. septembra

WWW.ASFK.SK

V KINÁCH A FILMOVÝCH KLUBOCH

1: **KOZA**
Ivan Ostrochovský
Slovensko – Česká republika / 2015

2: **AFERIM!**
Radu Jude
Rumunsko – Bulharsko – Česká republika – Francúzsko / 2015

3: **KLUB BITKÁROV**
David Fincher
USA – Nemecko / 1999

4: **FENIX**
Christian Petzold
Nemecko / 2014

5: **OKNO DO DVORA**
Alfred Hitchcock
USA / 1954

6: **MLADOST**
Paolo Sorrentino
Taliansko – Francúzsko – Švajčiarsko – Veľká Británia / 2015

7: **MA MA**
Julio Medem
Španielsko / 2015

8: **VÝCHOD SLNKA**
Friedrich Wilhelm Murnau
USA / 1927

9: **LOVE**
Gaspar Noé
Francúzsko – Belgicko / 2015

10: **ZBRUSU NOVÝ ZÁKON**
Jaco Van Dormael
Luxembursko - Francúzsko – Belgicko / 2015

KALENDÁRIUM
▶ **PREMIÉRY**

DISTRIBÚCIA

ROZHOVOR

PUBLIKÁCIE

▶ **TÉMA**

FILMOVÉ NOVINKY

FESTIVALY

▶ **RECENZIA**

PROFIL

OHLASY

REBRÍČKY

A JUBILEÁ

**PREDAJ MESAČNÍKA FILM.SK: KŤUKUPEČNÝA A INÉ PREDAJNE / BRATISLAVA ▶ Klapask – predajňa SFÚ (Gresslingová 4, 3) ▶ Artforum (Kozia 20)
▶ Ex Libris (Nám. Ľ. Štúra 4) ▶ Hummel Music (Klobučnícka 2) ▶ Martinus (Obodná 26) ▶ Prospero – predajňa DÚ (Jaskovcov nám. 12)
+ v Bratislave VSMU (Svoradova 2) **PEZINOK** ▶ Artforum **FILMOVÉ KLUBY** ▶ Kino Lumiera Bratislava – kino SFÚ (Štrábska 4)
▶ FK – Kino Junior Levice ▶ FK – Kino Strojárň Maribor ▶ FK – Kino Fontána Piešťany ▶ FK – Naoko Trnava**

**SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM
INSTITUTE**

ISSN 1335-8286

9 771335 828003
11

FILM.SK JE EVIDOVANÝ MK SR P00 BK, Č. EV 94/08

